הצופה

ב״ה, יום רביעי, י׳ אלול תשל״ד (28.8.1974)
שנה ל״ז — גליון 11764 — המחיר 80 אגורה

עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל המזרחי
מייסד העורך ראשון: הרב מאיר ברלין ז״ל

לוב החלה בהוצאת המירז׳ים ממצרים

ביירות, 27 (יופי״ט) — לוב החלה להוציא את מטוסי המי־ראז׳, שהיו מוצבים ב־מצרים מאז מלחמת אוקטובר — מסרה היום סוכנות הידיעות העיראקית.

בידיעה מקהיר מסרה הסוכנות, כי לוב החזיקה 34 מיראז׳ים מתוצרת צר־פת במצרים. הללו מהם כבר הוחזרו ללוב, והאחרים יוחזרו בעתיד ה־קרוב, מסרה הסוכנות.

בקהיר לא ניתן להשיג אישור רש־מי לידיעה זו.

הנשיא סאדאת גילה את נוכחותם של המירז׳ים במצרים, במכתב ש־שלח לקולונל קאדאפי, ושתוכנו פור־סם בראשית החודש.

באיגרת זו אמר סאדאת, כי הלובים לוחצים על מצרים להחזיר את המי־ראז׳ים, ואיימו להכריז כי המטוסים נתפסו בכוח על ידי מצרים.

נוכחותם של המטוסים במצרים הי־תה הפרה של האמברגו הצרפתי על משלוחי נשק לארצות המעורבות ב־מישרין בסכסוך המזרח התיכון.

צרפת מציעה פיסגה לקידום האיחוד המדיני

פאריס, 27 (ע״ר, ע״צ ר יופי״ט) — נשיא צרפת ואלרי ז׳יסקאר ד׳אסטן הציע הי־ום לכנס ועידת פיסגה של הי־שוק האירופי המשותף כדי ל־קדם את האיחוד הפוליטי הי־אירופי, באומרו כי מערב אי־רופה חייבת להסתמך רק על עצמה ולא על ארה״ב.

(סוף בעמוד 2)

נסתיימה שביתת־האזהרה של הטכנאים ב„אל־על"

כל צי המטוסים של החברה הופעל כדי להדביק הפיגור ✡ השביתה פגעה בשם הטוב של „אל על" ✡ התיירים שנתקעו עזבו את הארץ מלאי מרירות

מאת סופרנו לענייני תחבורה

שביתת האזהרה ל־24 שעות של טכנאי „אל־על" נסתיימה אתמול בצהריים וטיסות ה־חברה שהופסקו חודשו. מעת חידוש הטיסות, 2 בצהריים, יעד לפנות בוקר, אמורות היו לצאת מהארץ 13 טיסות שהיו צריכות לקחת את רובם ככו־לם של הנוסעים שנתקעו בא־רץ בגלל השביתה.

למעשה, הופעל אתמול כל צי ה־מטוסים של „אל על" וכולם לקחו נוסעים שיצאו את הארץ. יציאתם של כל המטוסים מהארץ תשבש במקצת את לוח הזמנים הרגיל של החברה גם מחר, אך בהדרגה ישוב לוח הטיסות לתיקנו.

בינתיים החל אתמול בנו״מ בין הנהלת „אל־על" לבין ועד הטכנאים. הפגישה זומנה עוד לפני פרוץ ה־שביתה והמו״מ יימשך בישיבה נוס־פת שתתקיים ביום ו׳. בפגישה של אתמול נדונו כמה מהתביעות של העובדים ועל חלק מהן הגיעו לכלל הסכמה. לגבי אחרות עדיין יש חי־לוקי דעות.

פגיעה קשה בחברה

השביתה, בשיא עונת התיירות, כשתיירים רבים חוזרים לארצותיהם, פגעה קשה בחברה. הנזק הישיר אינו ידוע, אך הוא מוערך בכמה מיליון ל״י. חמורים יותר הם הנזקים לתד־מית של החברה ולתיירות לישראל, בתקופה של משבר בתיירות כשיש־ראל עושה הכל בכדי למשוך אליה תיירים. תיירים רבים היו אתמול ממורמרים ורגזו על העיכובים שגר־מו להם. תרמה להתמרמרותם ה־צפיפות בנמל התעופה בן־גוריון, כשקשה היה להתגבר על הלחץ החזק של הנוסעים שרצו לעזוב את הארץ.

בהיוודע דבר סיום השביתה שבו לנמל התעופה אלפי נוסעים שיצי־אתם נמנעה בגלל השביתה. הלחץ בלוד גבר והלך ללא הרף ודלפקי „אל־על" נעלמו מאחורי חומת אנ־שים, חלקם נרגזים. נוכח הדוחק הבלתי רגיל לא הספיק מיזוג האוויר באולם הציבורי הגדול כדי להפיג את החום ואווירה קשה השתררה במקום. בכל זאת, כל אלה שהצליחו להגיע לאולם היוצאים נשמו לרווחה, והמ־תינו בסבלנות לצאתם של המטוסים, שהתחילו להמריא בהפרשים של כחצי שעה. „אל על" גם הזמינה כמה מטוסים זרים לשם קליטת חלק מנוסעי הטיסות שבוטלו ביום ב׳ — מוסר כתב עתי״ם.

לקראת המועד שנקבע לסיום ה־שביתה התכנסו הטכנאים השובתים לאסיפה בשעה 12, ולאחר ששמעו דברי הסבר מחברי הועד חזרו לעבו־

(ראה עמוד 2)

ספינות רוסיות תקפו במים ספינות ישראליות

עימות בין שתי ספינות סובייטיות גדולות לבין שתי ספינות משמר ישראליות קט־נות היה אתמול בבוקר במפרץ סואץ.

אף שלא היה שימוש באש חיה, תקפו הספינות הרוסיות את ספינות חיל הים בזרמי מים, בעזרת צנורות האמורים לשמש לסילוק מוקשים — גילה שר הבטחון, מר שמעון פרס, בסעודה שנערכה לכבוד משלחת מגבי המגבית מארה״ב שעושה בישר־אל, במלון „הילטון" בתל־אביב. מר פרס גילה, כי בהתנגשות היו מעורבות שתי שולות מוקשים רוס־יות מתוך צי גדול של ספינות, ובהן נושאת מסוקים, אשר אמורות לעסוק בשליית מוקשים במפרץ ובתעלה.

כפי שנודע לכתב עתי״ם העימות קרה פעמיים במשך הבוקר ומיקומו היה במיצר טירן שבצפון מזרח ה־מפרץ. התקריה הסתיימה בהתרחקותן של הספינות הרוסיות, בלי שייגרם כל נזק לאנשי חיל הים או לספינו־תיהם.

פורד יבקר ברומניה

וושינגטון, 27 (יופי״ט) — הנשיא פורד נענה היום להז־מנה מאת נשיא רומניה ניקו־לאי צ׳אושסקו לבקר ברומניה.

ההזמנה נמסרה לנשיא פורד ע״י שליחו של צ׳אושסקו, ואסילה פונגאן. פונגאן אמר לפורד כי הוא יכול להיות סמוך ובטוח שיתקבל בהתלהבות ברומניה.

פורד נענה רק להזמנה אחת נוספת לנסוע לחו״ל. הוא מתכוון לבקר ב־יפאן בשלהי נובמבר או ראשית דצ־מבר, ויהיה בכך הנשיא האמריקני הראשון שיבקר במדינה זו.

תקום ממשלת קואליציה באיסלנד

ריקיאוויק, 27 (צ״ר, ויופי״ט) — ממשלת קואליציה חדשה, אשר כפי הנראה תבקש בארה״ב להשאר בב־סיסה האווירי כאן, תוקם מחר — אמרו הערב מקורות פוליטיים מוס־מכים.

ראש הממשלה היוצא אולאפור יו־האנסון אמר, כי הוא יתפטר מחר ומייד תקום ממשלה חדשה.

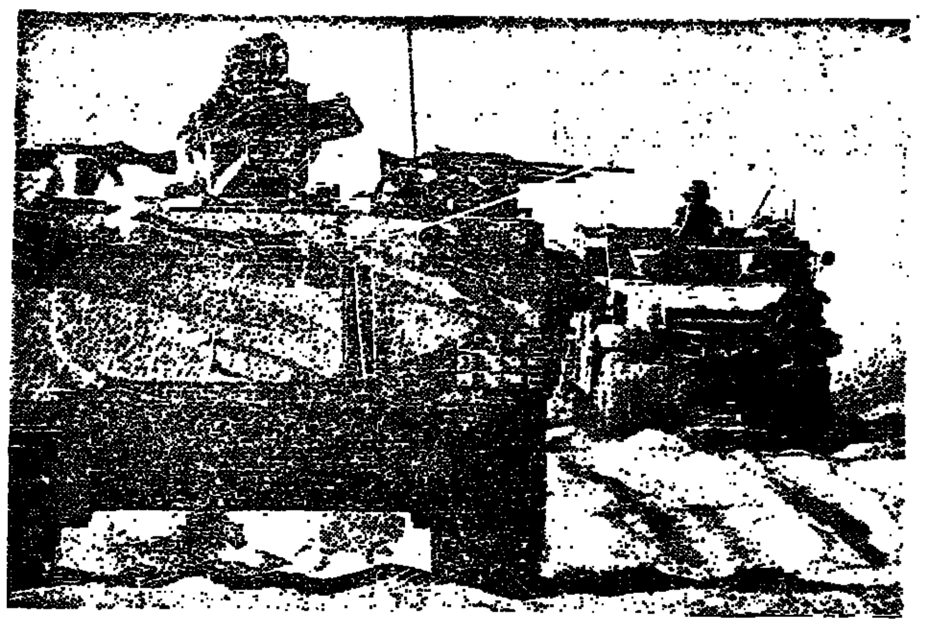

השריונאים במלוא תנופתם בתרגיל העוצבה אתמול

תרגיל עוצבת שריון - הגדול מסוגו מאז המלחמה נסתיים אתמול בסיני

תרגיל עוצבת שריון הסתיים אתמול בשעות אחה״צ בי מסדר שערכה העוצבה בסיני.

במהלך התרגיל, שנמשך כ־48 שעות רצופות צפו ראש הממשלה, יצחק רבין, שר־הבטחון שמעון פרס, הר־מטכ״ל, רב־אלוף מרדכי גור, קצי־נים בכירים, נספחים זרים ונציגי העתונות הזרה והישראלית.

תרגיל עוצבת השריון היה הגדול בסוגו מאז מלחמת־יום־הכיפורים ו־בא ליישם לקחים רבים מלקחיה. השתתפו בו יחידות טנקים בהיקף גדול בשי־תוף יחידות חיל־רגלים ממוכן ו־הנדסה. לעוצבה סייעו יחידות ארטי־לריה ומטוסי חיל־האוויר.

התרגיל הגדול החל ביום ב׳ ונס־תיים אתמול בשעות הערב.

תרגיל מעבר מכשול מים

במהלך התרגיל ביצעה העוצבה מעבר מכשול מים רחב שהוכשר לצליחה. אחרי התארגנות, עברה ה־עוצבה ע״י כל כלי הרכב להדגמה הת־קפה שכללה מעבר מכשולים, בתיכב שדות מוקשים והעליה ביום.

בתרגיל ירשמי, כאמור, כמה מ־לקחי מלחמת־יום־הכיפורים וביניהם: שיתוף־פעולה הדוק בין יחידות ה־רגלים הממוכנות לבין יחידות הטנ־קים ועם יחידות ההנדסה הכוכבים־ את המעברים בכל צירי התנועה ו־השתמשו לשם כך גם באמצעי להרי־מה ביחודים.

התרגיל בוצע ללא הפסקה

עוצבת השריון לא הפסיקה את תנועתה בלילה. התרגיל נמשך ללא הפוגה, היד אש היה, במשך כל שעות ההסיכה. בשעות אלה הצטרפו ראש הממשלה, שר הבטחון הרמטכ״ל אל הכוח המתרגל וצפו עמו בעת ההסתערות על היעדים.

עם שחר, גבר קצב תנועתו של השריון בסיוע צמוד של מטוסי חיל־האוויר וגם הם פעלו תוך יישום להקיב חדשים שהופקו ממלחמת יום הכיפורים. מטוסי חיל־האוויר תקפו בסילי טילים נגד מטוסים אשר טוהרו אחר כך בידי יחידות החרמ״ש.

מסדר הסיום של כל לוחמי העוצבה

בשעות אחר הצהריים של היום השני ערכה עוצבת השריון את ה־מסדר הגדול בכסדר שבו התייצבו כל לוחמי העוצבה בטנקים, רק״ם, וארטילריה על בשטח מול גרתב, לפני מפקדים. בכסדר זה היתה את כיבוי של פרק אימונים ארוך, של כל יחידות הכשרה של העוצבה.

פורק רימון ממולכד בנתניה

רימון ממולכד עם מנגנון הש־הייה נמצא ביום שלישי בי שעה 8 בבוקר ע״י פועל בי מסקיית המיים בצומת בי ביש התוף בנתניה.

את הרימון מצא הפועל בין ארג־זים שעמדו על יד הקיר של הס־קיה. המשטרה הזעיקה למקום יחד עם חבלן שפירק את הרימון. במקום נערכו סריקות ונעצרו מספר חשודים לחקירה.

הגירעון המסחרי הגיע ל־1.3 מיליארד דולר

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

בשבעת החדשים הראשונים של 1974 הגיע הגירעון המסחרי לי 1.3 מיליארד דולר לעומת 825 מיליון דולר בתקופה המק־בילה אשתקד.

הגירעון גדל באותה התקופה ב־58 אחוזים. ללא אוניות ומטוסים עלה הגירעון המסחרי ב־78 אחוזים.

היבוא גם הגיע בינואר־יולי 1974 ל־2298 מיליון דולר לעומת 1678 מיליון דולר בתקופה המקבילה אש־תקד — עליה ב־37%. היצוא גם הסתכם ב־966 מיליון דולר לעומת 853 מיליון דולר בתקופה המקבילה אשתקד — עליה ב־17 אחוזים.

הגירעון ביולי

ביולי 1974 הסתכם - עקיף - היבוא של יבוא סחורות ב־199 מיליון דולר לעומת 252 מיליון דולר ביוני השנה. זוהי ירידה ב־53 מיליון דולר (21%) והיא חלה בעיקר לעליה הצפויה בהתאם לשינויים העונתיים בין שני החודשים.

באותו החודש חלה ירידה של 13% ביבוא ועלייה של 1% ביצוא.

חאכים משווה את קאפוצ׳י לבישופים שהצילו יהודים...

הגיע לרומא וידון בוותיקן בגורל הארכיבישוף העצור

רומא 27 (יופי״ט ועי״ט) — הפטריארך מכסימוס ה־5 חא־כים השווה היום את הארכי־בישוף קאפוצ׳י המואשם ע״י ישראל בהברחת נשק אל המ־חבלים הערביים, עם בישופים גרמניים שסייעו ליהודים ב־מלחמת העולם השניה.

מכסימוס, שהגיע מבירות לרומא, כדי לדון עם נציגי הוואתיקן בפרשת הארכיבישוף היווני־קאתולי הילאריון קאפוצ׳י, אמר לעתונאים כי אין עדיין בידיו דו״ח מפורט על המאו־רעות שהובילו למעצרו של קאפוצ׳י ב־18 באוגוסט.

הפרוטיסטנטים — ניצורים

הוא אמר „קיימת האפשרות ש־קאפוצ׳י קיים מגע עם אנשים אלה אשר בישראל מכונים „טרוריסטים", ואילו בארצות ערביות הם נחשבים לגיבורים ובוודאי לפדאיונים. אני מדבר על אותם אנשים המקריבים את חייהם למען חירות ארצותיהם־הם.

„גם יתכבד", הוא אמר, „כי הבי־שוף פעל הגד התאמה כלאה עם עקרונותיו, בחושבו כי הובטו הספי־רשה לעזור לפדאיונים אלה.

„ההיסטוריה מלכדת אותנו כי בעת השלטון הנאצי בגרמניה עשו הגמו־נים רבים דברים עוד יותר בלתי־

(סוף בעמוד 2)

„שיקולים מדיניים" מנעו הקמת ישוב ב„מחנה יוסף"

מאת סופר „הצופה" בירושלים

שיקולים מדיניים ימנעו את ה־מתנחל באמצעות השינגבצון עם ירדן, גרמו לכך שהתקבלה החלטה שלילית מדבר הצעת גוש אמונים להקים ישוב ב־„מחנה יוסף" על גבול השומ־רון.

לעומת זה יש סיכויים לאישור הקמת ישוב בעלה אדומים. כידוע יש שני גרעינים שמבקשים להתנחל באיזור זה.

ועדת השרים לענייני התיישבות ישבה אתמול ודנה בענין התיישבות בשטחים. הוחלט לא לדחות דיון בענין „מחנה יוסף", אלא קיבלה אינפורמציה בלבד, מפי הדו״ח הסר ויסראל גלילי.

אף כי הועדה לא החליטה מפורש לקבל את הבניה אהון, כתבדר ערוב ההלטוריה כתקבלה בשנת הבניה אלה.

אשה נרצחה בירושלים

תרנקה גרוס, בבת 60, נמ־צאה אמש דרא רצח חיים בדי־רתה שבשכונת האפאספוטים שבקרית יובל. המנוחה נמצאה בפיתה, והוקרי המשטרה סבורים, שהיא נרצחה יום קודם לכן.

המנוחה, היתה ערירית ולא קיימה כל קשרים עם שכניה, מלבד שכן אחד בשם באיר, שאליו היתה באה לבצע עבודות נקיון. תמורת עבודות אלה היה השכן נותן לה מזון. הוא סיפר לכתב עתי״ם, כי לאחר שלא הופיעה בבוקר אליו, כדרכה, החל לדאוג, אך הלך לעבודה. אחר הצהרים, כשעוב לא הופיעה, בא לביתה וקרא לה. כשלא קיבל תשובה, הזעיק את המשטרה.

שוטר הזיל הגר בסביבה, שהגיעו למקום, פרצו את הדלת ומצאו את הגבי גרוס שכובה מוטלת על־מיטתה, „לבתוח בגרב ניילון וסחבה בי־פיה. במקום נמצאו סימני פריצה. ה־משטרה סבורה שהרוצחים חדרו דרך גג הבית הבנוי מחומר רך.

שכן אחר, עובדיה פריסה, תגר במול סיפר לכתב עתי״ם, כי ערב קודם לכן הבחין בחצות בשני כלבים של גב׳ גרוס נודדים. הוא ניסה לבדוק, אם ישנה תגובה השודה ב־שטח. אך לא הבחין בדבר. גופת ה־מנוחה הועברה לבדיקה שלאחר ה־מוות.

נדחתה ישיבת הממשלה שעמדה לדון בתקציב משרד ההסברה

מאת סופרנו המדיני בירושלים

הממשלה ביטלה אתמול את ישיבתה שעה לפני שנתכנסה משום שהשרים היו עסוקים ו־סברו שנושא הדיון, תקציב משרד ההסברה ניתן להידחות ליום אחר.

המבקשה נמנה לדון באישור של שר ההסברה א. יריב להתפטר מ־התפקידו, משום שלא ניתן תקציב מס־פיק לפעולות משרדו ומשום שמש־רדו מוגבל בזירת ההסברה בחו״ל.

הישיבה תתקיים ביום ו׳ או ביום א׳.

חוגים בירושלים סבורים, שאם לא יימצא פתרון לתקציב ההסברה, יפורק משרד ההסברה ומחלקותיו יוחזרו ל־משרדים הקודמים. במקרה כזה יש־אר א. יריב שר־בלי־תיק, או יקבל את משרד התקשורת.

טורקיה דוחה הצעת בריה״מ: ועידה בינלאומית על קפריסין

מצדדת בחידוש מהיר של שיחות ג׳נבה ✡ שה״ח הטורקי דוחה טענת הסובייטים שנאט״ו שואף להפוך האי למבצר הברית

אנקרה, 27 (ע״ר, יופי״ט, ע״צ) — טורקיה דחתה הערב רשמית את ההצעה הסובייטית, לכנס ועידה בינלאומית לדיון בשאלת קפריסין.

שר החוץ הטורקי גיונש הודיע ה־יום לאחר שיחה של שעה עם השגריר הסובייטי באנקרה, ואסילי גרוד־ניקוב, כי לדעת טורקיה „ועידה בין הארצות הערבות להסכם קפרי־סין והנציגים של שתי העדות בקפ־ריסין תהיה מועילה יותר ותגיע בי־יתר קלות להחלטות".

הוא אמר כי טורקיה מסתייגת מן ההצעות הסובייטיות, ומצדדת בחי־דוש מהיר של השיחות המתמשכות בג׳נבה על עתיד האי. בהודעה ש־פורסמה על־ידי משרד החוץ הטורקי נאמר להלן, כי ההצעות הסובייטיות — אשר כללו גם קריאה לפינוי מייד־י של כוחות זרים מקפריסין — „יביאו לצמצום של עצמאות האי".

ההצעות אלה גם יסללו את הדרך לחברות הקבועות של מועצת הבט־חון להכריע על עתידן של ארצות אחרות אשר, בדומה לקפריסין, ניצ־בות בפני בעיות המעוררות דאגה בינלאומית.

בהודעה נאמר „הנסיונות של העבר הלא־רחוק אינם מספיקים כדי להו־כיח שחברות קבועות מסויימות של מועצת הבטחון תמיד פעלו בהתאם לעקרונות של אי־משוא פנים, הגי־נות ואובייקטיביות".

חמש הארצות הקבועות במועצת הבטחון, אשר להן זכות וטו, הן ביה״מ, ארה״ב, בריטניה, צרפת ו־סין.

טורקיה גם טענה כי התכנית ה־סובייטית, שיוזן בה סכנה כי ידיה עליה, תגרום למחנה אין סופית ב־דיונים לפתרון המשבר.

בינתיים, נאמר בהודעה, יאלצו היוונים המודרקים בקפריסין לחזק את ממשליהם האוטונומים „דבר זה עשוי למעשה להביא לחלוקת האי". ההודעה הטורקית גם כוללת סעיף הדוחה את הטענות הסובייטיות ש־נאט״ו מנסה להפוך את קפריסין ל־מבצר של הברית הצפון אטלנטית.

ולדהיים חזר לניו־יורק

בינתיים המריא הערב מזכיר ה־או״ם קורט ולדהיים מעד הלום ב־לניו־יורק, לאחר שניהל שיחות בכיר שכונה עם מגן שר החוץ הבריטי דוד אנאלס, בעת חניית ביניים בה שע־תיים בנמל התעופה של לונדון, ב־בואו מאתונה.

במסיבת עתונאים שקיים מר ולד־היים בלונדון אמר „לא הצלחנו ל־התגבר על הקשיים הסיימים". הוא הוסיף כי הממשלות המעור־בות במישרין בסכסוך יחליטו איך ובאיזו צורה יערכו בסופו של דבר שיחות השלום. הוא אמר כי אין הוא מנסה לפתרון מיידי.

ננעל הכינוס הי״ז לתושב״פ

הכינוס הארצי השבעה עשר לתורה שבעל־פה ננעל אתמול במוסד הרב קוק לאחר שלושה ימי דיונים בענייני הלכה שבע־עתיד בעקבות מלחמת יום הכיפורים.

הרב הראשי לצה״ל האלוף מרדכי פירון נשא דברים על: „האספקטים הרוחניים וההלכתיים של מלחמת יום הכיפורים".

„הסגולות הייחודיות של האומה הישראלית באו לידי ביטוי מוחשי במעשי הגבורה הכפולאים של לוח־מינו במלחמת יום הכיפורים" — הד־גיש הנואם.

הזדהותו הכוללת של הלוחם עם עמו וארצו ועם הגורל בישות היהו־דית בת ארבעת אלפי שנה הם שעמדו לעמנו בשעת מבחנו הקשה בשבו התהלתי הבוד לנצחון כפאר על האויב.

הרב פירון קבע, כי יש לראות במלחמת יום הכיפורים מלחמת מצ־וה על־פי ההגדרה ההלכתית הוכיח זאת בסובאות מהספרות ההלכתית מראשונים ופוסקים.

הרב פירון גיהה בהרחבה את השי־קפות הרמב״ם והרמב״ן בנושא כי־בוש הארץ וישיבה וקבע את היסוד של הבא להרגך השכם להורגו, עק־רון מנחה במלחמה ההגנה שהיא מלחמה מצוה בזל צר יאריב הבא עלינו.

לתפיסה זו השלכות עקרוניות ב־תחום ההלכה היהודית — קבע הרב פירון.

הרב הראשי לת״א־יפו הרב ידידיה פרנקל אמר בהרצאתו כי בהתאם להשקפת ההלכה, הרי כריתת ברית שלום באה לאחר עשורי שלום, ואין זה בא בהתחלה לפני השלום. אי־לכן הסכם צריך להיחתם עם אויב רק לאחר תקופה של שלום ולא כשההס־כם מקדים את השלום, שטרם בא.

הרב שאול ישראלי, חבר בית הדין הגדול, עמד בהרצאתו על נושא פדי־ון שבויים בזמן מלחמה וצ״ע, כי לפי השקפת ההלכה, החלפת שבויים הוא ענין סביר, אך ויתור על שט־חים תמורת פדיון שבויים היא שאלה איסורית — אם השטחים נכנסים לגדר של שטחי א״י. אך יתכן וב־מצבים מסויימים אף הביעה זו איננה תביעה סחטנית, שכן אנשי צה״ל נשלחו על־ידי הציבור ויש כלפיהם אחריות של הציבור והגבלות החלות על פדיון שבויים — אם זה כבית לסחטנות — אינן חלות כאן הרי הם

תחזית מזג האוויר

הטמפרטורות הצפויות: ירושלים 29, תל־אביב חיפה 29, נהריה 30, צפת 28, טבריה 37, בצרה 31, עפולה 32, והשומרון 29, לוד 32, יריחו 37, עזה 30, באר שבע 35, אילת 38, כפרך שלמה 36 מעלות.

גובה הגלים יהיה 60 עד 12 ס״מ.

שר הפנים
הכנהל הכללי
ועובדי המשרד
משתתפים באבלו של
סר משה גרטנר
(מנהל מלשכה לעליה וקליטה בפתח תקוה)
על מות הוריו של בתו והתנו
חיה ומרדכי ורד ז״ל
בבנין ציון ינחם

לחברנו משה גרטנר ומשפחתו
עמכם באבלכם הכבד
במות בתו והתנו
חוה ומרדכי ורד
שניספו בתאונת דרכים קטלנית
בנחמת ציון וירושלים תנוחמו ולא תוסיפו לדאבה עוד
מועצת סניף הפועל־המזרחי
רעננה
בין המנחמים: י. מתולי, א. לוריבה, ש. קבצן וביניהן בפריה

לעדינה ואפרים צור
עין הנציב
ברכת מזל טוב לבבית לנשואי בנכם
ברוך עב״ג
תזכו לרוות מהם רב נחת ועונג
צבי בראון ומשפחתו

למר מנחם פרידמן ורעיתו
ברכות לנישואי הבן
ליפא עם בח״ל
בנק „אדנים"
למשכנתאות והלואות בע״מ
ההנהלה והעובדים

להברנו אריה גלזר ורעיתו
חבר הנהלת הסמפ״ל
כנ״ם תנחומים
עם הבאת כנם היקר
דוד ה״יד
שנפל במלחמת יום הכיפורים
למנוחת עולמים בבית־העלמין בקבר סירה־צבי.
המקום ינחם אותם ולא יוסיפו לדאבה עוד.
המפלגה הדתית־לאומית ההנהלה
הסתדרות הפועל המזרחי הועד הפועל

ישיבת בני־עקיבא „פרחי אהרן"
קרית־שמואל, חיפה
מבכה ומיתן הננו מכריזים המנוחת עילומים
את יקירנו, בוגרינו, תלמידינו, גבורי מלחמת יום הכפורים
ההלויה התקיימנה ביום ד׳ י׳ אלול (28.8.74)
סרן שלמה דדון הי״ד
בשעה 16.00 בבית הקברות הצבאי בחיפה
מיכאל גבאי הי״ד
בשעה 16.00 בבית הקברות הצבאי בנהריה
רב״ט יהודה הלפרין הי״ד
בשעה 16.00 בקבוצת סירה־צבי
הננו מבקשים מתלמידינו להשתתף ולהלוק להם כבוד אחרון

ועד ביהכ״נ המרכזי של הפוה״מ בהמשך ביעקב
החוג ללימוד הדף היומי וכל המתפללים
משתתפים באבלו הכבד של החבר המובהק,
מגיד השיעור בדף היומי הותיק, המתמיד
ר׳ ישראל פישמן נ״י
ושל כל משפחתו
על הלקח האשה האם
חנה ז״ל
המקום ינחם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים
ובהמשך ללמוד התורה לרבים ינצא התנחומים.

לחברתנו דבורה ומשפחתה
תנחומינו הכנים בצערכם העמוק
בהיאבקם לכנוחת עולמים את יקירכם
שריאל בירנבוים הי״ד
שנפל בגולן במלחמת יום הכיפורים
בנחמת ציון וירושלים תנוחמו
ההנהלה, המורות, וצוות ה...
בביה״ס א. ד. רו...

לחברנו
חסיה ורפאל בן נתן
מנהל הסתדרות הפועל המזרחי
ומרכז סיעת למפנה בישראל
מיטב הברכות והאיחולים
להולדת הנכד
מזכירות סיעת למפנה,
רחובות
גם אנו בין המברכים: ישראל וילנר, צבי לוינגר, יששכר חריו, שלום פתנרהוס, נחום ערבה, יצחק שינדלהיים ומשפחותיהם.

למר יהודה ויים ומשפחתו
תנחומינו הכנים בהלקת
האם ע״ה
יחד עם ירושלים תנוחמו ולא תוסיפו לדאבה עוד
בנק „אדנים"
למשכנתאות והלוואות בע״מ
ההנהלה והעובדים

ארגון הרבנים ועובדי המועצה הדתית לת״א—יפו
שולחים את מיטב ברכותיהם למכובדם
מר שלמה בוקאי וביתו
סגן יו״ר המועצה הדתית לת״א־יפו
להכנסת הנכד בבריתו של אאע״ה
תזכו יחד עם ההורים לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים.

ברוך השם נצח סלה ועדו!!!
זכורו!!!
את יום השבת לקדשו!!!
רבי יונתן אומר: כל המקיים את התורה מעוני, סופו לקיימה מעושר וכל המבטל את התורה מעושר סופו לבטלה מעוני.
מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד. דעו כי אין שום בעולם כלל — רבי נחמן מברסלב זצוק״ל
הצניעות נוגע לקיומנו ולהצלחתנו בגוף ובנפש בזה ובבא — חפץ חיים
יסוד קדושת עמנו: טהרת המשפחה.
ארץ ישראל לעם ישראל על פי תורת ישראל
הרב זאב גולד ע״ה
חברת מזהירי שבת

בס״ד
ברכות חמות ומזל־טוב
לרבינו רב דבית־הכנסת
הרה״ג ר׳ חיים יצחק ליפקין שליט״א
ורעיתו
לנשואי הבן היקר ישראל נ״י עב״ג נילי תחי׳
יהי״ר שיזכו לרוות מהם הרבה נחת ולראות מהם דור ישרים יבורך
הנהלת בית הכנסת המרכזי של הפועל המזרחי והמתפללים
הנהלת קופת הגמ״ח ״שערי ביהכ״נ״, רח׳ אחד העם 108, ת״א

עיטורי — סופרים וספרים

שמחה של מצווה

מאת מ. ז. סולה

בשמחה של מצווה נפגשים ונצמדים הדת הסובייקטיבית — החוויה, והדת האובייקטיבית — הביצוע על קיום המצוות. השמחה של המצוות באה כלווי וכתוצאה של קיום המצווה. היא מבליטה את הכפיפה על ידי הרגשת סיפוק ואושר, הנגרמת אחר בילוי החובה. ולא רק קיום מצווה זו או אחרת צריכים לבצע בשמחה, אלא עבודת השם בכלל צריכים לקיים מתוך שמחה: „עבדו את ה' בשמחה" (תהילים, ק', ב').

*

נשאלת השאלה, האם שמחה זו, שאנו נוהגים בשעת קיום מצווה, או בעבודת הבורא, כשרה היא, האם אין בה פגם של הנאה מוחשית ותועלת עצמית? אם כן הדבר, יוצא, שאנו עובדים כאן יותר את עצמנו מאשר את השם, הרי להנאתנו ולתועלתנו אנו מתכוונים. מקובל, שאת המצווה צריכים לקיים לשמה ולא מטעמים אנוכיים. עבדי אלילים, להבדיל, מבצעים פעולה לתועלת עצמם, לכיבודם ולהנאתם, ואילו עבודת השם צריכה להיות לשמה, בלי לצפות לשכר, בבחינת „שכר מצווה מצווה" (אבות ד'). אכן, השאלה היא, אם השמחה של מצווה אין בגדר שכר, שהוא פגם בבילוי החובה כלפי הבורא.

הכוונה לקיום המצווה לא באה אצל האדם הדתי לשם הנאה או תועלת עצמית, אלא לשם בילוי החובה, לשם קיום מצוות השם. השמחה שמתלווה לקיום המצווה אינה פסולה, כי היא תופעה נפשית טבעית, ספונטאנית, באה מאליה, מבלי להתכוון להופעתה. שמחה זו היא סיפוק נפשי, שכל אדם נורמלי מרגיש אחר מילוי חובה. שמחה זו היא אושר ועונג רוחני, שנבדלים מן ההנאה הגופנית. לכן שמחה זו כשרה ואין בה שום פגם לגבי קיום המצוות. אדם המקיים מצווה, נותן את דעתו על המצווה ולא על השמחה, הנובעת מן הביצוע בשמחה. וכבר עמד ר' נחמן מברסלב על כך ש„עיקר עליית הקדושה על ידי השמחה" (קיצור ליקוטי מוהר"ן, עמ' 85).

חוקרי הפסיכולוגיה כבר קבעו את ההבדל שבין האושר הרוחני, העונג הנפשי, לבין ההנאה המוחשית, הגופנית. זו האחרונה גוררת אחריה אכזבה ותוגה, לאחר שהאדם בא על סיפוקו. ואילו האושר הרוחני נמשך זמן רב, הוא אינו אינטנסיבי, כמו ההנאה המוחשית, אולם הוא ארוך ואינו מאכזב. אדם הנזכר והחושב על אושרו שעבר, עדיין נהנה, ואילו הנזכר בהנאה הגופנית, מצטער. לכן „אין שמחה כשמחת מצווה" (א. מברמיזא).

יש והשמחה של מצווה מופיעה גם קודם הביצוע, בבחינת מפרע על האושר הרוחני, שמלווה את קיום המצווה לאחר ביצועה. על כך עמד גם המשורר באמרו: „שמחתי באומרים לי בית ה' נלך" (תהילים קכ"ב, א'). אכן כאן מופיעה השמחה עוד לפני ההליכה לבית ה' ולפני ביצוע עבודת ה'. וגם בזה אין פסול. אושר זה ספונטאני, בא לא בכיוון, הוא עונג רוחני, המלווה את מילוי החובה עוד טרם ביצועו. שמחה זו לא רק שאינה פסולה ואינה פגימה, אלא היא מצוות התורה והרבה פסוקים מעידים על כך: „ושמחתם לפני ה' אלקיכם" (ויקרא כ"ג, מ'; דברים י"ב, י"ב), „והיית אך שמח" (דברים ט"ז, ט"ו), „ושמחת בחגך" (שם, שם י"ד) ועוד ועוד.

*

נעמוד עתה על המקור הנפשי של שמחה זו, ממנו היא נובעת. כאמור, השמחה היא אושר רוחני או עונג נפשי, המופיע ברגש, המלווה את הסיפוק אחר מילוי הצורך, או השאיפה. בצר לו, מבקש האדם הדתי עזרה בבוראו ובטוב לו, מרגיש צורך להודות על הטוב. וכבר אמרו: „כל שמחה שאדם שמח יש בה אף שלא מדעתו משום שבח ההודיה לבורא עולם" (יעקב קלצקין, כתבים עמ' 268). אולם, השאיפה מולידה את הרצון לבוא לידי סיפוק, ועד שלא נתמלאה השאיפה ולא בא הסיפוק, מרגיש האדם צער וכאב נפשי. מכאן הוציא שופנהאור את המסקנה, שכל רצון וכל שאיפה מלווים צער וכל סיפוק מלווה אכזבה וגם זה צער. שופנהאור לא הבחין בין השאיפה המוחשית ובין העונג הרוחני, הוא לא ידע את הטעם של שמחה של מצווה, היטיב לדעת ממנו הרב י. אייבשיץ, באמרו: „אין שמחה ומנית אשר אין אחריתה וסופה תוגה. בינגון והרסה, אבל שמחה של מצווה יום ביומו הוסיף גיל ושמחה הקווה ומאירת עין" (יערות דבש, עמ' 48).

על כל פנים, גם הצורך למילוי חובה הוא צורך, כלומר, מחסור המלווה רגש בלתי נעים, המוליד שאיפה לבוא לידי סיפוק. החכם ככל אדם קבע: „איש מחסור אוהב שמחה" (משלי כ"א, י"ז). הסיפוק מוליד את השמחה, והו רגש של איחוד נפשי, רגש של הרמוניה, שבא לאחר הרגשה של הפרת שיווי המשקל הרוחני. הצורך למילוי חובה כלפי השם, או להודות לו, הוא הרגשת הפרת שיווי משקל נפשי רוחני. הרציון הזה הובע כבר באופן פיוטי ע"י נעים זמירות ישראל: „כאיל תערג על אפיקי מים, כן נפשי תערג אליך אלקים" (תהלים מ"ב, ב'). ומיד אחר זה, בצורה אחרת, אותו הרעיון: „צמאה נפשי לאלקים" (שם, שם ג'). אכן, הערגה, הצמאון, הן צורך ומחסור, הצמאים לסיפוק והסיפוק מחזיר את שיווי המשקל שהופר. על־ידי האיחוד הנפשי החוזר ההרמוני בנפש האדם ולכן על־ידי קיום המצווה משתלב האדם הדתי בהרמוניה העולמית, הקוסמית, ומכאן רגש האושר העליון.

את אותו התפקיד ממלאה גם המוסיקה, שהיא מערכת צלילים בהרמוניה. היא עשויה להחזיר את שיווי המשקל הנפשי של האדם, שהופר. את התפקיד הזה קיים, כידוע, דוד בנגנו לפני שאול המלך, שאיבד את שיווי משקל נפשי שלו, והקפה אותו מרה שחורה.

*

הרעיון הזה מצוי גם אצל מרן הראי"ה קוק זצ"ל ביחס לתשובה. על־ידי החטא נוצר פירוד מדומה בין אלקים ואדם וזה משמש הפרת תיקון עולם, הפרת ההרמוניה הקוסמית. התשובה באה להחזיר את העולם על תיקונו וההרמוניה הקוסמית חוזרת על כנה. מצד שני, הראי"ה קוק לא התעלם מן העובדה, שהאדם הוא יצור גופני, גשמי, וכתוצאה מכך גם הניתוק מן העולם המוחשי גורם צער ויסורים שהאדם שואף לבוא לידי סיפוקו. בנדון זה הוא כותב: „גדולים הם יסורי היצירה, הנתקת האדם מהעולם העכור, שכוחות החיים החומריים כולם כל כך מושרשים בו, אל עולם האצילות והטוהר, ששם הנשמה האנושית היא אזרחית ופועלת בחופש כחותיה. אמנם כמה גדול הוא גם עונג היצירה, בזה שהנשמה מוצאת את היא מנוחתה, את תעופת חייה העצמיים" (אורות הקודש, כרך א' עמ' קצ"ה).

עונג היצירה, שעליו מדבר כאן הרב, זוהי שמחה של מצווה. בקיום מצווה משתתף האדם „בתיקון עולם במלכות שדי" או במלים אחרות הוא „שותף לקב"ה במעשה בראשית", שכן הוא שותף ביצירה, והעונג הנובע מכך הוא עונג היצירה. עונג זה הוא חלק אינטגראלי של האמונה הדתית ואין להפרידו ממנה, כשם שאין להפריד מבנה את רגש היראה והרעדה בעבודת השם. קיום המצווה ועבודת השם נובעים מן האמונה כמסקנה ישירה. הדת הסובייקטיבית מוצאת את ביטויה בדת האובייקטיבית ואת שתיהן מלווה האושר הרוחני, הדוגל הנפשי, הידוע בכינויו המסורתי בשם שמחה של מצווה.

מאבק בין ישן וחדש

מאת מ. אונגרפלד

מ.ג. פיארברג, שמלאו 75 שנה למותו, עמד ביצירתו תחת השפעתה החזקה של שירת ביאליק, וביחוד ניכרים בה עקבות התרשמותו מן הפואימה „המתמיד". ידוע יחסו הנפשי של ביאליק אל פיארברג, שלו הקדיש את שירו הידוע „אחרי מותי". מעל לשירו זה, שנכתב לרגל הוצאת קובץ כתבי פיארברג על ידי הוצאת „הספר" בווארשה, במלאת חמש שנים למותו, ונתפרסם בגליון „הצופה" מאיתו הארץ, רשם ביאליק את הכתובת: „לזכר פ.". את שירו זה אסף ביאליק לתוך מהדורת שיריו, שיצא בקראקא, ואולם בסיפור הכתובת שמעליו, ובמקום „לזכר פ." בא עתה „לזכר נ." (והכוונה היא עתה: לזכר נחמן [ביאליק]).

פיארברג חי ויצר בדור שביאליק אמר עליו בשירו לכבוד אחד העם: „והשעה שעת תוהו ובוהו, שעת ערבוב התחומים, של אחרית וראשית של סתירה ובניין, של זקנה ועלומים. ואנחנו ילדי בינים, בירידים ובלא יודעים, לפני שתי הרשויות גם יחד משתחוים ומודים".

בין שני עולמות

את המלחמה הזו בין הישן והחדש, שביאליק נתן ביטוי בשירתו, מתאר פיארברג ביצירתו: „שני עולמות שונים מתרוצצים בקרבי והעולמות שונים זה מזה ברחוק מזרח ממערב, ולבי האומלל סובל את שניהם". כך אומר על עצמו פ. בציוריו „צללים", שאיתו הוא מסיים בדברים אלה: „לא! איני חפץ להיות עשוק, אבל יותר בלהיות עשיק איני חפץ להיות עושק". ובלבבו עולה בלי כשים הרהורו של ביאליק: „מהיות כפיר בין כפירים אפסה בין כבשים" (בשירו „על סף בית המדרש"). מלחמה של הקדושה עם כוח ה„סטרא אחרא" בעד התינוק העברי שנשבה, המתוארה בסיפור „בערב" היא משל מלחמתו של ישראל עם ההשפעה הזרה הגוברת בזמננו וכל אחד מאתנו נתון בין שני „הכנענים", שביאליק מדבר עליהם בשירו לכבוד אחד העם — נמצא תמיד במאבק בקרב שני עולמות, ומפי דור „ילדי הבינים" „מתפרצת השאלה: „לאן?" אף לבו של בעל „המתמיד" נתון בין שני עולמות: מצד אחד, צר לו על כל הכוחות הצעירים הרעננים, המצמצמים את כל חייהם אך ורק בלימוד הישן בבית המדרש, ומצד שני, הוא יודע להעריך ולהוקיר את האוצרות הרוחניים הגדולים, השמורים בו, והוא מתאר את המאבק הזה שבחיי „המתמידים" של בני הזמן הזה, „ילדי הבינים".

בדמי ימיו נקטף פיארברג והוא רק בן עשרים וארבע, ורק שנתיים ימים זכה להחזיק את עט הסופרים בידו. הירושה הספרותית אשר הניח אחריו, היא מועטה ומצערה — שבע רשימות בסך הכל, שרק אחת מהן, והיא „לאן", ראויה לשם „סיפור". בציוריו אלה, שהם רק ביכורי כשרונו של משורר מתחיל שזירתו נפסקה פתאום באמצע — כפי שאר עליו ח.נ. ביאליק — מצאו המבקרים כמה „ליקויים" ו„מגרעות": רגשנות ודברנות יתירה, בנייה ארכיטקטונית גרועה, העדר ציוריות וגם הצד התיאורי והציבורי אינו מניח את הדעת.

ובכל זאת, הצליחו סיפוריו אלה להקנות למחברם את כל הלבבות, ולאו דווקא בזכות סגולתם האמנותית, אלה בכוח התיאורי שלהם, לצייר ולתנות את מלחמת שני העולמות, מאבק העולם הישן המתנוון ההולך ומתמוטט ונעלם, לבין העולם החדש של היהדות המקווה והמצופה, המתהווה הנוצרת, תיאור ששיווה עליו פיארברג הוד נורא וצירדו בכל פרסיו.

באיזו צורה ואילו ממדים היתה מתקבלת דמותו של פ. לעתיד, אילו האריך ימים וניתנה האפשרות לכשרונו להתפתח ולהתבטא בכל שלל גווניו ושליחות חזונו? הרי לרוב מפליג האמן מביכורי כשרונו הראשונים ורואה בהם בוסר, לאחר שהגיע לשיא יצירתו. אלה שאצל יוצר גדול מקופלים כבר בנסיונותיו הראשונים כל ניצני הרעיונות, כל סגולה המוה הכל גילויי החזון של פני יצירתו ונושאיה העתידים להתפתח אחר כך בצלילים ובגיוונים שונים.

קו אוטוביוגרפי

כזה נתקבל פיארברג אצל בני דורו, שרוב קוראיו היו בנעוריהם חובבי בית המדרש ומצאו בסיפוריו את ציור דיוקנם, את תיאור עולמם ואת סיפור „המאבק בין הישן והחדש", שנתחולל בלבם, עקב פיתוי ההשכלה, שהתדפקה מן החוץ על חלון ביתם היהודי. קו אוטוביוגרפי אחד נמתח בכל סיפורי פיארברג, שהם סיפורי געגועים, סיפורי זכרונות, שעליהם מרחפת תמיד החסידות של אמונה, הם ספוגים בטללים והחיים. כהניך החסידית השפרטר בילה „שבת שלמה" ופאירו האדמו"רים לבית מברסלב, ראה פ. בעולם ההנהגות מבשכה בין הקדושה והטומאה. בתוך הוויה עולמית זו כשילבה מלחמתו על ישראל בסמי עה, שגברה במיוחד בהופעה המעבר בדור הביניים. מתוך סיפורי נפלאים על רבנים חסידיים, שאב פ. נושאים לסיפוריו הפלאים „צללים", „בערב", „הכמירי", „העגל", הפלועים בסיפורי חפני בעל הדמיון. אף „יעקב השומר", סיפורו הראשון של פ. שתוכנו לקוח מן הסיפורים הידועים על החוטפים לצבאו של הצאר הרוסי. הוא גיבור פיארברגי, וזכרונותיו על האב השופך את נפשו בלילה ובוכה על גלות השכינה, מתמזגים עם הכרזות הילדה של המספר. אהו יעקב השומר, שעמד במבחן בצבא, הוא גם סמל רוחני, הוא גם שומר העיר וכנן עליה בהחשך הלילה באפלה ליל הדורות של נדודי ישראל בגולה.

בציבה להקימת הילדות, הממלאה את פרקי הסיפור „חפני בעל הדמיון", הציב פ. בסיפורו „העגל". יותר משיש בו בעיון מחאה נגד בית אבא השוחט, יש בו רחמים ואמונה על קדושת העולם, הבציה גם ב„עגל" שנולד לפרה בבית. ואם כי אין לו כל תקוה לנצל כאן נצחון, הריהו להם את שמחת האמונה שלו עד הרגע האחרון ובאמין, כי ייעשה הנס והעגל לא ייהנה. כי שחיטת העגל היא שחיטת כל האידיאלים שלו. וכאן ניתן סיפור המשבר הראשון של גיבורו של פיארברג.

אגדה סמלית להתלבטות הדור הוא גם הסיפור „בערב". האין כל אחד באתנו בחינת תינוק שנשבה לבין כחות פנים וחוץ, הנאבקים בנו על השלטון בנפשנו ובחיינו? „אבא" מסמל כאן את הכוח הגנוזי ההיסטורי, הפועל בנו. „הפריץ" הוא הכוח החדש, הרוצה לעקור אותנו מן השורש, ולהסמיענו בעולם הנכרי. כוחו של אבא הוא מוסרי, כוחו של קמיע ישן, של אידיאלים ומסורת עתיקה של מאבק אלפי שנים. כוחו של „הפריץ" הוא במגניבה, בהתענוגות קסמי ההווה של החיים הנכרים. אותה מלחמת „אבא" ו„הפריץ" נמשכה זה שנים. וכל זמן שלא יצאנו מבצבר היהדות, שבנו לנו האבות, ומבגינות זרות לא חדרו אלינו, קצרה יד „הפריץ" להדביקנו. אולם עתה הלש, בעמוד הנו הרבים. כוח ההתנגדות של אבות, וכשנשמעה מגיניה מן החוץ, הננו פותחים בעצמנו את הדלת לכלב השחור המתפרץ ותופס את הילד.

כוחות נסתרים

אותה המלחמה מסוטלת גם בסיפורו של חפני בעל הדמיון: „צללים". השמש מסמלה כאן את העולם הנכרי המבטיח כאן מנעמי החיים, והצללים מסמלים את הכוחות הנסתרים של היהדות ההיסטורית, החוסים על היהודי ומלווים אותו בכל דרכו. חפני המתגור מתענוגות העולם הזה, רואה את בית מדרשו בבני מרכזו של העולם שמתוכו יוצאים אורות אל כל היקום. אף האנושות זקוקה לבית מדרשנו זה ולכל האידיאלים של היהדות, שהרי בלעדיהם ייהפך העולם למעלת שודדים ורוצחים.

בספרים הקדושים שבארונות בית המדרש, שבהם גנוזים צללי העבר הישראלי, קורנות דמויותיהם היקרות של גדולי ישראל, אנשי מידות שבכל דור ודור, ומסמחישות לנו את הנצח העברי, את ייעודו של ישראל בעולם ואת האושר להימנות על זרעו עם זה, לשאת בגאון את סבל הירושה של הדורות ולמצוא בחיק היהדות ההיסטורית את התוכן גם לחיים הפרטיים. והנה מתמוטטת ממשלת הצללים ויאוש תוקף את שומרי החומות: הילד חפני רואה בחלומו מראות זוועה מימי שחיטות ת"ח ות"ט והוא בוכה בלילות. אביו הוסיף מסרב לנסוע עמו אל הרבי, מפני שהקדושה הולכת ומתמעטת והאדם מוכרח לינוק מן הקליפה. אף שבעיה הכקר בל שרוי ביאוש: משיח מתמהמה, המוחין קטנים והולכים, הקדושה מסתלקת מן העולם והאבות נאלצים לשלוח את ילדיהם ל„שקאלעס". הקיבול נותן לילד חפני קמיע — אם כי הוא מסופק, אם בנשק ישן זה אפשר לעמוד עתה בפני הגלים הזדונים המסתערים מכל עבר כדי להציף את ההוויה הישראלית הקדושה. חפני הקטן לוקח את הקמיע ומכריז בגאון: נשק נתנו לי, איש צבא הנני, ופלי הילהם. אבל ידוע הוא, כי כשיגדל, יוכרח לצאת בחומי הישן, אבל „לאן" ייצא?

נחמן היה מטבעו ילד עליז, שאהב את החופש ואת השעשועים. אבל אביו קיפח את ילדותו ואסר עליו את השחוק, ותבע ממנו ללמוד ולעבוד את ד' תמיד, כי אסור לשמוח בהבלי העולם הזה. מתוך אמונה עמוקה בדברי אביו, החליט להתבגר מתענוגי העולם הזה ועיין בספרי מוסר, ובכללם „ראשית חכמה", שבלהות הגהינום שבו עוררו בו ספקות: כלום ייתכן שאלוקים הרחום יעניש אדם קטן וחלוש ובהגותו בכן, נטולה ממנו שמחת ילדותו ושמחת אמונתו. ואז החליט להביא את המשיח, אשר יכריע את סמאל בעולם. נסיונותיו לא הצליחו. אף שבועתו לאלוקי ישראל לעובדו כל הימים, לא הועילה ובלבו גברו הספיקות, וביום הכיפור קרה הדבר הנורא: נחמן בשתגע וכיבה את הנר... עד מהרה באה אכזבתו מן ההשכלה והבריק לו אור הציונות.

בנאומים הציוניים, ששם בפי נוכח, התעלה פיארברג כהוגה דיעות גדול וכחוזה המרחיק לראות לעתיד. הוא שולל את התרבות האירופית העומדת אז בשיא פריחתה, ומנבא לעמי אירופה התנוונות מוסרית וירידה רוחנית. שלטון המערב מסתיים והמזרח מתעורר משנתו וימלוך בתבל. ואז יעמוד עמנו בראש המזרח ויתן עוד הפעם תורת חיים לחברה האנושית. את השיבה לציון ראה כחזרה לבקור רוח היהדות המזרחית שלנו. העם בציון ימלא את תעודתו המשיחית הגלותית ויקים שם חברה חדשה למופת, אשר תשפיע על עמי המערב הזקוקים לדבר אלוקים. הפתרון נבנא התשובות על השאלה „לאן" היא: מזרחה! מזרחה! השונא הגדול ביותר של היהדות הוא המערב, לא הכבת קאנט והרוזין — אלא ה' נבואה, דבר אלוקים לעייפים ולכשלים, ההתעוררות דתית חדשה. פיארברג היה הסופר הדתי ביותר בדורו. גבורו של פ. הוא אדם הדת, את איש הרוח הזה הוא רואה כאיש עברי, המתנגש עם החיים, ומלחמה לו הם החיים כל ימיו, „יען כי אינו חפץ לוותר מקדושת היהדות ואידיאליו ולא כלום".

אלעזר שרבוט

בצוק עתי רוחק

[משירי „פה היום"]

עוד לא התבוננתי בכל שקרה,
דרכי אז גם לי נסתרה.
נעצר שם ישי בנו, קו בכלי?
היה רק צלי?

עוד לא נתעוררתי למה שקורה.
מפני הקקרה: הרך לי
זה קירה, בסמוי ובנראה?
פניתי ערפי־לא־פנים למבשר
בלכל רוח־פרדים שעבר לי.
ולחת בוא מכל בדקדוק ברזל,
וזי־אור אל הליל מתערפל.
אי־מי בקפאון־דם נתוקיו מוסר?
מי רדם ויתעורר?

עד שחק־תכליתי גי הבית בחמלה
(עינו זו קצה גם עד כה)
ועד לנפשי שפתלה,
וכחש כי נבוה מפלי ורחוק
זה כל שכתב —
הנמיך פה, הקריב כוכבי.

ילקוט שירה

מאת אברהם בלאס

יעקב בסר

האימאג' — אותה תמונה פיוטית אשר הועלתה כתכלית העיצוב אצל האסכולה האנגלו־אמריקאית (עזרא פאונד) ובעיקר רוסית (סרגיי ייסנין) — הועברה גם לשירה העברית אשר א. שלונסקי היה מייצגה הבולט.

התמונה שירית זו מתמקדת בדמיון אסוציאטיבי ובצמצום מילולי, כאשר המשורר מפרק את מטענו הרגשי בתמונות מורכבות כדי לצאור את תבנית ההבעה הפיוטית.

יעקב בסר ב„שדה סקולה" *), ספר שיריו השביעי, קרוב מבחינה זו מאסיה אל השירה הרוסית, אל סוד נביב, מארשאק, אהרנבורג, ובעיקר ייסנין. שירת משוררים זו, אשר תורגמה על ידו לעברית, הטביעה את חותמה ומסמאותיה על הזיותיו בארץ הילדות, גופיו שנעקרו מזרח אירופיים, ושירתו המופגנת והצער בה של רקיע נמוך ועקבות אבודים.

שירת יעקב בסר בנויה על קומפוזיציה של שברי סיטואציות, הקובעת צביון אישי מיוחד לסיפור פנטסטי או בנאלי, המוליד אפקטים, הוא שר:

רכבתי מגיל, קר היה ברחוב
הרוח עשתה מי בפתחי שלה
זמר

(דגלונים על גג מחשבתי (עמ' 90)

מלים פשוטות יומיומיות של התרחשות מיוחדות כהלכות עם האנטיתיזה של הרוח ההורגת, התוספת מלים להתמונה.

דגלונים וגג — רוחו של האדם המורץ המתבטאת במחשבות, הגג הכבייין את הקו העליון, האופק, ובסך הכל — מבין מבול מורה באוויר.

שירת בסר איננה שירה שאדם משיח עם עצמו או עם אחרים. לא תמיד אתה חש אותה, כי אין בה כוח משכים, אבל יש בה מיאור סביבתי ומראה עיניים. הוויית היסוד שלו בארגת מיסודות הוין.

כל חוויה המלחמה, גלמת בארץ צפון והקור הקטבי. ההודה אחריהן משקע עמוק בנפשו — ותוספות מרדעות ויקות הנעות על ציר: הבית — הרחוב. ההויוש של המשורר מבוטה. גושי הרבות והאבק, בחים כבדים וצללי ילדים. הזמן דחום הרודות מפולשות. מדי פעם ערלים תומחים. זכרונות על סבתא וסב המספר על קורות הבית:

שמן זית נולש מקורות
כתר הכנסת

שש באות שנה לפתות
מיפות מיפות, עבר המלך
קוציבי
זה היה שמי אם איננו מוקף
להק יהי של כב זקני ואמר:
בנה לך יהודי בית
אין כב וכה, אין לך לאן
(עמ' 49)

יעקב בסר מתבונן בחיים כבמראה, אך איננו הטבס לחיזיון. קיימת אך איננו גדוש למורשת, להשתית, אך אינו גדוש למורשת, להשתית, לקו יהודי. החורבן הוא חורבן קיד מי אך לא, שואה יהודית, כי הפיווה שלו היא רגישות של יהודי בלא להתוד אל עומק הנבו, אל הקשר של המחיה, אל היהדות. הסב בנה לו בית כמצוות המלך מתופר מוצא „כי בין כה וכה אין לך לאן" אך מבית זה של פולין צמחה היסטוריה של מאות בשנים של יהדות שרשית. „היכן הם עקבותיה השירים בשירת המשורר העברי הבא מ„שם"?

שירת יעקב בסר היא שירת העבר, של הבית האדם העקור. האב האם, השלג הקריהן — מגלים מציאות תלושה של תמונות חוזמות של בדידות ועלבון. לכאורה הם פרטים פריוואליים אך הם הופכים למרכיבים אוטוביוגרפיים בנת האנוש שהוא תולשם מלוח ליבו בצורת קולות והדים שהולכים לאיבוד בישר, והתוהו ברונדיקה המשתלבים לצלילה.

יעקב בסר מתמודד כאן עם ההוות האישי של ילד בנבר בעיר ילדותו ש„קברה את בהיה", כאשר באימאג'ים שלו משתקפים מבבי רוח מבנים היפאמים ההולכים הזורים באפשים מנותים.

ספרו של בסר מחולק לחמשה מחזורים, אך מכל מחזור בוקע הכאב הרבון לפענה את המקום:

האיש שבא מהרחוב
לשדה הפתוח
רואה מבעד לגשם הירוק
את מי שלבש בגלל של דשא
(עמ' 10)

„מעילי דשא" הם הקברות המכרסים דשא, המתגלים דרך טיפות הגשם ומלבישים משמעות עמוקה יותר לתמונה פיוטית. המשורר נבצא כל הזמן במרתם של מסירת ההוויה, מרגש תבוי אל רגש גלוי, כי בכל שלושת העין, זהו מעין הליכה בעקבות הזמן, בה הוא נמלט תחזור בו, אך נשאר בתהושה פרמאננטית של מסגרת שחורה, כי הוא נולד תמת למרוגין.

האדם מעלה את האסוציאציה של אדמה, האבן את הקבר, וכן נשאר המשורר תמה על שדה סקולת אבנים באדמות רמת הגולן, על סורקטורים המנסים לעלות את השדה ולהכשירה לשדה שעורה חיטה כי הוא חש את האדמה מתות לשיבר לה שואל, את הקבורה והתהלים כמוסתבה, את המימד המיסטי של הצפוי והניתן להיהרס.

שירי יעקב בסר נקלטים בקולטי והוהים של אדם ומקום.

* „שדה סקולה" שירים מאת יעקב בסר בהוצאת „ספריית הפועלים" תשל"ד

אנטון שמאס

הוא משורר ערבי נוצרי אשר נולד בכפר פאסוטה שבגליל. ספר ביכוריו „כריכה קשה" **) בעברית, הופיע לאחרונה. משורר ערבי אשר פרץ לראשונה את מחסום השפה העברית, הוא תופעה חדשה בנוף הספרותי שלנו. וכמותו הן גם תחויותיו, אך מעניין שאנטון שמאס בשיריו בעברית ויותר דווקא על ייעודו — כלומר: על מוטיבים מהתרבות הערבית, ולא נזקק לאותה מערכת נורמאטיבית של מסורת ערבית מרשויות.

הוא פותח את קובץ שיריו בחמשה שערים לירושלים בה הוא חי כיום בלימוד באוניברסיטה — אך שערים נשארים נעולים בפניו.

ירושלים העיר, בעלת המשמעויות ההדות התרבותיות והמטפיסיות — נשארת אטומה בפניו והוא חש בה מחנק:

אני נשען אל הקיר
כותלי המוד
ומשמחי הכפות פעלי
(עמ' 10)

ירושלים של המשורר הערבי היא עיר של אבנים, פרק ארכיאולוגיה, האובדים בסמטאות. מסגד עומאר והכנסיה הקבר אינם שונים בעיניו מבניין „המשביר לצרכן". ירושלים שלו היא סגורה ומסוגרת והוא גורם שירושלים הרוחנית קיפחה את ירושלים המציאותית וקסם העמים הוד זה הוא מכנו הלאה.

שירה עברית זו בפי ערבי, ללא התייחסות מהותית הקשר תרבותי, לוקה בחסר, היא נטולה להלהיות עניניות וגורמת לאכזבה.

אנטון שמאס משתמש בעברית ככלי להריק בו ולא כיסוד אישי. הוא מגה אל המקורות ואל התנ"ך כהשלכה אסוציאטיבית, אך אלה אינם חלק מעולמו כי אם דימויים ערטילאיים של תשבץ שירי.

בשירה זו עולה קול „הילוני" חושני של לשון מודרנית מסוגננת בין הציר למשורר. בינו לבינה, אך שירה זו אינה צופנת רובדי סמל.

זהו מעגל תבניתי צר של לשון כבושה ומודרנית המתרכז בבנין סכימה המורה או משפט משירת אמיר גלבוע אך בדיאלקט אחר מפוכה יותר. אנטון שמאס יושב בדירה בשכונת „מאה שערים" הוא מרגיש את הבדידות המקיפה אותו סביב. הוא קולט שברי תפילה של „כל נדרי", אך כל המלים הללו אינן מעוררות הלך רוח הנובע ממשמעות הלואי של התוכן. הוא יותר טקסט איגפורמאטיבי מאשר יצירת אסמוספירה של רישומים סיגנורטיביים. המשורר מעלה שירת אין שלום ציבורית, כאשר הוא מגלה אטימות לרחשי הנץ, אך הוא „פתוח" לרגשי הגוף, ולניצוץ אשליות. חיין סובבים על מגעל עינוי ועל צבעים רופפים הוא מכנון עולם פיוטי בתמונות מיניאטוריות:

על כתונת חלבני לתלות הדף
מלות
השנה שאמרתי הנה עוד חלום
שיבר עוד חלון כמה מכייד
השנה
של חלום תלוי בחבל חלוני
שאם
ברצפה הונג פי רגלי
אתמודד אל תוך המרגל
(עמ' 43)

בין המציאות והחלום מתח חבל דק המעריד בין הקצוות. המשורר הולך על בהתנתו כדי למצוא איזו חולת שתחזק את רוחו ותשמש לו פונקציה של נוכחות. מכאן גם נובע אותו הרגש אירוטי הבא לקשר בין האוביקטים.

שירת אנטון שמאס היא שירה מרדנית לכל דבר אך במהותה היא מרגימה את שלום הרוח והתעוררות, בתחושה קרובה מגוהה של אירוס ואהבה.

** „כריכה קשה" שירים מאת אנטון שמאס, בהוצאת ספריית הפועלים תשל"ד.

לפרשת השבוע

כי תצא

שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך (כ"ב—ז)

אין ספק כי המצוה הזאת היא מצוות הרחמים: המלה המשמשת בה: ברחמי האם. כאמרם אבות חז"ל (ברכות, פרק ה' משנה ג'): האומר על קן צפור יגיעו רחמיך, משתקים אותו — ניתן לומר שהקב"ה נתן לנו מצוה זו, כדי להרחיקנו מאכזריות ולהתחנך לחסד ורחמים, כי לא ניתנו המצוות אלא לצרף בהן את הבריות (מדרש בראשית, מ"ד—א'). אבל אין לומר שמתוך רחמים על קן הצפור נצטוינו במצוה זו, כי אין לו להקב"ה צורך בעזרת האדם להגן על ברואיו; לכן האומר על קן צפור יגיעו רחמיך משתקים אותו, כי דבריו הם אי־כבוד כלפי מעלה; לא, על קן צפור מרחם ה' אלא עלינו הוא מרחם, ונתן לנו את המצוה הזאת, כדי לנטוע בלבנו רגשות נעלים ומדות טובות, ולצרף אותנו (לפי קומץ המנחה לריה"ה הכהן ארנטרוי).

*

על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים (כ"ג—ה')

יבואר על־פי חז"ל (ב"מ קי"ג): „פת שחרית מצלת... ונוקק לאשתו ואינו מתאוה לאשה אחרת". וזהו: על דבר אשר לא קדמו אתכם — שלא קדמוכם בפת שחרית — ומשום־כך באו לידי חטא. וגדול המחטיאו יותר מן ההורגו (במדב"ר, כ"א—ה'). (מהר"ם שי"ף).

*

לא תראה חמור אחיך... הקם תקים עמו (כ"ב—ד')

בפרשת משפטים (כ"ג—ד') כתוב: „אויבך", וכאן — אחיך; משום שבאמת אסור לשנא, כי שאלת הגמרא (פסחים קי"ג): התירה? הוא שראהו עובר עבירה. ברם זה הוי קודם שעשו את העגל, שהיו כולם ממלכת כהנים וגוי קדוש — מותר היי לשנא את מי שראה אותו עובר עבירה, אבל אחר שעשו את העגל, וכל הסמות שנכשלו בעוונות — אם יראה אדם בחבירו חטא — אם יפשפש במעשיו ימצא כמה מכשולים ופקפוקים, זה בפרט זה, וזה בפרט זה — לכן אסור לשנא, גם איש כזה, ומשום כך כתוב כאן אחיך (משך חכמה).

*

ארבעים יכנו לא יוסיף (כ"ה—ג')

לרבותינו אין מלקים אלא ארבעים חסר אחת (מכות כ"ב), ומפרשים שארבעים יכנו — הכתוב במספר הסוכם את ה' ארבעים) חוגה הרמב"ם (פרק י"ז, הלכות סנהדרין הל' א) כותב שהחכמים חסרו אחת מארבעים לגדור לא יוסיף. וכבר המה (ש"ק הקפ"ה) ואפשר לפרש דברי הכתוב לפי פשוטו, באופן שיסכים עם הדין. הכוונה שאין המובן במלת יכנו — הכאות, אלא יכנו, מלשון ניכוי חסרון, כמו: מגבה לו מן הדמים. לכן אולי אוכל נכה לו (במדבר כ"ב) שמפרש רש"י: אולי אוכל לחסר מהם מעט. וכן כאן: ארבעים יכנו — ירצה לומר שההכאה המותרת, שהיא הארבעים יגרע ויחסר ממנו, שלא ילקוהו אלא ל"ט. ולמה לא אמר: ל"ט יכנו? שאם כן היו מלקים תמיד ל"ט — ואין הדין כן אלא שמים לפי כחו של האיש. לכן הגבילה התורה וקבעה את המספר היותר רב, ארבעים, ואמרה שמהכאה זו יגרע ממנו אחת בכל אופן (הכתב והקבלה).

ארבעים יכנו. ניתן לומר טעם למה החסירו חז"ל אחת? לפי המבואר במדרש שארבעים יכנו הם נגד ארבעים יום שהיי משה בהר לקבל את התורה והוא עבר עליה, לכן לוקה ארבעים. והנה דעת ר' עקיבא היא שהתורה ניתנה בו' בסיון, ולמחרת, בז' בסיון, עלה משה בהר, ובט"ו בתמוז כלו מ' יום, ובי"ז בתמוז ירד ונשברו הלוחות. נא וחשוב כ"ג יום של סיון, וט"ז של תמוז, הרי ל"ט יום. אך באמת מה שהתורה ניתנה בו' בסיון, הוא משום שמשה הוסיף יום אחד מדעתו, והסכים הקב"ה עמו. אבל אילו לא הוסיף משה יום אחד, היתה התורה ניתנת בה' בסיון, והיו ארבעים יום שלמים. על־כן כתוב בתורה — שהיתה קודם שהוסיף משה מדעתו יום אחד — ארבעים יכנו, נגד מ' יום. אבל החכמים שהיו אחר משה, חשבו כמו שהיי באמת — לכן בצרו ורא וקבעו ל"ט (יערות דבש, ח"ב, ע' ע"ג).

*

לא תחוס עינך — לא יהיה לך בכיסך (כ"ה—י"ב י"ג)

דרוש סמוכין: „עינך לא יהיה לך בכיסך" — למנות מה שבו. כי אין הברכה מצויה, אלא בדבר הסמוי מן העין (ב"מ מ"ב).

*

זכור את אשר עשה לך עמלק... ולא ירא אלוקים (כ"ה—י"ח)

האברבנאל, ועוד פרשנים, מבארים את הכתוב (תהלים קי"ג) „רם על כל גוים ה', על השמים כבודו", כי אומות העולם אומרים, שאין כבודו של ה' להשגיח על התחתונים, העולם הזה שפל הוא. האלה אנו אומרים, בביתנו לקונתנו: „רם על כל גוים ה'" — שהוא רם ונשא ממנו — ורק „על השמים כבודו", ולא למטה בארץ — שלא כן שעבר. אלא: „מי כה' אלוקינו המגביהי לשבת" — ובכל זאת — „המשפילי לראות בשמים ובארץ". ולכן ציותה התורה על מחיית עמלק, שלא ירא אלוקים, בחשבו שאינו משגיח בתחתונים — „ומחה את זכר עמלק מתחת השמים" — כלומר: שזה נתתן לך למחות את זכרו (לפי אך פרי תבואה).

ליקט שלמה יהלומי

אלף שנות יהדות פולין

מאת משה א. שולואס

פולין העדינה, הקדומה לתורה ולתעודה, למיום סור אפרים מעל יהודה.
(ר' משה מנארול, רב במיץ, משלפי אקוראינה בשנת ת"ח)

ראשיתו של הישוב היהודי בממלכת פולין עטופה ערפלי אגדה. אחת האגדות מנסה לקשר שמה של פולין לבואם של יהודים למדינה הזאת. יהודים היו הולכים ונודדים בדרכי הגלות ולא ידעו המקום אשר ההשגחה בחרה עבורם לקום נופש. והנה הם באו למקום מן המקומות ובת קול יצאה והכריזה להם: פ ה ל י ן, ומזה בא לה למדינה הזאת שם פולין. אגדה אחרת הקנתה לאחד היהודים תפקיד חשוב בהרכבת שושלת פיאסט, שושלת המלכים הראשונה של פולין על כסאה.

הדבר ברור שאגדות אלו, ורבות אחרות, באו למלא את החסר בנתונים היסטוריים מסויימים על ראשיתו של הישוב היהודי במלכות פולין. אולם דבר אחד בטוח: משירדה יהדות פולין מעל הבמה ההיסטורית בכבשני העם של אושוויץ וטרבלינקה, היה לה ליהדות הזאת עבר היסטורי בן אלף שנה.

שלושה גלי הגירה שני אישים

היישוב היהודי בפולין קם כתוצאה משלושה גלי הגירה שנהרו אליה ממזרח, מדרום וממערב. בחצי האי קרים ועל החוף הצפוני של הים השחור היה קיים יישוב יהודי לסירוגין, החל בתקופת הבית השני, ויש להניח שכל אימת שנאלצו יהודי הסביבות ההן לעזוב מקומם על מנת להמצא מקום נופש חדש, אי אלה מהם נהרו צפונה מערבה, לעבר המישור הפולני הנרחב. עוד במאה השבע עשרה היה מקרה עם יהודי שקידש את אשתו בלשון האוקראינית, והרבנים עסקו בבעיה אם הקידושין תפסו. ובכלל יש בהם ביאורים לקסים ואידיים הדרומיים מלים סלאביים לרוב, המעידות שהיתה תקופה שיהודי הסביבות האלו דיברו בלשון סלאבית.

אחר שנת אלף לספירה הכללית, כאשר קיבלו הפולנים את הדת הקאתולית והופיעו על הזירה ההיסטורית, התחילו לבוא יהודים מגרמניה ומאשכנז. הגירה זו של יהודים אשכנזיים התמידה במשך מאות שנים, והיא היא שהטילה חותם כל ימיה על מזרח אירופה. הלשון האידית שקמה באשכנז, ומנהג אשכנז בחיי הדת הרוח, שאף הוא קם באשכנז, הגיעו לפריחה צמחה לא במקום מולדתם אלא במזרח אירופה, שנעשתה בית־קיבול עצום ליהדות אשכנז משחר הגרתה לקחת את מקל הנודדים ולצאת למקומות יישוב חדשים. אמנם, יהודי אשכנז יצאו בכיוונים שונים, ורבים הגיעו לאיטליה, לארצות הבלקאנים ואף לספרד, אולם רוב היוצאים מ„ארץ הדמים" (הכינוי שהקנו היהודים לאשכנז סמוך לשנת 1300) פנו מזרחה, לעבר השטחים הנרחבים והענויים ברובם של פולין. יהודי אשכנז הביאו עימם ידע רב בשטחי כלכלה שהיו בלתי ידועים בפולין שבעבדה אז על סף התפתחותה ההיסטורית, והם נתקבלו בסבר פנים יפות. במחצית השניה לתקופת המאה הארבע עשרה, אחר שעבר על יהודי אשכנז סער הדמים של ימי המוות השחור, שלט בפולין המלך קזימיר הגדול, ובימיו נהרו לפולין מאשכנז יהודים רבים. מן המפורסמות הוא שמלך חכם וגדול זה פתח שערי ארצו לרווחה בפני גולי אשכנז, וכמה דורות אחריו ניסו להסביר את יחסו הטוב ליהודים בסיפור שהיתה לו למלך פילגש יהודית בשם אסתרקה, ולמענה היטיב לבני עמה. אולם, בין אם היתה אסתרקה אישיות היסטורית ובין שהיא רק אגדה לשם הסבר תופעה היסטורית מובהקת, הרי צודקה היא שבני הדור נרשמו מיחסו הטוב של קאזימיר ליהודים.

מספר שנים מועט אחר מותו של קאזימיר התחלפו השושלות בפולין, ולרגל זה קם בשנת 1386 המאורע הגדול ביותר בתולדותיה של מלכות פולין — איחודה עם נסיכות ליטא. איחוד זה הוליד יחידה פוליטית גיאוגראפית בעלת חשיבות נכבדה, שכן פולין־ליטא השתרעה על פני שטחים נרחבים מאוד והיתה אחת הממלכות הגדולות באירופה. האיחוד של פולין עם ליטא שימש מאורע חשוב עכשיו ליהודים והנה היסוד למה שנקרא אחר זה בית ישראל ד' ארצות.

השינוי העיקרי במצב החדש היה בעובדה שניתן עכשיו ליהודים היושבים באזוריה המערביים של פולין לצאת מהם ולהתיישב על פני השטחים הנרחבים שבמזרחה של המלכות.

בין עיר לעיירה

תהליך ההגירה הפנימי השני, חשיבותו לא היתה פחותה מזו של הראשון. יהודים רבים מאוד היו הולכים ויוצאים מן הערים הגדולות, שבהן גבר הלחץ הפוליטי־כלכלי של העירונים ואנשי הכמורה בני בריתם, ומתיישבים בעיירות קטנות לאין ספור אשר בשטחי האחוזות הפרטיות של האצולה. הסדר הקונסטיטוציונאלי המסובך של הרפובליקה הפולנית אשר בראשה עמד מלך נבחר, היקנתה זכויות, כמעט סוברניות, לאנשי האצולה הגבוהה באחוזותיהם הפרטיות. האינטרס הכלכלי של האצולה לא עמד בניגוד לזה של היהודים; להיפך רבות היו נקודות השיתוף להם ולהיהודים, על אף, ואולי לרגל, המרחק החברתי העצום ביניהם. לכן, כאשר נדחקו רגלי היהודים בערים, נפתחו לפניהם לרווחה הערים הקטנות שבאחוזות האצילים. והנה היסוד ל„שטעטל", שבו ישב בסופו של דבר רובו של היישוב היהודי במלכות פולין טרם תרד מן הזירה ההיסטורית. הרבה מאצילי פולין הקאתולים היו בעלי אחוזות גדולות באוקראינה, אשר יושביהן היו איכרים יוונים־אורתודוכסים. האצילים מצאו לכן כי טוב להם למסור הנהלת אחוזותיהם לידי מנהלים יהודים, בשעה שהם עצמם יושבים עם משפחותיהם סמוך לחצר המלך בקראקא ואחר כך בווארשה. כך נפתח מקור פרנסה חדש ומכניס רווחים עצומים ליהודים רבים. אמנם, מקור פרנסה זה סכנות מרובות היו כרוכות בו ובסופו של דבר היה בין המניעים שהביאו על יהדות אוקראינה את האסון הנורא הידוע בשם גזירות ת"ח. אולם ברוב תקופת המאה השש עשרה ובראשית המאה השבע עשרה שימשה אוקראינה משען כלכלי רב ליהדות פולין, שמספרה היה משגשג ועולה.

ועד ארבע ארצות

כשבאו יהודי אשכנז למלכות פולין, הביאו עימם מסורת הנהגה קהילתית, שראשיתה היתה בעוצה בתלמוד הבבלי, על יסוד מסורת זו קמה בפולין רשת קהילות שניהגה את כלל ישראל בהצלחה רבה על פני דרך היסטוריה ארוכה שלא תמיד היתה סלולה וישרה. אף קם להן לקהילות פולין מוסד קהילתי כללי ומרכזי שלא היו רבים כמותו. ועד ארבע ארצות, מנציגים שונים הוועד, ובעיקר התלכדותו של פולין למדינה אחת, אשר הכוחות הפיאודאליים והצנטריפוגאליים לא הגיעו בה לידי חשיבות מכרעת. ראשיתו של ועד ארבע הארצות בעוצה בייסודו של „בית דין דיומא דשוקא". הסוחרים היהודים הגדולים שהיו נפגשים לצורך עסקיהם פעם־פעמיים בשנה בירידים הגדולים הרגישו בצורך ייסודו של בית־דין זה, שישפוט ביניהם במקרים של סכסוכים היוצאים מן העיסוקות המסחריות שביניהם. הדבר היה הגיוני שבית־דין זה יהא מורכב מרבני הקהילות החשובים או לפחות הקהילות הראשיות. וכן נוצר, אולי שלא במתכוון מוסד מרכזי יהודי שהיה יכול לדון לא רק בין אדם לחבירו אלא גם בין קהילה לחברתה. הדבר גם ברור שהסוחרים היהודים הגדולים שהיו נפגשים בעיקום הירידים היו ראשי קהילותיהם במקומותיהם. והדבר היה לכן הגיוני שהם השתמשו בפגישותיהם כדי לשוחח על עניני הציבור היהודי שבמלכות, ועל העניינים המשותפים לכל הקהילות. מן השיחות הבלתי־פורמאליות האלו צמח בסופו של דבר ועד ארבע הארצות.

מה שהקנה לוועד ד' הארצות כוחו של ממש היתה העובדה שנוסף על רצונם של ראשי הקהילות להתאחד לצורך פעולות למען כלל ישראל אשר במלכות, גם המלכות היתה מעוניינת בקיומו של מוסד מעין זה. המדינה של ימי הביניים היתה חלשה מבחינה אירגונית וקשה היה לה לגבות מיסים מכל אזרח ואזרח כנהוג בימינו. כל ממשלה שאפה לכן להטיל מיסים על קבוצות אנשים במקום על יחידים, ולהקנות לקבוצות האלו את הכוח לגבות את המיסים מחבריהן. והנה ועד ד' הארצות נעשה מכשיר טוב לגביית מיסי היהודים, שכן אפשר היה לנהל עימו משא ומתן על סכום כולל של המיסים ואחר־כך להזכיר לו את הסכום. זה שיחרר את אוצר המדינה ממשא ומתן ארוך עם מאות קהילות קטנות, יהיה טוב גם לקהילות ישראל, שכן תהליך זה שיחרר אותן מלחצים קשים מצד כל מיני פקידי ממשלה עויינים ונוגשים.

מה שהיקנה לועד ארבע הארצות כוח של ממש היתה העובדה שנוסף על רצונם של ראשי הקהילות להתאחד לצורך פעולות למען כלל ישראל אשר במלכות, גם המלכות היתה מעוניינת בקיומו של מוסד מעין זה. המדינה של ימי הביניים היתה חלשה מבחינה אירגונית וקשה היה לה לגבות מיסים מכל אזרח ואזרח כנהוג בימינו. כל ממשלה שאפה לכן להטיל מיסים על קבוצות אנשים במקום על יהודים, ולהקנות לקבוצות האלו את הכוח לגבות את המיסים מחבריהן. הנה, ועד ד' הארצות נעשה מכשיר טוב לגביית מיסי היהודים, שכן אפשר היה לנהל עימו משא ומתן על סכום כולל של מיסים ואחר כך להזכיר לו את הסכום. זה שיחרר את אוצר המדינה ממשא ומתן ארוך עם מאות קהילות קטנות, והיה טוב גם לקהילות ישראל, שכן תהליך זה שיחרר אותן מלחצים קשים מצד כל מיני פקידי ממשלה עויינים ונוגשים.

הוועד נקרא „ועד ארבע הארצות", שכן ייצג את קהילות ישראל בארבעה מחוזות עיקריים של המלכות: פולין־גדול (צפון מערב המדינה), פולין קטן (דרום־מערב המדינה), רייסין, (בעיקר מה שנקרא בימינו גאליציה המזרחית) ווהלין (המחוזות המזרחיים, כולל אוקראינה). בראשונה היה הוועד בן חמש ארצות וכלל גם את ליטא. אולם, עוד לפני תום המאה השש עשרה פרשה יהדות ליטא וייסדה ועד מדינה משלהם. אמנם, לשיחים תכופות היו שני

(סוף בעמוד 5)

יד השל"ה לתנ"ך

מאת הרב יהודה סגל

הרב חנוך זונדל גרוסברג, הי"ו ידוע בחיבוריו הרבים, הוציא לקט מפירושי השל"ה הקדוש בדרך הפשט על תנ"ך. יגיעה רבה השקיע בליקוט מתוך בתרי אמרותיו של השל"ה, המפוזרים על פני ספרו הגדול. וצירף לראש הספר את תולדותיו לפי כמה וכמה מקורות. בסוף הספר הערכותיו על שני גדולי דורנו זצ"ל, „האבן האזל" וה„חזון איש". כאילו להדגיש, שלא אלמן ישראל. ובכל דור ודור ממשיכי מורשת השל"ה.

להעריך חידושי השל"ה הקדוש, הוא למותר. אבל כדאי לזרז למזורזין, שיוכלו בלי מאמץ מיוחד לקבל איתו השראה מעין בדבריו. ולזוכים להתעמק ולהגות במלא היקפם של הדברים, יש, כמובן, ברכה מיוחדת.

הדגיש כמה אמרות של המחבר השל"ה הק', בעניין גנות המחלוקת, על הפסוק „כי תצא אש", כותב: „בבאי רמז לאש המחלוקת, ולאש הכעס, שצריך לשמור שמירה יתירה שלא תצא ממנו אפילו שלא מכוין, או באונס" (עמוד נ"ס), או על הפסוק „אל נא תהי מריבה" כותב: „שבעתי צחות, (דבר הלימי) בתיבה „מריבה" שאמר בלשון נקיבה, ולא אמר אל תהי ריב... אבר אברהם לבנן ה' יפסיקו דברי ריב ולא יוליד, כדרך המחלוקת כו' לשון נקיבה כאשה הבולדת..." (עמוד ס"ז). כידוע, תורת הקבלה מהווה אחד מצמודי התוך של ספר השל"ה ועקבותיה ניכרים באמרותיו על כל צעד ושעל. לדוגמה, את הכתוב „ויקחו את לוט ואת רכושו בן אחי אברם" מפרש סופו של המקרא „בן אחי אברם", שמופיע כאילו שלא במקומו, לא אחרי המלה לוט, אלא אחרי הזכרת רכושו. על־פי דברי האר"י הקדוש, שראשי תיבות רכושו בן אחי אברם הם „רבא" לרמוז שעיקר רדיפתו של אברהם אבינו במלחמותיו נגד ארבעת המלכים היו למען „יתא שבה ר"בא', ע'חקים שם שמים, ושי"צא כמנו דוד ומשי"ח יקום מלך המשיח, ויתעלה שמו של הקב"ה ויתגדל שמו הקדוש. (עמוד ס"ו) וכן ביאורו בספר שופטים לגבי שמשון הגבור, שכותב: „כל המעשים יהיו לשם שמים, אפילו פעולה גשמית, כגון כשבונה בית יאמר אני בונה אותו שיהיה לקום ובית ועד ללומדי תורה, וכן בכל ענין, נמצא שאף החול נעשה קודש, הכל היא מצווה"... (עמוד ק"ו).

יפה עשה המהדיר שלא שינה את לשונו של השל"ה הק', הוסיף בסוגריים גם כשלה, כגון הערתו הקולעת בתענית כ"ג, בלילי רביעיות, לאור פירושו של הצדיק הרב ר' זכריה מנדל בסוף ספר „נועם אלימלך" על הפסוק „ונתתי גשמיכם בעתם" שפירש רש"י בליל שבתות, כדי לקיים מצות פרו ורבו המיוחדה לת"ח ואנשי מעשה ללילי שבת נמצא בביכול „גשם" חדש, ותאייה שאינה קיימת אצלם כלכבד בעת ההוא לשם שמים. וכן החסידים הראשונים שנוהגים רק בלילי רביעיות, כבמבואר (במסכת נדה ל"ח א') כדי להרחיק עד קצה היכולת מחשש חילול שבת בלידה לאחר ט' חדשים כאשר תלד בשבת.

סוהר המידות בא לידי ביטוי בפירושיו רבים. לדוגמה: אף אדם אינו יכול לרדת לעמקו של לב השופט כשדן בתור בורר אם היה ביישרלי ומיצה את זכויות שני הצדדים עד תומם, ולכן נזקק שמואל נביא ה' לבת קול שתעיד עליו שיפה דן (עמוד ק"ח).

ובמקום אחר: כאשר כבר דן בענין אחד והופיע לפניו ענין דומה, לא יכהר להחליט שכבר הוכרע. אלא „צדק צדק תרדוף", יחזור ויתבונן בצדק שלפניו אם הוא הלם בדיוק את האנשים והמצב שלפניו (עמוד צ"ז).

כשנותנים לעני יש לתת לו מהמובחר, כמה שהוא בוחר לעצמו, וזה הרמז בפסוק „כי נתן מלחמו לדל" (משלי כ"ב ט'), לא מ„לחמי" אלא מ„לחמו" ממה שלקח לעצמו (עמוד קכ"ז). ויפה הוסיף לזה המהדיר ביאור דברי רבינו יונה בספר היראה בחיבות „אשר יאכל" ויש לי להוסיף, לשון הקודש של הרמב"ם (פרק י' ממתנות עניים, הלכה ט"ו): וכל המאכיל ומשקה עניים ויתומים על שולחנו, הרי זה קורא אל ה' ויענהו ומתענג שנאמר אז תקרא וה' יענה.

מעניין פירושו על הפסוק „כי חזק הוא ממנו" שחז"ל כידוע, פירושו בגנותם של המרגלים, והשל"ה מהפך בזכותם וכותב: רצה לומר, חזק (כי חזק הוא) נובע מהקב"ה (ממנו)... (עמוד פ"ב).

יש לקוות, שהמהדיר יוסיף עוד כמה נדבכים לתורה, ויחמצה כדרכו היודעה בהלכה בפירושיהם של גדולי הדורות, ויהיו ספריהם שווים לכל נפש.

לקראת נסיעת רבין לוואשינגטון

מאת יעקב אדלשטיין

הממשלה אישרה הסברת את צאתו של ראש הממשלה יצחק רבין, במחצית ספטמבר לוואשינגטון, למרות אי הנחות שנתלוותה להזמנה, לאחר שד"ר קיסינג'ר הבהיר על מועד בואו בטרם שנתמצה העניין בין שתי המדינות.

רבין סבור שאין לראות בכך עילה ...יכות, שכן קיסינג'ר הבהיר על ... על סכך ההגבה שהוא נענה ... הזמנה הנשיא פורד. אבל הקצב ... של השיחות שהחל בו קיסינג'ר אינו לרצון לישראל. מבחינה זו ... היה אילו היו הכיתות נדחות ... כדי לראות מה באופק ... בוואשינגטון.

לב בבדיקת המצב

השלב הראשון של השיחות שמנהל ... בוואשינגטון, הוא שלב של ... המצב, גישוש היכן נמצאות ... הפשרה. התמונה המצטיירת ... בין השיחות עם שרי החוץ ה... היא מלאה צללים ומוקשים. ... ירדן דורשת הפרדת כוחות, ... לפחות עד לירדנו. ישראל ... מסכימה לכך, משום שירדן ... מוכנה לשום תמורה ולשום ... של ממש. לדעת ישראל, ה... עם ירדן איננה הפרדת כוחות, ... של פתרון על בסיס של שלום ... לכן, הפרדה כוחות אין בה ... תועלת, אלא תוסיף רק יוקרה ... חוסיין.

... פורד — חוסיין מוכן גם ... הפרדה כוחות. ישראל הופתעה ... הכללה של סעיף זה בהודעה. ... בדרכו בקודש הסביר שאין ... משמעות מעשית. הסעיף בכלל ... בקשת חוסיין. יש לציין, כי ... של "הגנבת נושאים" לתוך ... והעלמת דברים מן השותף ... היא כמעט מסורת של הממשל ... כך קרה גם עם הכנית ... הידועה, שפורסמה יום אחד ... אחרי ביקורו של אבן אצל ... מבלי שיאמר לו אף בוצר ... העומד להתפרסם. כך קרה ... עם ההודעה על הכור ה... למצרים וכך יקרה גם בעתיד, ... שיש הסכמה עקרונית בין ... לקיסינג'ר, שלא להפתיע אם ... חדשות מבלי להת... קודם לכן.

...ות מקבילות — ...י וסיכון

...ים מוכנה לשיחות והיא סומכת ... שיש לה סיכויים להשיג הסדר ... בשיחות, אבל סאדאת נמצא ... במצב שאין הוא יכול להיפרד ... הסורים הירודים. לכן היה

כמעניין בשיחות מקבילות בין ישראל למצרים וירדן. אין לשלול שיחות מקבילות, אלא שהסדרן בכך שכל

יצחק רבין
סוכנה ללא תשוב

ויתור ישראלי בצד אחד, מעורר לחץ בצד השני. אילו, למשל, היו נערכות שיחות ההפרדה, במקביל בין ישראל למצרים ולסוריה, ייתכן שלא היה נוצר לחץ להיתור על קונייטרה, שכן לא ניתן היה לוותר לסוריה יותר מאשר למצרים. לכן יש לשיחות מקבילות סיכוי וגם סיכון. ירדן מצהירה שלא תבוא לוועידת ג'נבה בלי הפרדת כוחות. אלא שהצהרה זו איננה סופית והיא ניתנת לשינוי.

סוריה היא המוקש בכל השיחות. מאחר שברור כי ישראל לא תוכל לסגת עוד מרמת הגולן, הרי שסוריה אין לה עניין בשיחות, אלא במהיתות. אי לכך מארגנת סוריה שיחות השד... עם ירדן ועיראק לפתיחת חזית שלישית. עיראק מעוניינת לצאת מבדידותה בעולם הערבי ולכן ייתכן שהיא תצטרף לחזית כזו. כדי לצאת מהלך זה, סבור קיסינג'ר כי אסור להמשיך בקפאון אלא יש להיות כל הזמן בתנועה של שיחות. מצד שני, ממשלת ישראל איננה מעוניינת בסיבוב שיחות חדש של קיסינג'ר במזרח התיכון, משום שמסע כזה של קיסינג'ר אינו יכול להיכשל ואת המחיר תצטרך ישראל לשלם. יש לציין כי קיסינג'ר הצליח הודות לוויתורים מצד ישראל. בלי ויתורים אלה לא היה מסע מסתיים בהסכם. ישראל נמצאת כיום בכף הקלע של ארה"ב. באין לה ידידים בעולם. אי לכך כל לחץ על ישראל הוא מסוכן כיום יותר מאשר אי פעם.

לחצים מנוגדים

בסבך זה של עמדות מנוגדות קשה להבין כיצד אומר קיסינג'ר להתקדם לקראת השלב הבא. מדברי רבין נראה שהוא מעוניין שהתנועה תלך בכיוון מצרים, בעוד שאלון מוכן להסב את ההגה לכיוון ירדן. אך המלך חוסיין ניצב כמי שמבקש תרומה מבלי שהוא יהיה מוכן אף לתמורה קלה. בדילמה זו של בעיות, קשה להבין כיצד יוכל רבין להגיע לסיכומים בוואשינגטון. כל סיכום בצד אחד יוצר לחצים בצד השני.

הסכמי ההפרדה של קיסינג'ר לא הוכיחו את עצמם עד עתה כהסכמים שניתן להסתמך עליהם בשם שהסכמי בוויטנאם לא הוכיחו את עצמם. הוא הוציא את הצבא האמריקאי מוויטנאם, אך הבעיה קיימת. גם במזרח התיכון, יצאה ארה"ב ממצב של תמיכה בישראל בלבד וקשרה קשרים עם הסורים ועם מצרים, אבל אין בכך משום פתרון של הבעיה במזרח התיכון, אלא התקדמות מדיניותה של ארה"ב במחיר כבד של מאות מליוני דולרים למצרים, להבטחת אספקה של חיטה ושיקום משאביה באיזור סואץ. זהו קו אחד של הסכמים, שיש בהם הבטחות האינטרס האמריקאי מבלי לפתור את הבעיה ביסודה. פעילותו של קיסינג'ר כיום במזרח התיכון העמידה את ארה"ב במצב שבמקרה של מלחמה חדשה לא תוכל להפעיל רכבת אווירית לישראל, משום שאז תסכן את קשריה עם הערבים. אף כאן הגיע קיסינג'ר להישג של האינטרס האמריקאי, אך השותף הזוטר משלם את המחיר.

בואו של רבין לוואשינגטון ייתקל לכן במערכת לחצים, וייתכן כי בשלב זה צריך יהיה למנוע אותם. עלייתו של פורד לכסא הנשיאות יוצרת מצב חדש בוואשינגטון, שיש צורך להעריכו מחדש ולא למהר בהתחייבויות.

מתקן הסוואה עצמית המאפשר להסוות טנקים תוך מספר שניות מותקן בטנקים של חיל השריון הישראלי. במתקן נשרף שמן והופך לעשן לבן וסמיך שנפלט דרך צינור פליטה מיוחד ומתפזר מסביב לטנק. העשן מאפשר הסוואה מלאה ויעילה ומונע זיהוי מקומו המדוייק של הטנק. בתמונה: הטנק פולט עשן הסוואה.

"כמתוקנים שבהם"...

מאת ד"ר נ.ד. סרבר

נשיא גדול מבחינת האינטרס של ישראל היה נאלץ לנטוש את כס-נשיאותו. ארם במצוקה נשיא במבוכה.

כשעה לפני שידור נאום הפרידה לאומה, בספרו זכרונות ילדות לאחדים מהסנטורים המקורבים אליו ביותר, כשדמעות מציפות את פניו וכשאחדים מידידיו הקרובים אליו ביותר בוכים ביחד אתו, אמר להם הנשיא הפורש: "רחמי הא"ל עליכם".

*

המאמר אחר בזמן פרידתו של שר החוץ שלנו מפי שהיה עדיין סגן נשיא ארצות הברית וכעת נשיאה, הלא הוא ג'רלד פורד. מעמד דרמאטי, מלא מתח, האדירה שבמעצמות תבל מיוצגת כאן ע"י הסנטור ... שנבר ... משפחה שמרנית ... פרוטסטאנטית, הרוחש רוח זה לישראל. ואף הוא חותם דברי פרידתו מנציג ישראל בברכה: יברך הא"ל אותך ואת ארצך!

הן ריצ'ארד ניקסון, שהסתבך בפרשת ווטרגייט, והן ג'רלד פורד נשאו על שפתותיהם שם שמיים.

יכול לטעון הטוען, שזוהי פוזה, הצגת יראת הרוממות לפי הלך-נפש של ה"פוריטאניות" ... של אמריקה, — ולא היא!

דווקא באמריקה הצפונית שחוקתה מדגישה הפרדת הדת מהמדינות — קיים רגש של דרך ארץ עמוק בפני ערכים דתיים.

דווקא שם נפתחות ישיבות בית הנבחרים בתפילת כוהן-דת, קתולי, פרוטסטנטי, ולפעמים אפילו בתפילה רב יהודי. (לאחרונה הוכבד בכך מרן הגר"ש גורן שליט"א הרשים כאשר את הנוכחים שם בנוסח התפילה ובצורת בישרות).

הביטוי "אני מתפלל" שגור בפי גדולים ופשוטים של צבור-אומות זה וב"אלקים בגבולו" תרות אצלם על מסגר התולך בכל מצב שיהיה, בין בישלציה ובין באינפלציה.

*

תמונה אחרת: מדינת ישראל שנוסדה בחסדי ה'. לא האמינו כל מלכויי-תבל כי חלק מהעם העתיק ביותר חוזר למולדתו העתיקה המתחדשת, ליסוד בה את מהות שלמותו היהודית. בעצרת האו"ם הרימו רוב ידיים (גם כן בחסדי ה') בעד יסוד מדינה יהודית, ה' אייר תש"ח, בבית המוזיאון בשדרות-רוטשילד בתל-אביב, הכריז ד. בן-גוריון המנוח על הקמת ממשלה עברית זמנית, וקבע במגילת עצמאותה בין השאר: בארץ הזאת יצר העם היהודי את ערכיו התרבותיים והלאומיים והדתיים".

אינני יודע באיזו מידה היתה אוטוריזציה לרשימת המלים "ערכים דתיים" במגילה, אך מידת התחמקות נגד הקביה כשהגיעו לסוף פסוק — היתה מרובה וחריפה מאד.

כנראה, שקיים הנבואה "ויוצאיך כבתחילה" — טרם הגיע.

הוויכוח הסוער התנהל על ה"לגיטימציה" של הזכרת שם שמיים בחתימה "ועל זה באנו על החתום קבל עולם בעזרת אלוקי ישראל וגואלו — איזו התרגשות עולמית בארץ ובתפוצות, בישראל ובגויים, היו מלות-החתימה כאלו מעוררות. איזו הוויה דתית בבשורה החדשה היוצרת מארץ היהודים, היו תבל ומלואה רואים בכך!

והאב בדיוק רצו למנוע כך "לא רושם של מדינה תיאוקראטית", רק לא "פגם" של "קלריקליזם" של ה... מדינה העברית הסוציאליסטית במ... והותה והלאומית בצורתה...

האחרות הלאומית, אשר כיוצ"ג גם הדתיים הללו שותפים לה לעתים קרובות, ודחוי השפה לפרסם את המגילה — ילדו את המשורה "להר... שוה" להזכיר את עם הקביה ב... מגילת העצמאות של ישראלי — אבל ב"תהפושה", היינו: בשם "צור ישראל" מבלי לחוש ולהרגיש שבעצם שמה של המדינה נזכר כבר שם ההברה ה... של שם הא"ל — המדינה.

בסופו של דבר בוקקה מגילת עצמאותנו לתרגום. כיצד אפשר לתרגם "צור-ישראל" באופן מילולי ללועזיות? — הווי אומר: "קרא בכל לשון שאתה שומע"... והצור לא הת... קבל בתרגומי הלעיז של השגרירויות ומסבע לשונותיהן המחייב ש... צריך להחזיר את הליגיטימציה ול... קרא לקוראנו — גואלנו בשמו, אבל רק בלשונות נכר — בשפת ישראל לא ייזכרו הם מלהזכיר בשם ה' אלו... קי ישראל — במפורש — במגילת העצמאות של מדינת-ישראל!

*

ומאז והלאה — רק במקרים בודדים (ביניהם גם בזמן השבעת ה... נשיא אפרים קציר) אפשר היה לשמוע בשידורים ולראות בטלוויזיה שכם מרשים שבו מוזכר שם שמיים, תוך הבישת הגבעת (מפי יו"ר הכנסת, ישראל ישעיהו הי"ו), אך באופן כללי בזמני גאון וששון — כמו אחרי מלחמת ששת הימים — רק מפי הנשיא הקודם ר' שלמה זלמן שז"ר, אפשר היה מזמן לזמן לשמוע הזכרת שם-שמיים ממש מעומקא דליבא.

כאילו נבחרו כולם יחדיו, על הקו התו, ש"אין זה נאה ואין זה יאה" להזכיר את העתיק יותר במסבכים או בנאומים רשמיים או בשיחות שכנוע בדבר זכויותינו בארץ הזאת...

האמנם, יש לדרוש לשורשי התופעה הזאת, מדוע זה ראש מדינת יזכירו שם שמיים, מדוע זה מעמדים חשובים של פרלמנטים בעולם נפתחים בתפילה לאלוקי מרום, ואילו אצלנו לא. מדוע לנשיאים ולראשי ממשלה באמריקה, באנגליה, בקנדה, ובצרפת, נאה לשליטים להעלות על דל שפתותיהם את שם הבורא ולהביע רגשי התודה והכנעה ומדוע "לא נאה" או "לא מכיר" או אולי "נוגד את המצפון" לעשות כן דווקא לשרי מדינת ישראל?

— אבל קצת היסטוריה וניתוח סיבות והסקנות בנידון — אי"ה במאמר הבא.

"משה ואהרון" באופרת האמבורג

מאת ד"ר אמיל פירשטיין

כשארנולד שנברג מת ב-1951 בגיל שבעים ושבע כמעט, הגדולה של המוסיקה המודרנית ליד סטראווינסקי, והוזה יצירתו האחרונה מוסיקה למקהלה בשם "תהילים פרק א'", אם כי הוא עצמו חיבר את הטקסט ולא שאלו מספר תהילים. המלים האחרונות שהפלה על גבי הנייר היו "הגבי מתפלל על אף הכל"... זה היה אופוס מס' המשים השם שהעיד ליצירה היה "פרקי תהילים מודרניים" מוסיקה הצליח לחבר לפרק הראשון בלבד.

בזה נזכרתי בבואי לומר מלים אחדות על יצירה אחרת, אף היא לא שלימה הדרמה התנ"כית "משה ואהרן" שהועלתה באמפיתיאטרון קיסריה ע"י אופרת האמבורג. שנברג חיבר את המוסיקה לשתי המערכות הראשונות בתחילת שנות השלושים, לפני עלות היטלר לשלטון, זו דרמה תנ"כית ולא דרמה יהודית. שנברג דן כאן יותר בבעיותיו מאשר בבעיות היהדות, אם כי הוא מקרב את שני המעגלים זה לזה. שתי הדמויות הראשיות מסמלות שתי השקפות, משה, המנהיג המיועד להוביל את העם לארץ האבות ולדת האבות. אהרן רוצה להעלות את העם על דרך ה"ריאל-פוליטיקי", מכיון שהוא סבור שההמון אינו מסתפק באמונה בלבד ומוכן להוליך כך על פי המוחשי, הנראה לעין, המתגלה בצורת עגל. אחר שאהרן מחולל גם מתכונן העם לצאת מן העבדות לקראת חירות. במערכה השניה מתחולל דו קרב מילולי רעיוני בין שני האחים. שנברג סיים את כתיבת המערכה השלישית, אולם את המוסיקה לא חיבר. אהרן נאסר לפי הוראת משה, אולם הוא מצווה לשחררו לאחר מכן. אהרן מתמוטט ומת אחר שחרורו, מכיון שמי שתלוי ברגשות ההמון איננו יכול להיות חופשי. אם כי שנברג סיים את כתיבת המערכה השלישית של "משה ואהרן" עם עליית היטלר לשלטון בהתחלת 1933 מתברר לו שמצבו שם דומה למצב משה בסוף המערכה השניה. הוא נמלט לפאריס וב-24 ביולי 1933 חוזר בטקס חגיגי בקרב ידידיו ובני משפחתו לדת אבותיו שנטש. שנברג הבין שבאו שנות מבוקש קשות והוא רצה שהתפוזת מלאה עם בני עמו שהיו נתונים בסכנה איומה. שיבה זו נתנה את אותותיה ביצירתו. ב-1938 כתב "כל נדרי" בו לוה הטקסט העברי ע"י תזמורת ומקהלה. אחרי כן חיבר פרלוד ל"ספר בראשית". ב-1947 הכיר פלים שהיה עד ראיה להשמדת יהודי וארשה ושנברג חיבר קאנטאטה מזועזעת על נושא זה אם כי עבר את שנתו השבעים.

אשר לביצוע האופירה בקיסריה הרושם הכללי הוא אכזבה. קודם כל הבל ששנברג עצמו חיבר את הליברית, היא מופשטת מדי. חסרה עלילה חיצונית. הרציונות הפילוסופים — הוא מבטא אותם ביותר הצלחה באמצעות צלילים מאשר באמצעות מלים. פרט לשתי הדמויות הראשיות אין אף תפקיד מגובש — צעיר, צעירה, איש אפרים, כהן, קבצנים, ישישים ראשי שבטים, אף דמות בולטת ובשל כך סובלת הדמיה מחדגוניות. בעת האמפיתיאטרון קטנה הורה מדי בשביל מספר כה רב של משתתפים ובאין אפשרות להעלותם על הבמה לביחוב, הם כורעים לנוכח. כל הכבוד למקימי מבי...

(סוף בעמוד 5)

מכתבים למערכת

הראייה שנחלשה

צופה מביא מגיא תשל"ד, ב... קודר במדי, שר-החינוך על הסבירה בהוצאה, אמר שר... בין היתר: "הגויים אינם דר... אמונה נחלשה".

האמונה נחלשה, אלא נחלשה ... של מתבנים-מסבירים ביש... כיצד יכולים לשבת בין גויים ... בכסף צדיק ובעבור נעם את ... כיצד יכול יהודי לראות עצמו ... צרפתיות בארץ המעד... ידי אויב ישראל (דרך לגב ל...) מסוטים מהסוג, שישראל עבורם בכסף מלא ולה לא

יכולים לשבת בין גויים הד... מנגד ורואים כיצד שתי מ... הגבורות שתיקן בבריות נאסיף; לידי כך, שמעל 100.000 נשארים ללא קורת גג, ב... האיבה בקפריסין. וכל זאת שיש אומרים כי האינטרסים היב בטורקיה גדולים מאלה ... ביוון. האמנמו

האמונה ב"נצח ישראל" לא נחלשה? האם יכולה להיחלש בדברי אמת וצדק של נביאינו, ... דבריהם עומד לעד, ובכלל ... גם: "כה אמר ה' על שלשה ... ועל-ארבעה לא אשיבנו על... גלות שלמה לאדום ולא זכרו ... (עמוס, א'): "ביום עמדך ... יום שבות זרים חילו" (עו...

... בנבואות נצחיות של אמת ... נחלשה. רק הראייה של ... נטולת-חזון היא צריכה ... הערת עיניים בתורת ה'

ס. בן-דוד
תל-אביב

ארגוננו "פעילים יד לאחים" קיים לילדי קריית-שמונה בבי"ס "יבנה" במקום, בין התאריכים י"ב-כ"ב באב, וזאת במסגרת מבצע "ישיבות לעם". כן קיימנו קייטנה לבנות תלמידות סמינרים ששהו בביתם בקריית-שמונה בחופשת הקיץ. גם דברים ששום גוף לא קיים פעולות לנוער בקריית-שמונה בחופשת הלימודים, אינם מדויקים. "יד לאחים" קיים פעולות רבות בחופשה זו. בין השאר, אירח 50 מילדי קריית-שמונה בשבת ר"ח אב בבני-ברק. אלו באו בלוויית הורי המשפחות השכולות ושוכנו על חשבוננו במוסדות ומלונות בבני-ברק. כן ארגנה הופעה של להקת נגני חסידית מארה"ב, שהופיעה ברחבת העירייה בנוכחות אלפים מתושבי קריית שמונה. על כך יש להוסיף את ישיבת הערב "עץ חיים" שהוקמה על ידינו במקום לזכר הקדושים. ישיבה זו מקיימת ערב ערב שני שיעורים לכ-70 מילדי המקום.

ש. כהן
"פעילים — יד לאחים"

שידורי ישראל בעברית

עורכי שידורי החדשות ברדיו ובטלוויזיה משמיעים בזמן האחרון נאומים ארוכים ושיחות ממושכות של אישים שונים מחוץ לארץ בשפה לועזית. הקריינים אמנם מוסיפים גם תרגום חלקי בעברית, ברם המאזין שאינו זקוק לשפה לועזית יושב משתעמם וגם נפגע על הזלזול בשפתנו. למאזינים יש אימון מלא בעורכים ובקריינים, שהם מתרגמים ומקריאים בדיוק כפי שהדברים נאמרו ע"י האישים, ועליהם לקרוא הכל בעברית. בטלוויזיה אפשר גם להראות את תמונת האיש המדבר, ברם המאזין העברי מסתפק בתרגום לעברית.

אגב, בטלוויזיה מראים לילדים סרטים מצויירים כגון פופאי וכדי, הם אך ורק בשפה לועזית, רצוי שקריין יקריא את תוכן הסרטים בעברית, כדי שהילדים יבינו.

בנימין אפרתי
תל-אביב

האם נוגד משאל עם את כללי הפארלמנטריזם?

שר המשפטים, חיים צדוק, אמר ש"משאל-עם" נוגד את הפרלמנטריזם, בהסתמכו על דברי אנשי מדע ומדינה בארץ ובחו"ל, שהוכיחו כי במימשל פרלמנטרי סמכות ההחלטה היא בידי הממשלה, ואילו "משאל-עם" עלול לגרום הכרעה דמאגוגית ולא ענייניות.

לעניות דעתי, יש לחלק, כי יש הבדל בין המימשל הפרלמנטרי בעולם למימשל הפרלמנטרי שלנו, בממשלת ישראל. ההבדל עצום ורב. הממשלות הפרלמנטריות בעולם עמיהם יושבים רובם על אדמתם ונחלתם, וכשנבחרו ע"י העמים היושבים במדינה ונבחר המימשל הפרלמנטרי על ידם, קיבלו את סמכות ההחלטה מהם. "משאל-עם" הבא אחריהם עלול לגרום הכרעה דמגוגית ולא ענייניות, בוודאי זה צדק שר המשפטים, ש"משאל עם" נוגד את כללי הפרלמנטריזם.

אולם, בו בזמן שרובו של עם ישראל עדיין נמצא בנכר, המימשל הפרלמנטרי בישראל נבחר רק על ידי שני המליונים הישראלים היושבים בה. והרי ארץ ישראל, בתוכה יהודה ושומרון, שייכים גם לכל אותם המליונים, הנמצאים בתפוצות. אם כן, מנין לפרלמנט הישראלי הזכות וההסמכות הגרועית לדבר גם בשמם של יהודים אלו? מי נתן יפוי כוח לוותר על חלקם בארץ ישראל? והאם הוויתור של ממשלת ישראל על יהודה ושומרון לא יהא נוגד את כללי הפרלמנטריזם? הצדק הטבעי מקיף יצחק: מי נתן לכם רשות לגזול את חלקם של יהודי חו"ל ולמסרם לנכרים זו?

לאמיתו של דבר, גם רפואת הוויתור לא תועיל. בזמנו כבר הוצעה ע"י ישראל. בעצם קבלתה של תכנית החלוקה בשנת 1947. תכנית זו קבעה הקמתה של מדינה פלשתינאית בשכונות, תשובת הפלשתינאים היתה שלילית ועקבית ע"י התנגדות, בפרעות ודמים, ובתביעה "כולה שלי" — לשחרור כלל ריבונות על שטח ישראל כולה.

אין לנו דרך אחרת לחזור על דברי שר הבטחון, ש. פרס: "נוכחות צה"ל לאורך הירדן מרתיעה את ה... ומטרתה להגן על ישראל". משם אין לזוז.

הרב שמואל אבא גרינברג
בני-ברק

נערים שאינם לומדים ואינם עובדים

בדבריו בטקס פתיחת סמינר למדריכי נוער בבית ברל לא אמר מנכ"ל משרד העבודה, כפי שנמסר גם ב"הצופה" מיום 16.8.74, כי 12 אלף נערים בערי פיתוח אינם לומדים ואינם עובדים, אלא, שלפי אומדנים חדשים יש 12 אלף נערים בארץ שאינם לומדים ואינם עובדים, וזאת לעומת כ-20 אלף, לפי האומדן אשתקד.

זלמן חן
הממונה על יחסי ציבור והסברה
משרד העבודה

שעון הקיץ

... הימים הנוראים הבאים ... יש לבטל את שעון ה... הקיץ ישבש את זמני ה... הצום של יום הכיפורים ית... לבטל את שעון הקיץ מיום ...

ת. ה. ע.

...סי נסיעה ברכבת לאנשי מילואים

... (א' אלול תשל"ד), הופיעה רשימה במדור ... בדבר כרטיסי הנסיעה ב... אנשי המילואים.

... להבהיר כי ההסדר עם ... הבטחון בדבר נסיעה חופשית ... מילואים ברכבת, היה ב... בתקופת החירום, כאשר ... כרטיסים חופשיים, כמו ... חיילים או חיילי צבא הקבע. ... רגיעה חלים הכללים של ... שפורסמו, לידיעת כל ... ולפיהם ניתנים כרטיסי חינם ... מילואים רק תמורת שוברי ... מתאימים. במקרים אחרים (כ... חופשה וכו') על חייל ה... לשלם 50 אחוז דמי נסיעה.

כ. גבריאלי
על יחסי ציבור ופרסומים
רכבת ישראל

פעולות לילדי קריית-שמונה

לקרוא בהצופה את דברי ... פועלי קריית-שמונה, ... כי רק גוף אחד קיים ... ילדי קריית-שמונה, והוא ... ברצוננו להעמיד דברים

ברך את קרוביך,
ידידך ומכריך לקראת
ראש השנה מעל דפי "הצפה"

"הצפה" יפרסם בערב ראש השנה הבעל"ט מודעות ברכה אישיות
במחיר מיוחד — 20.— ל"י למודעה

גזור ושלח

לכבי
"הצופה"
ת.ד. 2045
ת"א

ברכות אישיות
ערה"ש תשל"ה

נא לפרסם בעמוד הברכות האישיות את המודעה דלהלן:

רצ"ב סך 20.— ל"י.

בכבוד רב

הכורדים והעיראקים מתכוננים לחורף

מאת ש. אהרוני

החורף ההולך וקרב מעלה סימני דאגה רבים בקרב הכורדים בעיראק הממשיכים בלוחמת הגרילה העיקשת נגד הצבא העיראקי המצוייד כהלכה. דאגתם נתונה אל מחנות הפליטים שבאיזור האג' אומראן, לא הרחק מעמק שומאן שליד הגבול הפרסי.

כאן מצטופפים כחמישים אלף פליטים כורדיים, כשהם חסרים מזון ותנאי מגורים מינימאליים ומחכים בסבלנות לגורלם. הם מסתכלים בקנאה אל עבר הגבול, שם בתוך המישה מחנה-ענק מתגוררים כמספר הזה, מאחיהם, אלו שיספר גורלם והצליחו לעבור את הגבול, ומקבלים טיפול מאנשי הצלב-האדום.

אלו הם כפריים כורדיים, אשר ברחו מבתיהם ומכפריהם מפחד ההפצצות וההפגזות של הצבא העיראקי, כשהם משאירים מאחוריהם את רכושם הדל.

מנהיג הכורדים מוסטפה ברזאני

...קים מתקרבים ואז החלטנו לברוח. ללא הפרדות, ללא החמורים, עזבו האנשים את המקום ההולך לרדת מהעבילים. כאשר ההכלנו בפעם האחרונה לעבר הכפר שלנו, ראינו אותו עולה בלהבות. הלכנו ברגל במשך שתים-עשרה יממות, עד שמצאנו את היחידות הכורדיות הלוחמות ליד ראוואנדוז. גם בדרך צלשו בנו המטוסים והרגו מאיתנו, שלא לדבר על הילדים הנעשים שמתו בדרך מחמת הרעב והצמא".

ברם, בהגיעם אל הכוחות הלוחמים, טיפלו בהם כראוי, ובמשאיות ישנות הובילו אותם אל מחנה הפליטים בהאג' אומראן.

עתונאים מערביים מעלים על נס את המאמץ הגדול מצד הכורדים בנושא התברואה על אף התנאים הקשים. למעלה ממאה רופאים נמצאים באיזור שבשליטת המורדים הכורדים. "לא מצאתי אף חולה חולירע או צהבת במחנות הפליטים, דבר הרגיל המצוי בתנאים כאלה. מה שחסר להם זה אוהלים ואוכל מזין לתינוקות, כמו אבקת חלב ומצרכי יסוד נוספים, ובעיקר תרופות אנטיביוטיות".

זוהי מלחמה מוזרה של ארץ המונה כעשרה מיליון תושבים שקיבלה את עצמאותה רק לאחר מלחמת העולם הראשונה, והרוצה להיבנות מכלל הכוחות הנמצאים בה. על כן היא איננה יכולה לאבד את המיעוט הכורדי המונה למעלה משני מיליון נפש שחי בתוכה. ואילו לפני הכורדים עומדת הבעיה או להיטמע בין הערבים ולאבד את הזהות הכורדית, או לשמור על המורשת העתיקה, אחת האומות העתיקות ביותר בעולם.

עתה קרב החורף, אי אפשר יהיה לישון תחת כיפת השמיים, והילדים יהיו זקוקים לבגד ולמחסה.

*

הנסיונות נכשלו

נסיונות רבים נעשו למצוא הפוגה או הסכם בין הכורדים לבין שליטי בגדד, אולם אף אחד מהם לא החזיק זמן רב. האחרון נעשה ב-11 במרס 1970, ע"י השלטון הבעתי של חסאן אל באכר, והחזיק מעמד ארבע שנים, עד ראשית חודש מרץ 1974, ומאז נמשכים הקרבות. היום מצטער על כך ברזאני. "אז חתמתי, משום שרציתי לעשות נחת לאלו שלחצו עלי על הפוגה" — אומר כיום מפקד ה"פש-מרגאסי", "כבר אז הייתי בטוח כשהבעתיסטים ישקרו לבי".

ההסכם שנחתם בשנת 1970, נתן בפעם הראשונה גושפנקא חוקית על שלטון אוטונומי לכורדים. אולם מסתבר שראשי הבעת' לא ביקשו לקיים את ההסכם. אדרבא, הם עשו נסיונות רבים לרצוח אותו, וכן היתר ניסו לרצוח את ברזאני. לבסוף, בשנת 1973, הגישה בגדד את תוכניתה ל"אוטונומיה" של הכורדים. מסתבר, כי היא היתה שונה בתכלית מזו שהוסכם עליה בשנת 1970. ראשית, נקבע כי על הכורדים יהיה להיות בהשפר מבוקר ע"י בגדד. ועל-פי הוראתה, והעיקר — במפה ששורטטה כשלטון אוטונומי של הכורדים, חסרה העיר היותה אותה העיר הם משובצת ביותר — קירקוק.

זוהי העיר המרכזית, השוכנת באיזור העשיר ביותר בנפט, ואשר מאז חתימת "הסכם סבר" (בשנת 1920) הוכר על-ידי כל המעצמות הגדולות כעיר המרכזית של הכורדים.

הם מעולם לא תבעו את כל ההכנסות של הנפט, אולם במגעיהם עם השלטון הציעו שיקבלו חלק מהרווחים, כדי שיוכלו לאזן את תקציבם הלאומי.

אולם, אנשי הבעת', מתוך עילה של הבטחת מדינה ושלטון מרכזי אחד, הודיעו לאישי מוסטפה ברזאני בצורה חד-משמעית: "תוך 15 יום מהיום, 11 לכרס 1974, יש בידכם האפשרות להסכים לתנאים שלנו או לסרב להם".

שלושה ימים קודם לכן, שלח הגנרל ברזאני את בנו אידריס לבגדד, כדי לנסות בפעם האחרונה, למצוא פתרון מוסכם. "כיום, טען אידריס, המשמש כאחד מהמפקדים הבכירים של הכורדים, בפני כתב צרפתי, כי בתחילה ניסה סאדם חוסיין — סגן נשיא מועצת המהפכה העיראקית והנחשב לאיש החזק במדינה, להראות עצמו כאילו הוא מוכן ללכת לקראתנו ואף דחה את תשובתנו ליום שלמחרת. ברם, למחרת הוא שינה טעמו, אפילו לא רצה להיפגש עמי ורק שלח שליח עם תשובה שלילית בכתב. "פירושו של דבר — זאת מלחמה זי", אמר אידריס.

כלוחמת הכורדים נמשכת כבר, בהפסקות, מאז 1961, תחילה נגד משטרו של הגנרל עבדול כארים קאסם, ביוני 1963, נגד משטרו של הגנראל עבדול סאלם עראף, וכן בשנת 1968 נגד אותו משטר. בכל הפעמים הנחיתו עליהם הכוחות העיראקים את מלוא כובד משקלם הצבאי, ברם הם החזיקו במערותיהם בקרקע הסלעית של ההרים הגבוהים באיזור שלהם.

*

לוחמה עיקשת

לוחמה עיקשת, קרב בין מיעוט כורדי לבין צבא אדיר, קרב הנמשך כבר שנים ועדיין לא הוכרע.

עתונאים מערביים שביקרו בעת האחרונה באיזור הקרבות שמצפון עיראק, מלאים בסיפורים ובדיווחים על הנעשה באיזור זה. הם יודעים לספר על מטוסי הפצצה מדגם "טופולוב-22" המפציצים בלילות את מעוזי הכורדים במרומי ההרים. אלו מטוסי הפצצה רוסיים מן הסוג החדיש ביותר, שעד כה לא הסכימה מוסקבה לספק אותם למצרים ולסוריה, ורק מסרה זה עתה מספר כיוות כאלו לעיראק. הם יודעים לספר, כי כדי להגיע צבא בן 90 אלף איש, מצוייד במטוסים ובשריון חדיש ביותר, כנגד אומה קטנה ועניה שהכנסה החודשית הממוצעת של משפחה שם איננה עולה על 64 לירות לחודש, עליה להוציא את רוב הכנסותיה שהיא מקבלת מהנפט שבארצה.

הם מדווחים כי עתה משתמש הצבא העיראקי נגד המורדים הכורדיים, נוסף על מטוסי ה"מיג 21", מטוסי "האנטר", תותחי 122 ו-155 מ"מ, גם במטוסי טאנקים להסתערויות, אותם נמנעו מלשלוח לקרבות "מלחמת יום הכיפורים" נגד ישראל, משום שידעו כי במוקדם או במאוחר יהיו זקוקים להם במלחמה הפנים-ארצית.

ואם מאז מרץ הולכת ומחריפה המלחמה, הרי שבראשית חודש אוגוסט, קיבלה ממדים חדשים, כאשר העיראקים הכניסו כוח מוחץ של 15 אלף איש לאיזור ראוואנדוז, נגד ארבעת אלפים "פשמרגאסי" (לוחמים כורדיים) שהתחפרו קצת יותר דרומה. מטוסי בגדד המשיכו להפציץ את הדרך הראשית המובילה בין ראניה — אחת הערים שבשליטת הכורדים — לבין העיר קאלה דיזה, הקרובה לגבול הפרסי.

"ההתקפה הגדולה של הצבא העיראקי החלה" — אמר, לא מכבר, מנהיג המורדים הכורדים, הגנראל מוסטפה ברזאני, לכתב עתון צרפתי. גם הם מחכים לחורף. העיראקים עושים עתה את מירב המאמצים לבתר את כורדיסטאן לשלושה חלקים, לפני בוא גשמי הסתיו. תוכניתם היא לחלק את השטח בצורה כזו: החלק הצפוני של המובלעת יהיה בין הגבול הטורקי הסגור הרמטית לבין יחידות הצבא העיראקי. ואילו שני החלקים האחרים יהיו בדרום, דבר שלא יאפשר את הניידות הגבוהה והכושר המתמרון שהיה לכורדים עד כה.

*

מאבק ללא הפסקה

גם משפחת ברזאני ידעה הרבה מלחמות. סיפר אידריס לכתב מערבי: "מאז ומעולם לא הפסקנו להילחם נגד הכובשים שלנו. אחיו הבכור של אבי, הוצא להורג ע"י הטורקים, האח הצעיר יותר הוגלה ע"י הטורקים ואח"כ ע"י הבריטים. דוד אחר שלי נידון למוות, ישב שלוש שנים בתא הנידונים, ואז הומתק עונשו ל-20 שנות מאסר. אשר לאבי, כל חייו הקדיש למאבק הלאומי. נלחם נגד הטורקים, נגד העיראקים, נגד הבריטים ונגד הפרסים. הוא חי בגלות ברוסיה הסובייטית במשך 12 שנה. פעם היו מאשימים את אבי כאילו הוא סוכן סובייטי. וכאילו היה גנראל בצבא האדום. היום הוא נלחם נגד צבא עיראקי המצויד במיטב הנשק הסובייטי ומאשימים אותו כסוכן האימפריאליזם והציונות הבינלאומית".

*

לחץ עיראקי

אכן, מורגש כעת לחצם של העיראקים להגיע להישגים לפני בוא החורף. אמנם, בראשית המתקפה שלהם, בחודש מרץ, הם הישגים. אז הם כבשו את הערים הכורדיות המרכזיות — כמו ארביל וסולימאניה, כשהם מעמיקים את חדירתם בדרכים המוליכות לפרס. בחודש מאי, הם הצליחו לכבוש את העיר זאקו, השוכנת בגבול הטורקי. ברם, מאז לא חלה כל התקדמות. הכורדים נסוגו אל עבר ההרים והתבצרו שם. העיראקים שינו את טקטיקת הלחימה, ונקטו בשיטת הפצצות אוויריות, כשאינם מבחינים בין לוחמי גרילה לבין כפריים עלובים. כל הצבא העיראקי לחם מול מיעוט כורדי, המונה כרבע מכלל האוכלוסיה בארץ זו.

אכן, היה צורך בכוח סבל רב מצד הכורדים לא ליפול לרפיון רוח ולייאוש, מחמת ההרס והחשמד שעשו ההפצצות.

עתונאים מדווחים, כי לאחר כל הפצצה, הנעשית בעיקר בלילה, נראים מאות כפריים כשהם משרכים דרכם בנתיבות השבילים ובורחים מכפריהם. משפחות שלמות, נשים וילדים, כפרים שלמים, נסים מאיזור ההפצצות כשהשאירים את רכושם הדל מאחוריהם.

סיפרו אנשי הכפר סאמאן, שמנה 80 משפחות אשר התביע עזבוהו בראשית חודש יולי לאחר הפצצה עיראקית כבדה, לכתב עתון צרפתי: "בתחילה החלה הפצצה, התחבאנו במשך יממה במערות אשר בהרים, לאחר מכן ראינו את המטו...

*

ברזאני מכחיש מציאותם של "יועצים ישראליים"

אכן, בזמן האחרון הולו לשרוח בעולם שמועות כאילו נמצאים יועצים ישראלים ליד מטה המורדים של הכורדים. היה אפילו עתונאי שמאלני, "שראה במו עיניו יועצים ישראליים".

העתונאים שנפגשו בשבוע שעבר עם מוסטפה ברזאני, במטהו באחת המערות שבמבל שימאן, שמעו מפיו הכחשה מפורשת על כך. אמר הגנראל, כשהוא יושב על כסא נמוך, מעשן מקטרת ארוכת קנה. ולבוש בתלבושה לאומית, כשפגיון תלוי על התגורה: "יועצים ישראלים? בשביל מה? מה הם יכולים ללמד אותנו בלוחמת גרילה הררית? אין בידינו אף כלי נשק הנמצא בשימוש הצבא הישראלי".

ברזאני גם הכחיש כל קשר עם העולם המערבי: "הם אינם חושבים על טובת האומה הכורדית, כי אם על האינטרסים שלהם. אנחנו עם קטן, עני, ואין לנו נפט למכור. אחד המשוררים שלנו אמר כי המצפון והצדק הם רק מלים מן השפה ולחוץ". ומוסיף ברזאני משל עצמו: "אתה יכול להחליף מיליון טון של צדק בשביל חבית נפט אחת זי".

ובינתיים נמשכים הקרבות, מטוסי "טופולוב 22" חוזרים לילה לילה ומפציצים כפרים עלובים במורדות ההרים. שיירות של פליטים ממשיכות לנוע לעבר מחנות הפליטים, וברזאני יושב במפקדתו, ואומר בהחלטיות: "אנחנו לא נוותר".

סכנות בהעסקת פועלי „השטחים"

פרשת „סיבי דימונה", שעוד תסעיר ודאי את הרוחות במשך תקופה ארוכה כי קשה לראות כי־צד אפשר יהיה לפתור בעיה סבוכה ורגישה זו, עוררה בכל חריפותה את בעיית העסקתם של עובדי ה„שטחים". עובדים אלה, ב־של המחסור החמור בכח אדם במשק, תופסים כיום עמדה בעלת משקל בענפים כלכליים שונים. ב־לעדי עובדים אלה קשה יהיה לקיים ענפים כבניה, מזון, חקלאות ועוד. מאחר והם מהווים אחוז ניכר מקרב כלל העובדים בענפים אלו. הסכנה שבהסתמכות יתר על עובדים מה„שטחים" היתה ידועה זמן רב לפני פרשת „סיבי דימונה" והוזהרו גורמים שונים לא אחת מפני הגורל הצפוי למשק הישראלי אם לא ימצא פתרון שיאפשר לו לקיים את פעילותו גם בלי עובדים אלה. נסיון העבר ...

הפרק

...כיח גם כי כח העבודה הערבי, מלבד הבעיות ההברתיות הטמורות שהוא מעורר, הוא בלתי יציב. עדות לכך, למשל, נזקים המורים הנגרמים לחקלאות בחגים מוסלמיים שהפועלים מה„שטחים" אינם באים לעבודה ואין מי שיאסוף את היבול. אותה בעיה קיימת גם בענפים אחרים. אם כי במידה פחות חריפה. מאחר ובהם לכל היותר מצמצמים את הייצור בימים שהערבים לא באים לעבודה. כל הזעזוע בשטחים אף הוא גורם לעזוב בענפים שבהם יש פועלים ערביים רבים שאינם מופיעים לעבודה.

חמורה יותר היא הסכנה לעתיד כשערבים יכולים להשתמש בנשק השביתה לשיתוק ענפים כלכליים באם ירצו להפעיל נשק זה במאבק הפוליטי. ואכן, הגורמים הקיצוניים ניסו לא אחת להביא לידי מצב זה ע"י הטלת טרור בקרב העובדים. נסיונות אלה לא הצליחו עד כה והעובדים העדיפו להרויח טוב בישראל מאשר להסתבך במאבקים פוליטיים. אולם, אין כל ערובה שבעתיד לא יצליחו להסית אותם ולהשתמש בהם כבנשק פוליטי.

המסקנה מפרשת „סיבי דימונה" שמיקדה את הבעיה הקיימת ועומדת מזה שנים, צריכה להיות חד־משמעית: תחירה לאי תלות ב־עובדי ה„שטחים". ביצועה של מסקנה זו אינו קל, כי גם עם עובדים אלה יש מחסור בכח אדם. אולם, מוטב לראות את הנושא בעיניים פקוחות ולהעדיף פתרון עכשווי, ולו גם חלקי, מאשר פתרונות לעתיד. לכשידווח למשק בנושא מחסור בכח אדם. מוטב להשקיע מאמצים וכספים בפתרונות להקטנת כח אדם דרוש — אם ע"י אוטומציה ואם ע"י ויתור על עבודות הדרושות כח אדם רב. בחקלאות, למשל, באו כבר המוסדות המיישבים לידי הכרה שיש לבסס ישובים חדשים על חקלאות אינטנסיבית שאינה דורשת כח אדם רב — חממות למשל, — ולוותר על עבודות חקלאיות שאין אפשרות לבצען בלי העסקת ערבים.

מובן, שפליטת עובדי ה„שטחים" מתעסוקה בישראל תעורר בעיות רבות — פוליטיות, חברתיות וכלכליות — בקרב תושבי ה„שטחים". לכן, בד בבד עם חיפוש דרכים לפתרון בעיות המשק הישראלי צריך לחפש גם דרכים לפתרון בעיית המשק ב„שטחים" ע"י הגברת התיעוש, פיתוח החקלאות ועוד ב„שטחים" בכדי ליצור מקורות תעסוקה חדשים ואלטרנטיביים לאלו של ישראל.

ב. ארלר

מועצת הפירות מציעה הקמת שווקים פתוחים

הקמת שווקים פתוחים ומתוכננים סביב הערים הגדולות למכירת פירות, ירקות ואף מוצרי לול ובשר, יאפשרו הוזלה של המזונות בעשרות אחוזים. דעה זו הועלתה בתוכנית מועצת הפירות לאור לקחי מיבצע הוזלת הפירות והירקות בסופרמרקטים שנערך באחרונה.

לסעגת אותם חוגים, קשה לשקול על רמת מחירים סבירה כשמדובר בשיווק הקמעונאי כפי שהוא מתנהל כיום. אולם הקמת שווקים מתוכננים שימצאו בפיקוח מחלקת המחירים של משרד החקלאות ויופעלו על ידי הפירות, מועצות השווק ובפיקוח משרדי הממשלה הנוגעים בדבר, יצמצמו בשיעור ניכר את פער התיווך הנהוג כיום. שווקים אלה אף יקלו הלחצים מעל שוקי „הכרמל" ו„התקוה" שהשליטה על הנעשה בהם קשה. הדבר, כי „תנובה" תהיה מוכנה להפעיל שווקים אלה באם תוקצה לשם כך קרקע מתאימה ומשרדי הממשלה והעיריות תשתתפנה בפעולה.

פותחה סולית נעליים ישראלית מקורית

„פי־עורי", סולית נעליים המשלבת פ.וי.סי ועור, פותחה לאחרונה בעלי „דובוף", בתל אביב. מר יאיר פיבנבלט שמסר על כך, אמר, כי המחקר עד להשגת סולית ה„פי־עורי" ארך מספר חודשים ובו הושקעו כ־150 אלף ל"י, וכי ההישג הוא בקנה מידה עולמי.

משק וכלכלה

קשיים בענפי הטכסטיל והמזון

ד"ר מנדלבום: יינתן סיוע למפעלים שנקלעו לקשיים זמניים

מאת יצחק דויטש

הצעדים הכלכליים שננקטו בארץ, בהעלאת המיסוי ובהקפאת האשראי, יחד עם האטת פעילות כלכלית בעולם, יצרו אוירה של אי־ודאות לגבי רמת הפעילות במשק. סימני שאלה מיוחדים עומדים לגבי מצבם של מפעלים שונים העלולים להיפגע מהשפל.

מגמת השפל בעולם הולכת ונעשית ברורה יותר ויותר. גידול התוצר הלאומי באירופה שהיה בשנים הקודמות כ־7% ירד השנה ל־2% בלבד. הערכה היא שבשנת 1975 לא יהיה שם גידול כלל בתוצר הלאומי. בארה"ב ויפן אף צופים לירידה.

מנכ"ל משרד המסחר והתעשייה, ד"ר משה מנדלבום אומר כי המשרד מקיים מעקב מיוחד אחרי המפלגת בעדי הריסון ובמיוחד נוכח מגמות בלתי נוחות בשוק הבינלאומי. ברור כבר עתה כי מספר מפעלי תעשייה נקלעו לקשיים הם נאלצים להתמודד בעיקר עם בעיות חדשות בתחום הייצוא. הפיתוח התעשייתי ביסודו נמשך, אולם במספר תעשיות, בעיקר בענפי טכסטיל ומזון, בולטים קשיים.

בעיות בייצוא סריגה ואריגה

בענף הטכסטיל מתמקדים הקשיים במוצרי הסריגה, בשל צמצום הביקוש בעולם לסוג זה של מוצרים. מצב זה מרגישים מפעלים שמכרו מוצרים אלה ואשר מערכת הקשרים שלהם עם הקונים לא היתה סדירה ויציבה.

גם במוצרי אריגה התעוררו קשיים, אך הם פחות חריפים. בענף משנה זה קיימים מפעלים גדולים ומבוססים שקבעו לעצמם מוניטין אצל לקוחות בחו"ל. צמצום הביקוש בעולם מורגש אצלם פחות, שכן הקונים בחו"ל מעדיפים לקיים את קשרי הסחר שלהם עם ספקים גדולים ויציבים ומקצצים את הזמנותיהם אצל ספקים מקריים.

אך גם כאן עומדים המפעלים על סף הרווחיות. עליית מחירים גבוהה של מחירי הכותנה העולמית המקרית עלולה לפגוע קשה במפעלים אלה. יש להניח כי מצב זה יילקח בחשבון בקביעת מחירי הכותנה לחקלאות המקומית.

תחרות ברזיל ומרוקו במוצרי הדרים

בין ענפי המזון העלולים לסבול במיוחד יש לציין את ענף השימורים, בעיקר של שימורי הדרים. בשל אספקה מוגברת של תוצרת מברזיל ומרוקו גבר ההיצע העולמי בהדרים ומחירי הפרי בעולם הם בירידה. באותו זמן מבקשים הפרדסנים בישראל להעלות את מחיר הברירה. עבור תפוזים הם מבקשים העלאה מ־100 ל"י לטונה ל־116 ל"י לטונה. התעשייה נלחצת בין שתי מגמות סותרות אלה.

קרוב לודאי שיוסכם על העלאה מתונה בלבד במחיר הפרי לתעשייה. אך גם כך תעמוד התעשייה בפני קשיים בשוק. מסתבר כי מוצרים מסוימים מפרי הדר, המהווים חלק גדול מהייצוא, מתחילים לצאת מהשוק. מיצי הדרים נעשים פחות מבוקשים בגלל מעבר להרכבים. ידרשו, איפוא, גם התאמות בייצור. ראוי לציין כי בשני הענפים הנזכרים, סריגה ושימורים, מהווה הייצוא, יותר ממחצית ההפקה. אם אמנם יתקשו המפעלים לייצא את תוצרתם יכביד הדבר באופן רציני על המפעלים הללו.

האטה בביקוש ללבידים

בין הענפים שיפגעו בשל השפל בעולם רואה ד"ר מ. מנדלבום גם את תעשיית הלבידים. ישנה האטה רבה בבנייה בארצות השונות. הדבר ישפיע על הביקוש ללבידים. תעשיית העץ תצטרך להתאים את עצמה לשינויים הללו.

לעומת זה מתנהלת פעילות מזירה בענפי המתכת. כאן עדיין קיימות הבעיות של באות; מחסור בכח אדם. ענפים אלה יוכלו לקלוט כח אדם שיתפנה במפעלים אחרים.

גם ענפי הכימיה והפטרוכימיה פועלים בסימן של כדאיות גוברת ומתוכננות בהם השקעות חדשות.

במשרד המסחר והתעשייה נערכים עתה בירורים בדבר מתן סיוע למפעלים הזקוקים לכך. ד"ר מנדלבום מדגיש שהכוונה היא לסייע לאותם מפעלים שבבסיסם בריא ואשר נקלעו לקשיים זמניים בכל בעיות הייצוא. משרד המסחר והתעשייה מעוניין למצוא דרך לעזור למפעלים אלה לעבור את תקופת הביניים עד לשיפור מצב שוקי הייצוא שלהם.

הדגשה היא על מפעלים שייצורם כדאי למשק לטווח ארוך. אך אין כל טעם ואין כוונה לסייע למפעלים העומדים בלאו הכי על „כרעי תרנגולת" ואשר בטווח ארוך לא יוכלו להתמודד בתנאים החדשים של השוק.

בין השאר יינקטו אמצעים להגמשת האשראי הדרוש למפעלי התעשייה, למרות שנפח האשראי הכולל במשק לא יגדל. הכוונה היא לווסת את סה"כ האשראי ע"י צמצום האשראי הצרכני והרחבת האשראי היצרני, במקום שהדבר חיוני.

תהפוכות במחירי הבשר

(י. ד.) תהפוכות שונות עוברות על מחיר בשר הבקר. בשנה הקודמת הגיע מחירו לשיא של 1700 ואף 1800 דולר לטונה. זה מספר חדשים שישנה ירידת מחירים ניכרת בגלל האטה בגידול הביקוש ותכניות להרחבת ייצור בעולם. בינתיים ישנה בצורת בכמה ארצות והוחלט על שחיטת פרות. ברור לגמרי שכעבור זמן מסויים תחול עליה גדולה במחירים בשל בצורת זו. אך מכיון שבינתיים שוחטים את הפרות — גבורה אספקת הבשר באורח זמני. כיום ניתן לקנות בשר זה בשוקים בעולם במחיר שבין 1000 ל־1200 דולר טונה.

השאלה היא: מה קורה בישראל? האם אנחנו מנצלים את ההזדמנות כשהמחירים בשיא שממילא לא יכולים להינות מההוזלות, או שבכל זאת פועל אצלנו חוש מסחרי מפותח יותר?

המילוות הצמודות – גברו על המשבר

מפנה קיצוני לטובה חל בשוק המילוות הצמודים, החל ביום ד' שעבר, לאחר שיום קודם הגיעו הירידות בשוק זה למחירי שפל תוך מחזור של 11 מיליון ל"י, כאשר סדרות רבות עדיין לא נסחרו ונרשמו כ־„מוכרים בלבד".

כבר ביום ד' החלו עליות במחירים והפעם נרשמו סדרות רבות „קונים בלבד" — כך ששוב לא נערך בהם מסחר. עליית שערים זו נמשכה במשך מרבית ימי המסחר של השבוע מבלי שיופיעו היצעים תלולים לסיפוק הביקוש.

משמעות העובדה כי חלק ניכר של הירידות בימי „המשבר" כבר אינו זכי בכך הצטמצמו מאד הפסדיהם של בעלי האגרות — אך נשארת בעינה העובדה המגורה כי במרבית המילוות היה המסחר משותק במשך שבוע שלם, בעוד שההתפתחות האחרונה מוכיחה כי בעצם הירידות התלולות לא היו מוצדקות ולא היו נחוצות.

כאמור, לא הפסידו מהתהפוכות אלו אותם בעלי אגרות אשר הצטרפו לגל המכירות — אך ההפסד העיקרי גם אינו של אותם בעלי אגרות אשר „הצליחו" למכור את אגרותיהם; המפסיד הגדול הוא שוק המילוות עצמו).

העובדה שניתן לשערי המילוות להידרדר ב־10% — 15% — ונראה, כי ללא הצדקה — וכי במשך שבוע ימים לא היו המילוות סחורה עוברת ולא ניתנו למימוש — פגעה באמינותו ובכח המשיכה של אמצעי החיסכון היעיל והאהוד ביותר בשוק ההון הישראלי.

העיתון בבורסה

אילו היה הבנק המלכתי מונע, או למצער ממתן, תופעות אלו ע"י התערבות מרשימה ונדיבה — היה הסדר יוצא בשכרו — והמאורעות מלמדים כי פעולה זו היתה אפילו מכניסה לבנק רווחי הון ניכרים, ולא הפסדים. איזון בין היצע וביקוש תוך מסחר שוטף הושג רק ביום ב', 26 לח.ז.

בסיכום השבוע עלו מרבית המילוות הצמודות למדד עלו ב־3% — עד 10% מערכם, כאשר מלוות פיתוח לשנתיים צועדים בראש, בעוד שמילוות הקליטה ונשאי 6.5% מפגרים תמיד אחרי המגמה. בהיותם נסחרים באולם נפרד מילוות הברירה. התשואה הגיעו ביום ב'. ל־25% — 4.2% נטו, לעומת 5% — 6.5% בימי השפל. אי לכך צריך כדאי יותר לרכוש מלוות בבורסה מאשר בהנפקה חדשה של בנק ישראל.

עתה יש מקום להזהיר מפני אופטימיות מופרזות לגבי שערי המילוות הצמודות בזמן הקרוב. אמנם יורמו כספי הפדיון של מלווה הבטחון בתחילת ספטמבר ומלוות החסכון 1970 וקליטה 1965 בתחילת אוקטובר, הנם צפויה עליה ניכרת של המדד ביום 15.10 — אך לפני כן עלול השוק לסבול מפרסום מדד מאכזב ביום 15.9.74 ומהמשך מצוקת האשראי.

דולר נתיר נע השבוע ב־4.56 ל־4.53 ונסתיים ביום ב' ב־4.59.

בשוק המניות נתאפשרה התאוששות — עקב צמצום היצעים ויציבות המסחר ואולי גם הודות חלק זעיר מהמילוות הצמודים, ובסיכום השבוע עלו כמעט כל המניות הפעילות. העליות היו תלולות במניות אחדות שהן חביבות הספקולציה ואינן נתמכות, ואשר קודם לכן ירדו קשות, כגון השרות הישוב שעלו ב־14%, דלק ב־11% — 13%, אתא ב־10%, רסקו הלפסון ב־6% ועוד. מניות חב' החשמל המשיכו לעלות ב־9% נוכחים. לאחר שגם רשות ניירות הערך החלה בטיפול בבעיות מאזן החברה.

מניות בנק המזרחי עלו ב־5 נק' ל־147, שטרי ההון ב־7.5 נק' ל־99, ומניות החברה להשקעות של הבנק עלו ב־7 נק' ל־113 — כנראה בהשפעת המאזן החצי שנתי שפורסם בשבוע הקודם.

ירידות קלות בסיכום השבוע חלו במניות ספורות בלבד — אפריקה השקעות (לאחר פרסום המאזן), משקיעים אנגלו ישראלים (הגהשבים לאג"ח צמודה), אלרין וארגמן מוכ"ז.

מניות אריה חב' לביטוח נרשמו בניכוי הדיוידנד של 135% במזומן ושערכן ירד בסיכום 130 נק', ויא יותר מהדיוידנד נטו ופחות מהברוטו. עתה פירסמה החברה תשקיף על הנפקת זכויות ביחס 2 מניות חדשות בשער 210% לבעל כל 3 מניות ישנות, המסחר בזכויות ייערך בימים 9 ו־10 לספטמבר.

במניות חברת הביטוח צור מתחדש המסחר לאחר שמניות ההצבעה של חברה זו שבאו משליטת קבוצת בריטניה לשליטת חברת הסנה, מקבלות מחיר גבוה מאד.

חב' אפריקה־ישראל להשקעות פירסמה את מאזנה ליום 31.12.73, נראה כי מלחמת יום הכיפורים פגעה בתוצאות השנה. המאזן המאוחד גדל ב־18% בלבד, ל־58 מליון ל"י, והרווח אחרי מס גדל ב־9% ל־1.8 מיליון ל"י, ע"י מכירת חלקה של החברה ב„לין סנטר" (פינת לילנבלום — נחלת בנימין בתל אביב).

חב' אפריקה מדווחת על תכניות פיתוח רבות לגבי נכסיה, תוך הערה, כי הגבלות הבניה והדרישות עלולות לפגוע בפעילות החברה בשנת 1975.

למאזן צורף גם מאזן חברת מגדל־בנין לביטוח מאחר ש„אפריקה" מחזיקה ב־431 אחוז מהונה של חברת הביטוח הגדולה. מאזנה של חברת הביטוח גדל ב־39%, ל־417 מיליון ל"י, הרווח השוטף הנקי גדל ב־53%, ל־6.2 מיליון ל"י. (94% למניה), אשר לו נתוסף רווח הון של 1.5 מיליון ל"י נטו.

(נכתב ע"י בנק המזרחי המאוחד בע"מ)

קונצרן קופל פתח משרד בניו־יורק

קונצרן קופל פתח החודש משרד מיוחד במדיסון אבניו בניו־יורק. ינהל את המשרד אלן קירקוס, לשעבר סגן מנהל חברת הנסיעות מאואר.

החל מ־15 לאוקטובר יפעיל המשרד בניו־יורק בשיתוף עם אל־על „תכנית חבילה לאופיר" לתיירות חורף בישראל, שתופיע בין כל סוכני הנסיעות בארצות הברית, התוכנית כוללת לוח מימות קבוע בכל מספר של משהמפים, וכן תוכניות אכסון וסידור מגוונים במחירי חורף תחרותיים.

בישראל מונה מר מיכאל הפריז, לשעבר מנהל מכירות של גלובל־אוף־לנדון, כמנהל מכירות קונצרן קופל באירופה. כן נפתח באוגוסט הסניף ה־14 של הקונצרן באילת.

מסוף־מחשב במרכז וולקני

ביומים אלה הופעל במחלקה לסטטיסטיקה של מינהל המחקר החקלאי, במרכז וולקני בבית־דגן, מסוף (טרמינל) מסוג י.ב.מ. 3780, הקשור בקו טלפון מיוחד למחשב י.ב.מ. 370/165 של מכון וייצמן ברחובות. המסוף, המאפשר קליטת נתונים והדפסת תוצאות החישובים בו במקום, מיועד לקרב את חוקרי החקלאות אל הטכנולוגיה של המחשב, ולעודד ניצול מירבי של טכנולוגיה זו בשלבים השונים של המחקר החקלאי.

שוק רדום בבולים ובמטבעות

מאת חיים לנגלבן

המסחר בבולי ישראל היה בשבוע האחרון רדום ומשעמם. לא נרשמו עיסקות ובגלל חוסר ביקוש התחילו מחירי הבולים לסגת. אין עונת התפשות נוחה לסחר בולים. הסוחרים רגילים למצב זה, החוזר מדי שנה בשנה. השנה המצב יותר קשה בגלל המצב הכלכלי ההולך ומחמיר. הקפאת האשראי מרסיפה למצב הקשה הקונה הבודד שרגיל לרכוש את בולים החסרים באוספו דווקא בתקופת הקיטאון, נעדר עכשיו ממקומות המכירה בגלל חוסר כסף תופשי לרכישות. בהלת הקניות הכללית רוקנה במקצת את כיסי הקונים הפוטנציאליים השוק נשאר רדום ללא תנועה מסחרית.

כעת, יותר מכל תקופה אחרת, טוב לרכוש בולים החסרים באלבום הבולים. הקניה היא יותר מבוקרת, עם אפשרות לבדוק היטב את הפגמים בבול הנרכש, והעיקר, המחירים יותר נוחים.

בחוגי המסחר דובר לא פעם על „מכירה כללית" כדוגמת יתר ענפי המסחר, העורכים את המכירה הכללית בתקופת עונת התפשות. הדבר היה גורם להתעוררות מה ולתנועת קונים. לעת עתה המסחר רדום אבל בשום פנים ואופן אין לדבר על „שואה" או התמוטטות כדוגמת שנת 1957. בכל ענף קיימת עונת רגיעה כדוגמת הרגיעה הפוקדת כעת את מסחר הבולים.

התנועת השבוע מהווה המערכת השלימה של כ"ה למדינה בערכים נקובים של 200, 100 ו־50 ל"י. לפני שבוע שעבר לם בעבור הסט קרוב ל־3700 ל"י בין הסוחרים, כשהקונה מן הסחר שילם מחיר של 4000 ל"י. בסוף שבוע שעבר, שילמו הסוחרים ברוב המקרים 3,900 ל"י — 4,000 ל"י, והמחיר הקמעונאי מגיע ל־4,200 ל"י. אם לא יהיו היצעים גדולים ותנועת הביקוש תיגבר, כל הסיכויים הם כי המערכת השלימה של כ"ה למדינה, תשיג תוספת למחיר הקיים.

הפער בין מחירי הקניה והמכירה ממשיך להיות מתוח, כשגובה האחוז משפיע בתנועת הביקוש וההיצע. ביקוש מוגבל למטבעות בר־יהודה, גרם ליציבות במחיריהם, אולם הדבר לא השאיר את רישומו על הענף הכללי.

להלן טבלה חלקית של מטבעות ומחיריהם, כשהפער בין מחירי קניה ומכירה מגיע עד כ־20%:

מטבעות בני 5 ל"י

העשור 1958 רגיל — 100 ל"י, קשוט — 1,000 ל"י, ושבו בנים לגבולם 1959 רגיל — 250 ל"י, קשוט — 1000 ל"י. הרצל 1960 רגיל — 250 ל"י, קשוט — 970 ל"י. בר מצווה 1961 רגיל — 700 ל"י, קשוט — 1000 ל"י. „הנגב" 1962 רגיל — 900 ל"י, קשוט — 1100 ל"י, ימאות 1963 רגיל — 3000 ל"י, קשוט — 3500 ל"י. מוזיאון ישראל 1964 רגיל — 700 ל"י, קשוט — 1000 ל"י, הכנסת 1965 רגיל — 300 ל"י, קשוט 425 ל"י. עם ישראל חי 1966 רגיל — 200 ל"י, קשוט — 300 ל"י. אילת 1967 רגיל 375 ל"י, קשוט — 400 ל"י.

מטבעות חנוכה

תורה אור 1958 רגיל — 45 ל"י, קשוט — 400 ל"י. דגניה 1959 רגיל — 80 ל"י, קשוט — 600 ל"י. סולד 1960 רגיל — 500 ל"י, קשוט — 3000 ל"י. וישלך נפשו 1961 רגיל — 150 ל"י, חנוכיה איטלקית 1962 רגיל — 525 ל"י, קשוט — 800 — 900 ל"י. חנוכיה מרוקנית 1963 רגיל — 525 ל"י, קשוט — 1000 ל"י. חנוכיה רוסית 1972 רגיל — 70 ל"י, קשוט — 160 ל"י. חנוכיה בבלית 1973 רגיל — 70 ל"י, קשוט — 100 ל"י.

מטבעות זהב

הרצל 1960 4000 ל"י, וייצמן 1962 הזוג — 4100 ל"י, בנק ישראל 1964 רגיל — 4000, קישוט — 24,750 ל"י. נצחון 1967 — 4900 ל"י, ירושלים 1968 — 2400 ל"י, שלום 1969 — 2,000 ל"י, שלח את עמי 1972 — 2600 ל"י, כ"ה למדינה 1973 הסט השלם בערכים נקובים של 200, 100 ו־50 ל"י — 4,200 ל"י.

מינימום עיסקות במטבעות הזכרון

שוק מטבעות הזכרון שרוי גם הוא בתרדמה כללית. מגורי המזומנים השורר בכל ענפי המשק נותן אותותיו גם בענף המטבעות. היקף העיסקות ירד עד למינימום והדבר מפליא כי נעצרה כל תנועה בענף. על אף המחירים הנגמרים אין כל ביקוש למטבעות. במידה בלתי רגילה מורגשת בשוק עונת התפשות, כשהתנודות הכספית המשקית היא עגומה לכך.

הסוחרים אופטימיים בקשר לעתיד. הסברה היא, כי אם גבהה השפל ותוסר פעילות לא תנצי שוק המטבעות בגל של היצעים, מרמז הדבר, כי התולשה היא ארעית, וכל הנתונים הם כי בתום תקופת החופשות, שוב תתחיל הפעילות הערה.

עיני הסוחרים מופנות למיאמי—ארה"ב — שם התקיים בימים אלה באזאר נומיסמאטי, בדרך כלל מתקיים הבאזאר כל פעם בעיר אחרת והתוצאות הן הקובעות את מחיר המטבעות. המדד הוא כלי המטבע הישראלי תופש מקום נכבד בפעילות השוק. כמה מסוחרי ישראל נמצאים כבר במיאמי, שם הקימו דוכני מכירה עם ציפיה לביקוש מוגבר למטבעות שלנו.

האוצר יטפל בקבלת מילווה נוסף מהבנק העולמי לפיתוח החקלאות

האסיפה השנתית ה־23 של בנק החקלאות לישראל התכנסה בתל־אביב, בהשתתפותם של שר האוצר, מר יהושע רבינוביץ, ושר החקלאות, מר אהרן אוזן.

שר האוצר ניהל את אספת הבנק. בדבריו סקר השר את ההכוונה הכלכלית של הממשלה ועמד על מקומה של החקלאות בכלכלת הארץ. השר הביע את צורה האוצר בטיפול לקבלת מילווה נוסף מהבנק העולמי לפיתוח החקלאות בארץ.

שר החקלאות מר אהרן אוזן ציין את הקשרים ההדוקים הקיימים בין משרד החקלאות לבין בנק החקלאות ושיבח את פעולת הבנק בהדרכה וייעוץ למשקים הצעירים.

מר אברהם ברום סקר את השנה החקלאית שהיתה שנה טובה וגדושה והחקלאות עמדה בה במבחן הייצור, האספקה והייצוא, למרות המלחמה: התפוקה גדלה בכמויות ב־6%—8% ובמחירים שוטפים מ־3.5 ל־4.5 מיליארד לירות.

מר דוד קלדרון, המנהל הכללי של הבנק, סקר את פעולות הבנק שמאזנו עבר לראשונה את הסכום של מיליארד לירות, וניתח את סעיפי המאזן, ש־80% מבנו מורכב מיתרות החוב של החקלאים. יתרות החוב לבנק עולות על 800 מיליון לירות ומהוות שני שלישים מיתרות החוב לכל הבנקים העוסקים בחקלאות. למימוש תכנית פיתוח החקלאות בחמש השנים הקרובות יידרש סכום של 2 מיליארד לירות והבנק מקווה שיוכל לגייס את מרבית הסכום, ממקורות פנים וחוץ.

האספה הכללית אישרה את מאזן הבנק ליום 31.3.74 שהסתכם ב־1,010 מיליארד לירות. הרווח של הבנק הסתכם ב־30 מיליוני לירות והבנק שילם יותר מ־15 מיליון לירות במסים על ההכנסה. האספה הכריזה על דיבידנד סופי בשיעור 13% על המניות המבוכרות א' ו־ב' 6%, 5¾% על מניות מבוכרות ג' ו־6% על המניות הרגילות.

עם סיום האספה השנתית התכנס דירקטוריון הבנק ובחר במר אברהם ברום לתפקיד יושב ראש הדירקטוריון.

תערוכת פרסים לעיצוב המוצר

מוצרים ישראליים שזכו בפרסים בתחרויות „המוצר הישראלי המובחר", יוצגו בתערוכה שתפתח ב־2 באוקטובר, באולם התצוגות של המרכז הישראלי לעיצוב המוצר, ברחוב בן יהודה 35 בתל־אביב.

במעמד הפתיחה יוענקו תעודות ליצרנים שזכו בפרסים בעבור עיצוב מוצריהם בתחרות שנערכה במסגרת תערוכת „אדם ומעונו".

בתערוכה יוצגו ריהוט, מערכות אכסל, טקסטיל, משחקים ובדים שמעצביהם זכו בפרסים ראשונים, שניים ושלישיים ובציונים לשבח.

הצעות התעשיינים לפתרון בעיות התעשייה

הבעיות המעסיקות את התעשייה כיום והצעות ישירות של הצעות לפתרון בעיות אלה הועלו בסוף השבוע שעבר בפגישה של נשיאות מורחבת של התאחדות התעשיינים עם שר האוצר מר י. רבינוביץ, שר המסחר והתעשייה מר ח. בר־לב ונגיד בנק ישראל מר מ. זנבר.

מ. מושביץ: רפורמה במיסים

שינויים במבנה השכר קשורים קשר הדוק לרפורמה במיסים. אנו חייבים לאמץ לעצמנו את השיטה של הצמדת תוספת שכר לתוספת פריון. את שיטת תוספת היוקר יש לשנות, שאם לא כן, נמשיך בהעלאה בלתי פוסקת של תוספת יוקר הגוררות התיקרויות וחוזר חלילה — אמר בדברי הפתיחה שלו נשיא ההתאחדות, מר מ. מושביץ.

מס ההכנסה והמלוות המוטלים על היחיד ועל החברות הם כה קטלניים, שכר אשר לא יוכל כל ערך מוסף והעיסקה רפורמה בקבלה במס ההכנסה אין כל סיכוי להגביר את הרצון לעבוד, למהר את אווירת ההתחמקות ולהגדיל את הרצון להשקיע.

מפעלי תעשייה רבים מראים רווחים יפים, שלמעשה הם בחלקם רווחים אינפלציוניים. המאזנים הנערכים על פי חוקי מס הכנסה, משלים את בעלי המניות והמוכרים להם תמונה כוזבת של רווחים שלא היו ולא נבראו.

בנושא החיוני של הייצוא על הממשלה להיות היוזמת להגדלת התמריץ או הגדלת האשראי. חיוני שהממשלה תצפה את הבאות ותפעל מיוזמתה לקידום הייצוא.

כתוצאה מהתוכנית הקפאת האשראי ל־100 יום צפוי צמצום הפעילות, במיוחד בתעשייה. הגבלות האשראי סותרות את הרצון להגדלת התפוקה ולהשקעות נוספות. התעשייה זקוקה ל־500 מיליון לירות נוספות להון חוזר כדי לשמור על הפעילות הקיימת.

חלקה של התעשיה מסך האשראי החופשי במשק הולך ופוחת מאז 1973. מגמה זו תחריף בגלל הקפאת האשראי התעשייה תעמוד בפני קשיים עצומים.

אחד הפתרונות להגדלת התפוקה בעת שקיים מחסור בכח אדם הוא השקעות נוספות בציוד. ההצבר הפנימי של החברות התעשייתיות אינו מספיק כדי למלא את צורכי ההשקעה. לכן, יש להמשיך בהכוונת המשאבים הממלכתיים לפיתוח התעשיה — אמר נשיא התעשיינים.

בן־עמי פרידריך: שחיתות ועיוות ביחסי עבודה

יחסי העבודה הם אחד הנושאים המורכבים ביותר בחברה מודרנית. ההשפעות ההדדיות ויחסי הגומלין בין מספר שותפים מקשים על מציאת פתרונות. אבל בישראל מהססים ונרתעים מהתמודדות אמיתית וממשיכים להטליא טלאי על גבי טלאי — אמר בן־עמי פרידריך בדברו על בעיות השכר ושיטת תוספת יוקר.

הפתרונות לבעיות שהתעוררו נתקבלו על פי תכתיבי קבוצות לחץ. נשק השביתה הפך מן הנשק האחרון של העובד לנשק השלוף בכל הזדמנות. על ידי כך, שובש המהלך התקין של המשק, של חיי החברה ושל המדינה כולה, אין עוד תחום מתחומי החיים בארץ בו רבה כל כך השחיתות והעיוות כמו בתחום יחסי העבודה.

שיעורי מס אחידים יוטלו על כל הכנסה, בין שהיא נובעת משעות עבודה רגילות, שעות נוספות, פרמיות, או מוסוות תחת שמות שונים — הציע הדובר.

יש לקבוע פרוגרסיביות חדשה המאפשרת שיטת מיסוי אחידה לגבי כל ההכנסה כדי לשמור על פערים הכרחיים.

יש לקבוע קריטריונים ברורים ומוגדרים להתקדמות בעבודה, בהם יהווה הוותק רק מרכיב קטן ועיקרם יתבסס על הישגים מקצועיים.

יש להנהיג פנסיה מקיפה ועל ידי כך לאפשר ניידות גדולה של עובדים.

תחולת ההסכמים הקיבוציים תהיה אחידה והרטרואקטיביות תוגבל לחודשיים בלבד.

על תוספת היוקר שתשולם יחול מס כעל כל הכנסה אחרת, מתוספת היוקר תעוקרנה התיקרויות הנובעות ממיסוי, מלוות והיטלים. תוספת היוקר תשולם על כל השכר ללא הגבלת תקרה.

ש. אלמן: שיא עולמי במיסוי

ישראל השיגה שיא עולמי בתחום המיסוי, באשר רק מגיע המס השולי הישיר (כולל מלוות) ל־87.25%. לעניין המיסוי אין בעיני הציבור כל הבדל משמעותי בין מס לבין מלווה — אמר מר ש. אלמן בדברו על בעיות המיסוי. מס שולי כזה, בין שהוא חל על רבים, או על חלק מן הציבור, יוצר אנטי תמריץ מובהק לעבודה. לכן, אין חולק על הצורך ברפורמה כוללת בתחום המיסוי. כל עוד יתקיים שיעור כזה של מס, לא נצליח להתגבר על מכת ההעדרויות מן העבודה. לא תפסקנה ההצהרות הכוזבות כדי לזכות בהקלות מס ויימשך מתן פטורים פיקטיביים לקבוצות שונות. המצב של חברות תעשייתיות אינו טוב מזה. על כן מקובל כיום על המשקיעים הפוטנציאליים כי כדאי יותר להשקיע בחברות יבוא, בחברות קבלניות, בחברות שרותים או בניירות ערך מאשר בתעשיה.

יש להטיל מס ערך מוסף ובמקביל לקבוע שהמס השולי לא יעלה על 50%. יש לבטל את כל מלוות החובה. יש לעקר את ההתיקרויות שתגבענה מהטלת מס ערך מוסף מחישובי תוספת היוקר. יש להודיע פומבית מה תהיה הרפורמה שתחול מ־1 אפריל 1975 — הציע מר ל. אלמן.

אברהם טברסקי: — ריווחיות ופחת

פתוח התעשיה הישראלית יהיה כרוך בהשקעות ניכרות. לפי אומדני מסרית, תהיה ההשקעה הגולמית בשנים 1972—1981 16 מיליארד ל"י במחירי דצמבר 1971. הצבירה של התעשיה, המורכבת מפחת ורווח לאחר תשלום מיסים, צריכה לשמש כאחד המקורות להשקעות חדשות ולפיתוח התעשיה בעתיד. אולם, הצבר ההון בתעשיה הישראלית הוא קטן יחסית בהשוואה לתעשיות מפותחות בעוד, עקב סיבות אוביקטיביות, ההשקעה ברכוש קבוע בישראל גדולה מזאת המקובלת בארצות תעשייתיות. נוצר, איפוא, פער ההולך וגדל בין יעדי הפתוח שמציבים בפני התעשיה הישראלית לבין מקורות הצבירה העצמיים שלה — אמר מר א. טברסקי שהציג את הנושא של רווחיות ופחת.

שינוי שיטת חישוב הפחת תוך קביעה כי הפחת יחושב לפי ערכים ריאליים צמוד למדד מסויים של ציוד בחו"ל ו/או מדד המחירים הסיטונאיים בתעשיה — הציע א. טברסקי.

כדי להגדיל את מקורות המימון העצמיים של התעשיה, יש לשנות את שיטת חישוב המס באופן שימנע תשלום מס מרווחים אינפלציוניים אשר הינם רווחי נייר בלבד.

אך אם תבוצענה הצעות אלה במלואן, ימשיך תקציב הפיתוח לשמש מקור מרכזי למימון התעשיה. לכן, אין להצמיד גם בעתיד הלוואות פיתוח לתעשיה — הוסיף הדובר.

י. וימן: סיוע לייצוא בכל האמצעים

הפתרון להקטנת הפער במאזן התשלומים של המדינה טמון, בטווח הארוך, בהגברת הייצוא התעשייתי. הייצוא מתייחד בכך, שתוצאות פעולה הנעשית בתחומו היום, נותנת תוצאות רק כעבור חצי שנה ויותר.

אין לייצא בכל מחיר. אולם, מחיר של 6.— ל"י לדולר ייצוא, כאשר מחיר הדולר האפקטיבי הוא 5.67 ל"י סביר. המחיר הרשמי של הדולר 4.20 ל"י — אינו ריאלי. כיום, כאשר צפוי משבר בשוקי העולם וקשיי הייצוא הישראלי עלולים לגדול, על הממשלה לסייע לייצוא והפתרון היותר רדיקאלי — פיחות אינו בא בחשבון כיום, יש למצוא דרך לסייע לייצוא על ידי תוספת תמריץ ואילו לענפים שבמשבר יש לתת תוספת מענק או הלוואה עומדת — אמר מר י. וימן בהציגו בפגישה את נושא הייצוא.

ריווחיות הייצוא השנה קטנה מזו שבשנה שעברה. אף הממשלה מודעת לכך. אם יימשך תהליך זה, יהיו ענפים בהם לא יגדל הייצוא באופן ריאלי. כיבושם מחדש של שווקים שאבדו, יהיה יקר לעין ערוך מפתרון שיבטיח המשך הייצוא — הוסיף הדובר.

על הממשלה להפעיל את השפעתה למען תסיים הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה את הכנת המדדים לגבי ההתיקרויות השונות של מחירי הייצור ומחירי הייצוא. זאת כדי ששיעורי התמריץ לייצוא יקבעו על פי מדדים אלה, כשם שחישובי תוספת היוקר מבוססים על אינדקס יוקר המחיה.

תוספת התמריץ תשולם מראש לכיסוי ההתיקרויות הצפויות ולא לכיסוי התיקרויות העבר. הסדר כזה יאפשר לתעשיין—יצואן להתחייב מראש, כשבידו נתונים לחשב את מחיר מוצריו.

יש לודא שהפער בין מחיר היצוא למחיר המתקבל בשוק המקומי לא יגדל, שאם לא כן יופנה הייצור לשוק המקומי.

את מימון משלוחי הייצוא יש להעמיד על 80% מתמורת דולר ייצוא, כלומר, 4.80 ל"י מתוך 6.— ל"י, זאת על ידי הקדמת 60 אג'. מתוך החזר היטל והתמריץ.

ניתן להקטין את התמורה לדולר יצוא מ־6.— ל"י (50% יבוא) ל־5.27 ל"י. זאת, אם ינתן ליצואן פטור מותנה או אשראי על סכומי ההיטל ביום היבוא עד יום הייצוא.

יש לבדוק מחדש את מחזורי הייצוא בתוך ענפי כדי לקבוע מחדש את גובה האשראי לו זכאי הייצואן בביצאיות של 1974.

יש לעשות בדק בית במבנה הון מסוי של הייצוא, לבטל כפילויות ורשויות מיותרות, כדי לפתוח ולתמריץ ייצוא.

על הממשלה להקצות סכומים נכבדים כדי לפתוח שווקים בחו"ל, בפני המוצר הישראלי. זאת, על ידי חקר שווקים, פרסום וכיו"ב.

חמישה חודשים עברו מאז הוגשו לשר המסחר והתעשייה מסקנות ועדת הייצוא ועד היום לא הוקמה אפילו מועצת ייצוא שעליה המליצה הוועדה. כיום, כאשר מתגלים סימנים ראשונים להאטה בשוק המקומי, הוא הזמן להגביר את מאמץ הייצוא, תוך הפניית הייצור מן השוק המקומי לייצוא — קבע מר וימן.

י. פקר: עידוד מועדף להשקעות בתעשיה

המשך הצמיחה הכלכלית מותנה בפיתוח מואץ של התעשיה. אולם, קצב גידול ההשקעות בשנים האחרונות אינו עונה לצפיות והתחזיות אינן מתאמתות. כדי לעשות את ההשקעה בתעשיה כדאית, יש להעניק להשקעה כזאת עידוד מועדף על פני השקעות במגזרי משק אחרים — אמר מר י. פקר בדברו על נושא ההשקעות.

על הממשלה להפנות מירב משאביה בפיתוח מספר אזורי תעשיה. באזורים אלה תוכן תשתית כוללת — דרכים, מבנים, רשתות מים, חשמל וטלפון. לצורך זה יש להקים רשות ממלכתית, שתרכז את כלל הסמכויות המפוזרות כיום בין משרדים ורשויות שונים.

הממשלה תאמץ את העקרון לפיו כל השקעה תעשייתית הכדאית למשקיע כדאית גם למשק. על כן, תהיה כל השקעה כזאת זכאית לעידוד על פי השיעור שיקבע.

הלוואות בתנאי פיתוח ינתנו ע"י כל הבנקים. כתוצאה מכך יתבטל הצורך בטיפול הממושך במשקיע.

לענין תנאי ההשקעה יהיה דין היזם הישראלי זהה למשקיע מחו"ל.

עידוד השקעות לא יותנה בתנאים נוספים כגון ייצוא. עידוד הייצוא יינתן בעת שהמפעל ייצא. אין הבדל מבחינת היתרונות למשק אם ההשקעה התעשייתית באה להחליף יבוא או להגביר ייצוא.

מדינות רבות בעולם מתחרות על משיכת משקיעים. על כן יש להתאים את תנאי עידוד ההשקעות בישראל לאלה המקובלים בעולם בכדי לעשותה כדאית לברה החרות במשרכת המשקיעים — סיכם י. פקר.

ד. טולקובסקי: הגברת התפוקה

על המשק להתמודד עם שורת עדיפויות בצורה מציאותית וכנה, תוך התמקדות עם הבעיה הראשונית של מיצוי משאבי כח אדם. יש להכיר בהגדלת התפוקה כגורם המכריע לבריאות המשק. כל תוספת ולו שולית של תפוקה חשובה יותר מכל פעולה אחרת — אמר מר ד. טולקובסקי בדברו על הממשלה והציבור.

שעה שהמשק הגיע למצב שבו קיים ניתוק, כמעט מוחלט, בין המאמץ המושקע והתמורה המתקבלת. חושש הדרג הקובע מקבלת החלטות קשות ובלתי פופולריות — הוסיף.

ההצעות שהעלה מר טולקובסקי היו: יש להתמודד עם נושאי כח אדם והגברת התפוקה בצורה כנה ואמיצה. לפתח מערכת הסברה נרחבת שתציג לציבור, בשפה ברורה ומובנת, את המצב האמיתי של המשק והמשתמע מכך לגבי הציבור. להפוך את הציבור לשותף פעיל במאבק על חיזוקה של הכלכלה הישראלית. כל פרט צריך להדרש לקורבנות ממשיים, כדי להתגבר על הקשיים. ליצור מערכת כלים שתאפשר שילוב מירבי של משאבי כח אדם שאינו מועסק במשק. לערוך סקר צורכי כח־אדם שיכלול את כל מגזרי המשק ובהתאם לכך לכוון את ההכשרה המקצועית. ליצור תנאים שיאפשרו ניידות עובדים ממקום בו קיים עודף כח אדם למקום בו קיים חוסר. לבטל את הצמדה בדרגות ובשכר בין הסקטורים השונים במשק. להפנות חלק מן המשאבים המושקעים במוסדות להשכלה גבוהה בחינוך יסודי ומקצועי. על הממשלה לכוון את המוסדות להשכלה גבוהה להכשיר אקדמאים במקצועות שיידרשו למשק.

هكذا من الأصل

הוזלות נוספות על מוצרי חקלאות לקראת החגים

מאת סופרנו הכלכלי

והה מחירי התוצרת החק־ ת. במיבצע ההוזלות הנער ע"י משרד החקלאות, כבר את אזהרתו במשרד המס־ יש לצרכן ותהיבות ההוד המתבססת בחודש האחרון מן מיליון ל"י.

ל שנה יש ירידת מחירים עונ־ של פירות וירקות בהקיפה זו מעובבת בתרופה של ירידה 6 ים במגד. השנה התבטאה ה־ ה בזו אחוזים ההודש צפויה הרזמה — אמר אהבול סמנכ"ל ד החקלאות, מר א. ישראלי, ב־ את עתונאים בת"א

יוזלו בדגי בקלה ודבש

נתיים נוספו מוצרי מזון למבצע ת ומחיר דג הבקלה ירד ב־ ת של קינ כ־8 ל־6.5 ל"י ר פרוסים כ־9 ל־7.75 ל"י. מחיר ירד בממוצע ב־10—20 אחוז לו ותלות גדולות בבשר הוד מא — 1 ק"ג הוזה הודו ירד ל־12.5 ל"י.

ישראלי הדגיש כי כל אילות הנות שתרצה להצטרף למבצע ת תוכל לעשות זאת אם תה־ ד"ר לצבור במחירים שמשרד החק־לאות קבע.

להכיס מובטחת אספקה בשפע של תוצרת הקלאיה ובמחירים יציבים — הבטיח סמנכ"ל משרד החקלאות. בין היתר יהיו בתקופת החגים בשיא ה־אספקה ענבים ואגסים ויוצעו ביכורי בננות. כל כמות מבוקשת של בצל ותפוחי אדמה תסופק בשל המלאי הגדול. בעגבניות אף יש עתה עוד־פים ובפלפלים יש הגברה של אס־פקה לקראת החג. כתוצאת הלול רי־זה 60 מיליון ביצים וכן יש כמו־יות גדולות של פטמים והודיים, מלאי גדול הוכן גם בדגים וכן מת־כוננים לשווק כמויות גדולות של פרחים.

מר ישראלי פנה עם זאת לעקרות הבית להקדים בקניות כמה ימים לפני החג.

אלף משפחות עולים נקלטו בקרית־ביאליק

כאלף משפחות עולים המונות כ־2800 נפש נקלטו בקרית ביאליק, צור שלום וקרית שמו־ריהו בשלוש השנים האחרו־נות.

שכונת צור שלום היא מוקד הק־ליטה המרכזי. בנייתה החלה ב־1972 והיא קלטה עד עתה 2500 עולים. רו־בן המכריע של משפחות העולים ש־נקלטו בשכונה זו הן יוצאות ברית המועצות, ביניהן כ־500 משפחות ש־מוצאן מגרוזיה.

כ־60 אחוז מהעולים המתגוררים בקרית ביאליק ובסביבותיה נקלטו בעבודה במפעלים באזור המפרץ. בין הנקלטים גם בשים. השנה נמצאות בבנייה במוקד קליטה זה עוד 82 דירות עולים.

אנשי רוח צריכים להבטיח שכלי התקשורת יהיו ראויים לשמם

שר החינוך והתרבות, מר אהרן ידלין, נפגש ב"בית הסו־פר" בתל־אביב, לראשונה במ־סגרת תפקידו, עם ועד אגו־דת הסופרים העברים, כדי לעמוד מקרוב על תפקידי הא־גודה ופעולה, ועל הבעיות של הספרות העברית ומחבריה.

מר ש. שלום, נשיא האגודה, אמר בין השאר בדבר ברכתו לשר להת־מנותו, כי לדעתו יש בתבנית הלי־מודים מחול של ריקנה בספרות של תודעה יהודית, והטעים את הצו־רך הדוחף לעשות לתיקון הדבר.

יו"ר האגודה מר ישראל כהן מנה בין השאר את המפעלים הצבוריים שלה, כמו "שבות", המתרגים לעב־רית ומוציא לאור ספרים של סופרים עולים, ובכך היא עושה לקליטת עליה, וכן את "מבחר ספרותנו לעמ־" שמטרתו החדרת ספרות עברית לעם, בהוצאה עממית במחיר שוה לכל נפש.

מר עוריאל אופמני הודיע על כך, שהבעיות החמורות בשדה והחינוך בולעות למעשה, את נושא התרבות, וכך היא הופכה לענין משני. כן עמד על כך, שאין המדינה והציבור מק־לים על תנאי עבודתו של הסופר.

מר ב. י. מיכלי עמד על הצורך לעשות מאמצים לקיום הקונגרס של מ"אן הבינלאומי בישראל, שנערתה עקב המלחמה.

"הטלוויזיה כלי התפרקות"

מר א. קריב אמר, כי דרושה רי־פורמה יסודית, יהודית, בחינוך, משום שעד עתה הכאיסר על התל־מידים לימוד תודעה זו. לדבריו רופף מאד הקשר של התלמידים עם העם, עם הציונות, ובמצב זה יש סכנה כסכנה הבטחונית. בהמשך דבריו טען, כי הטלוויזיה היא "כלי התפ־רקות והפקרות", וזה חזון נורא ואין לדעת מה יביא המחר.

מר הלל ברזל הציע לקיים מפגשים קבועים עם שר החינוך והתרבות לבירור תכניות למודים, ערכים ותרו־מת הסופר והמבקר לתודעה היהודית.

מר שלמה טנאי אמר, שיש לדון בשאלה מה יכולים הסופרים לעשות למען המדינה, לא פחות מאשר מה יכולה לעשות המדינה בשבילם.

על האמצעים הנדרשים לסופרים

שר החינוך מר ידלין, אמר בין השאר, כי הוא מבין שלנושאים ש־אגודת הסופרים עוסקת בהם, דרושים אמצעים. בין קוי מדיניותו שהיה רוצה לנקוט, צטט מר ידלין את הצו־רה ליוצרי התרבות. אשר לביקורת שנמתחה על הטלוויזיה, אמר מר ידלין, כי אין רשות השידור בתחום סמכותו של משרד החינוך, אך כדי שיהיו רדיו וטלוויזיה ראויים לשמם, צריכים לדעתו, אנשי רוח להלחם על כך.

השר ציין בהמשך דבריו את ה־פרובלמטיקה המורכבת בהגשמת ה־מטלות התרבותיות והתודעה היהודית שאין לה פתרונות קסם, אולם הצי־סוק בה ובירורה הם תחילת פתרון.

ביקורת על ועידה עולמית של סטודנטים יהודים הדנה בבעיות המיעוט האינדיאני בארה"ב

ביקורת חריפה על הוג"ס — ההתאגדות העולמית של הסטו־דנטים היהודיים — נמתחה בישי־בת המשכורות הצעירות של דור ההמשך בהסתדרות הציונית, ש־נתקיימה השבוע בהשתתפות של הכ"ים צעירים מכל הציונות.

הביקורת הושמעה בעקבות ההוד־עה שנתקבלה מאת הנהלת הוג"ס כי בועידתם שתיערך השבוע במונטרי־אול תידון בהרחבה בעית המיעוט גי המיעוט האינדיאני ובעיות מיצר־האינדיאני בארה"ב בהשתתפות נצי־גים אחרות, תוך התעלמות מהנושא המרכזי שהוא המיעוט היהודי.

מר אורי גורדון, מנהל חטיבת לדור ההמשך בהסתדרות הציונית, קבע כי צר מאוד שפעילי הוג"ס עוסקים בנושאים שאינם מאפיינים את צרכי העם היהודי, ומתעלמים מנושא ה־חינוך היהודי בתפוצות. לדעתו, על התנועה הציונית לתבוע מוג"ס דיון מעמיק על פעולתו של הארגון ועל דרכיו ומשימותיו בעתיד בכוונה ל־הפכו לארגון סטודנטים יהודים ש־צרכי העם היהודי מהווים לגביו את העיסוק המרכזי.

בודקים אפשרות להקמת ארגון עולמי של סטודנטים ציונים

מכירות תנועת העבודה הציונית העולמית החליטה לבדוק אפשרות של הקמת ארגון עולמי של סטודנ־טים ציוניים. ההצעה הועלתה על־ידי מזכיל התנועה יצחק קורן.

בישיבה צויין, כי קיים מצב של־מאות אלפי סטודנטים יהודים "אין לכעשה מסגרת ציונית ואין כתובה". זאת כאחר שה"וג"ס" — ארגון ה־סטודנטים היהודי — אינו ממלא כ־ראוי את התפקיד של החדרת ה־רעיון הציוני בקרב הסטודנטים. מד־כירות תנועת העבודה הציונית פנ־תה ליו"ר הנהלת הסוכנות היהודית, פנחס ספיר וליו"ר מחלקת הנוער והחלוץ, מ. בר־און שיבדקו את טיב עבודתה של הסתדרות הסטודנטים היהודית העולמית (וג"ס) ובאיזו מידה היא ממלאת את התפקיד ש־הוטל עליה מצד התנועה הציונית. מר קורן מתכוון להיפגש בקרוב עם נציגי הדור הצעיר של הברית הציו־נית השונות כדי לקדם את רעיון הקמת ארגון סטודנטים עולמי של סטודנטים ציוניים.

מזוזות מזוייפות נתגלו בחיפה

מאות מזוזות מזוייפות נתגלו במר־חב חיפה, במהלך מבצע הנערך ב־ימים אלה ע"י עשרות פעילי "הוועד להגנת קודשי ישראל".

הרב שמעון סורנהיים מירושלים אמר לכתב סת"ם, באיזור חיפה והקריות נשר נתגלו כ־800 מזוזות פסולות. לדבריו, אלה הן מזוזות מ־צולמות, כחיקוי לעבודת סופר סתים. בעקבות גילוי המזוזות פנו חברי הוועד להנויות לתשמישי קדושה ב־עיר וגילו גם שם מזוזות פסולות. ה־פעילים רכשו במחיר הקרן חלק מן המזוזות הפסולות ואלה הועברו ל־גניזה במערה שעל הר הזיתים.

הוועד פנה לשרי המשטרה, הכש־פטים, הדתות, המסחר והתעשייה ו־לחברי כנסת, בדרישה ליזום תחיקה מתאימה למניעת הונאה בתשמישי קדושה.

הבישופים היוונים־קאתולים חזרו ללבנון

שני שליחי הכנסיה היוונית־קא־תולית, הבישופים בוטרוס סמען ו־חביב בשה, אשר הגיעו לפני כמה ימים לישראל מלבנון, כדי להיפגש עם הארכיבישוף קאפוצ'י, העצור באשמת שיתוף פעולה עם ארגוני החבלה, עזבו אתמול בבוקר את ה־ארץ וחזרו ללבנון דרך מעבר ראש הנקרה.

הם אמרו, כי ימסרו למרכז ה־המידע שקיבלו בשהותם בארץ, ב־כנסיה היוונית קאתולית בלבנון את פרשת קאפוצ'י.

אלפיים מתנדבים גוייסו עד כה למשמר האזרחי בירושלים

החל מתחילת השבוע הבא יפעלו בירושלים 2,200 מתנד־בים של המשמר האזרחי. דו־בר משטרת ירושלים, פקד מ. צור, מסר כי במשך השבוע ישבעו 750 המתנדבים האח־רונים של המשמר.

מפקד משטרת ירושלים, תת ניצב חיים ברייטנפלד, אמר בדברי בר־כתו בטכס השבעת המתנדבים ב־תחילת השבוע, כי עדיין חסרים לפ־חות אלף מתנדבים להפעלה תקינה של המשמר. בכל זאת כבר יפעלו החל מן השבוע הבא מתנדבים בכל שכונותיה של העיר. מפקדת הבטמר האזרחי, שבראשה עומד רב סרן (מיל.) איתן בן משה, ניסתה לשד־רותיה מספר קציני מילואים לשם ארגון הכוח והיא מחפשת אחר קצי־נים נוספים.

חבר משטרת ירושלים אמר, כי מתנדבים שלא יכלו להיות בטכס ההשבעה בשל תרגיל הגיוס הפומבי יוכלו לעשות זאת באחד הימים ה־באים.

במפלגה ובתנועה

הספרי"ל הפוהה"ז בת"א — שיעורי תורה

בשעה 5.00 שיעור בעין־יעקב ב־בית־הכנסת אהל יוסף ברח' שבהאי ע"י שמעון אפרתי בשעה 5.00 שיעור בתלמוד ע"י הרב א. ששון בבית הכנסת כתר תורה בשעה 6.00 שיעור בעין־יעקב ע"י הרב רבי יצחק בבית הכנסת יסוד־ציון כפר שלם ב׳.

תל־אביב

בבית הכנסת חסידי בוהוש

מסיבת ההילולא של האדמו"ר ה־ראשון מבוהוש מוהר"ר יצחק זצ"ל ושל בנו מוהר"ר משה יהודה לייב זצ"ל האדמו"ר הראשון מפאשקאן, תתקיים היום, יום רביעי, ב־5.30 בבית הכנסת בוהוש, שדרות רוט־שילד 112.

ננשה על החזקת דולרים בכספת בנק

קנס בסך 5000 ל"י גזר שופט ה־שלום בתל־אביב חיים שפירא על פוליציה מונטסירסקי מבני־ברק, ש־הואשמה בהחזקת כ־5000 דולר ב־כספת בנק בתל־אביב.

התביעה טענה כי זוהי אשמה לפי הסעיף של "אי הצעת מטבע זר למכירה לאוצר".

הנאשמת טענה כי הכסף נמצא ב־חזקתה למשמרת וכי הוא שייך ל־אחיה בחו"ל.

70 עולים אקדמאים יוכשרו לעבודה במוסד הביטוח הלאומי

לפי יוזמת מנכ"ל המוסד לביטוח לאומי, מר ראובן חלקוב מכשיר המוסד 70 עולים אקדמאים, רובם מבריה"מ, לעבודה במוסד בשיתוף עם משרד הקליטה ושירות התעסוקה.

קורס ראשון נפתח בחיפה שימשך 3 חודשים וקורס שני ייפתח בשבוע הבא בתל־אביב. העולים ישלימו בו את ידיעותיהם בעברית, יקבלו הדר־כה להתערותם בחיי החברה הישרא־לית ובעניני הביטוח הלאומי. בגמר הקורס ישתלמו וישתלבו בעבודה מעשית בסניפי המוסד באזורי מגו־ריהם.

עובדי "כסאות ישראל" הכריזו על סכסוך עבודה

עובדי המפעל "כסאות ישראל" ב־שדרות אשר נסגר לפני חודשים אח־דים הכריזו על סכסוך עבודה ב־עקבות קבלת מכתבי פיטורין לפני שנתמלאו כל זכויותיהם.

העובדים טוענים כי בעלי המפעל חייבים להם תשלום קרנות מבטחים, ביטוח לאומי ומלווה בטחון ופיצויים שונים אחרים. זאת בהיקף של כ־60 אלף ל"י.

30 עובדי המפעל קיבלו מכתבי פי־טורין. המזכיר בפועל של מועצת פועלי שדרות משה צורא שיגר מכתב להנהלת כסאות ישראל בו הוא דורש להסדיר לאלתר בעיותיהם של הע־עובדים.

תורנות בתי מרקחת

ירושלים: "טבריה", קקיל 33, טל. 39893; "חבשי", רח' הגיא, עיר העתיקה, טל. 284285.

תל אביב: "בני", דיזנגוף 174, טל. 222386; "פרנקל", המלך ג'ורג' 28, טל. 223721.

בת ים: "הלוי", בלפור 9.

חולון: כמו בבת ים.

רמת גן והסביבה: "גרמוזה", ביא־ליק 50, טל. 722237.

בני ברק: "הירשביין", רבי עקי־בא 11.

הרצליה והסביבה: "קרמרי", סוקו־לוב 18.

נתניה "הרטזי", הרצל 24, טל. 22243.

רמלה לוד: "מזורי", מרכז מסחרי, לוד.

באר שבע: "יונה", ביאליק 5, שכון ב׳.

בהגרלת לוטו

הועלו בגורל המספרים הבאים: 07 11 18 26 30 34 והמספר הנוסף: 02.

נרשמו לנשואין

מרבנות המקומית טירת הכרמל

מוזיק יוסף בן דוד (רוק) עירק—טירת־הכרמל; בראר הקוה בת כורדי (רוקה) ישראל—ירושלים.

כהן יצחק בן דוד (רוק) ישראל—טבריה; לודמן מאשה בת מרדכי (רוקה) ישראל—טירת־הכרמל.

ועקנין דוד כהאן בן שלום (רוק) מרוקו—טירת־הכרמל; כהן דליה בת משה (רוקה) טירה—טירת־הכרמל.

מוזאסם דוד בן אבנר (רוק) ישראל—טירת־הכרמל; דוויטש דחל בת הרי (רוקה) ישראל—טירת־הכרמל.

קוקואשוילי משה בן יוסף (רוק) ברית־המועצות—אשדוד; קוקואשוילי כריאנה בת אהרן (רוקה) ברית־המועצות—קרית־שמונה.

חלואני מורים בן ויקטור (רוק) מצרים—טירת־הכרמל; בדו כורנ בת יעקב (רוקה) עירק—בית־שאן.

מהן דוד בן יעקב (רוק) ברית־המועצות; כתריאשוילי איתה בת משה (רוקה) ברית־המועצות—טירת־הכרמל.

מאסשוילי דוד בן שבתאי (רוק) ברית־המועצות; מאסשוילי בודה בת מיכאל (רוקה) ברית־המועצות—טירת־הכרמל.

סקורי ריסונד בן אליהו (רוק) מרוקו—טירת־הכרמל; הוזן דינה בת יונה (רוקה) ישראל—טירת־הכרמל.

צריק יהודה בן ישראל (רוק) טוניס—טירת־הכרמל; הלמאר צבי בת ציון (רוקה) ישראל—חיפה.

זוסוף יצחק בן שלום (רוק) ישראל—נצרת; אליהו שושנה בת צבי (רוקה) עירק—טירת־הכרמל.

קרואשוילי אוכרי בן שלמה (רוק) ברית־המועצות—חיפה; ציאנשוילי גוליה בת שלוה (רוקה) ברית־המועצות—חיפה.

כמשה רפאל בן יצחק (רוק) עירק—טירת־הכרמל; בחבטל שולמית בת חביב (רוקה) מרוקו—חיפה.

(קלדורד) קוד כוני בן צרנן (רוק) רומניה—טירת־הכרמל; ויזל חוה בת שמואל (רוקה) ברית־המועצות—טירת־הכרמל.

שמבס אהרן בן דניאל (רוק) ישראל—טירת־הכרמל; יונה בריה בת וזי (רוקה) ישראל—טירת־הכרמל.

לשכת הרבנות מעלות תרשיחא

הרב המקומי יוסף גבאי שליט"א

זגפי אליהו בן דוד (רוק) מרוקו—מעלות; כבדליה בת יוסף (רוקה) מרוקו—מעלות־תרשיחא.

לשכת הרבנות בת־ים

חודיאסוב רומן בן אברהם (רוק) — רוסיה—בני־ברק; דוידוב צבלנה בת ביכאי (רוקה) רוסיה—בת־ים.

גולן צבוב בן משה (רוק) לוב—בת־ים; עולה שלמה בת יוסף (רוקה) ישראל—מדה.

אלדו ארמנד בן יחיא (גרוש) מרוקו—בת־ים; פרץ סוליקה בת כמעוד (רוקה) מרוקו—ת"א.

משרד הרבנות רמת־גן

אביטל אלברט בן לוי (רוק) מרוקו—רמת־גן; יצחק רות בת ראובן (רוקה) ישראל—רמת־גן.

אוקה דוהלר בן אליהו (רוק) בלגיה—תל־אביב; גיראפי צביה בת חיים (רוקה) תימן—רמת־גן.

אטיאס אחק בן אברהם (רוק) הודו—תל־אביב; אליאב יפה בת שמעון (רוקה) ירושלים—רמת־גן.

בכר שבתאי בן מרדכי (רוק) ישראל—רמת־גן; סיפרית אביבה בת יעקב (רוקה) כפר־סבא—הרצליה.

בלס מיכאל בן אלי (רוק) ישראל—תל־אביב; הולבר נלרין בת שאול (רוקה) ניקרגואה—רמת־גן.

ברקוביץ יוסף בן גבי (רוק) רמזבה—בני־ברק; רותם ענת בת אריה (רוקה) פתח־תקוה—רמת־גן.

ברזילי אבי בן מאיר (רוק) ישראל—רמת־גן; כהן עדינה בת שלמה (רוקה) ישראל—תל־אביב.

בוטמן בוגן בן מרדכי (רוק) ירושלים; צברי אסתר בת יוסף (רוקה) רמת־גן.

ניזון דוד בן סלומון (רוק) מרוקו—אילת; חיים עבדי בת נתנהון (רוקה) ירושלים—אילת.

דיין דוד בן משה (רוק) ישראל—צפת; ארושלים יוסף (נסרין) בת מנחם (רוקה) פרס—רמת־גן.

זכריה דוד בן ערבי (רוק) פרס—רמת־גן; נגר שושנה בת ברוך (רוקה) תורה—הרצליה.

ולבנשטיין יאיר בן אליהו (רוק) תל־אביב—רמת־גן; קהנפורטי כלילה בת יהושוע (רוקה) חיפה—רמת־גן.

המידה מרדכי בן ציון (רוק) פרס—רמת־גן; חקקיאן אילנה בת הרדוף (רוקה) פרס—ירושלים.

יוספטן גדעון בן אריה (רוק) ישראל—רמת־גן; אברהם גול בת הבריגה (רוקה) ישראל—רמת־גן.

יעקובי יהודה בן עבדון (רוק) בל־אביב; סויק דליה בת בבתב (רוקה) תל־אביב—רמת־גן.

לבל משה בן יעקב (רוק) תל־אביב—רמת־גן; ביין רוה בת בלה (רוקה) תל־אביב—רמת־גן.

להבאני צבסה בן בבטור (רוק) פרס—רמת־גן; ליף כרמלה בת ברוך (רוקה) ישראל—חולון.

להסביג פלמה בן אליהו (רוק) ישראל—רמת־גן; חייט הנה בת אפרים (רוקה) ישראל—בני־ברק.

זוהר שבואל בן משה (אלכן) עירק—רמת־גן; גיורה בניה בת צבי יוסף כהן (אלכנה) בראזיל—רמת־גן.

סגני יוסף בן חיים (רוק) תל־אביב—רמת־גן; הלרשטיין איזה־שרה בת מאיר (רוקה) חיפה—רמת־גן.

לשכת הרבנות תל־אביב

משולם דוד בן ראובן (אלכן) בולגריה—תל־אביב; מיכא דליה בת אבנר (רוקה) בריה"מ—חולון.

לשכת הרבנות המקומית בנימינה

ולד שלמה בן כנול (רוק) ישראל—חיפה; בילכן רנה בת שמעון (רוקה) ישראל—בנימינה.

לגזובי יצחק בן מרדכי (רוק) מרוקו—בנימינה; חיון בזל בת דוד (רוקה) ישראל—רעננה.

פנסו שלמה בן שמואל (רוק) ישראל—בנימינה; כהן דליה בת אהרן (רוקה) ישראל—גבעת־עדה.

כבוזר אבי בן יעקב (רוק) מרוקו—בנימינה; רביבו חבה בת חביב (רוקה) מרוקו—ירושלים.

נאור עוזר בן נעמן (רוק) ישראל—תל־אביב; גלבת אורית בת יהודה (רוקה) ישראל—גבעת־עדה.

פולו צבי בן שלמה (רוק) ישראל—חדרה; הוב נאוה בת אריה (רוקה) ישראל—גבעת עדה.

רבנוביץ זהר בן שבתאי (רוק) ישראל—בית־חנניה; גורדון אורית בת יונה (רוקה) ישראל—כתף עלית.

בן דרור גבריאל בן קלמנס (רוק) מצרים—בת־ים; אבולין שרטה בת רפאל (רוקה) מרוקו—בנימינה.

אבקהה אליהו בן אהרן (רוק) מרוקו—בנימינה; פפירו מרי בת כבמה (רוקה) מרוקו—פרדס־חנה.

יוסף זכריה בן דוד (רוק) ישראל—בנימינה; עמוד מרים בת בוסה (גרושה) תימן—אליכין.

הרבנות המקומית קרית־טבעון

קרמינה דוד בן עזרא (רוק) מרוקו—קרית־טבעון; בוהדבק סימה בת ליב, (רוקה) ברזיל—קרית־טבעון.

שמור גבריאל בארי בן דוד (רוק) ישראל—קרית־טבעון; גיטלר בנה־חן בת יוסף (רוקה) חיפה—חיפה.

הברמן יצחק בן אפריים (רוק) רומניה—קרית־טבעון; הלק צביה בת אברהם (רוקה) ישראל—קרית־טבעון.

גלבוע נתן בן גרשון (רוק) חיפה—יגור; גורבין בתיה יעקב (רוקה) תל־אביב—יגור.

פניאל יגאל בן פנחס (רוק) ישראל—קרית־טבעון; קדוש כוכבית בת יהודה (רוקה) מרוקו—קרית־טבעון.

הרמנו יוסף בן מיכאל (רוק) ישראל—יגור; פתאייק רחל בת משה (רוקה) ישראל—יגור.

כנצור רפאל בן כושה (רוק) אתיופיה; כבדי דוריה בת סלים (רוקה) ישראל—רמת־ישי.

בוד בנחס בן תוחרת (רוק) ישראל—קרית־טבעון; בן־ישראל כרמל בת חיים (רוקה) ישראל—קרית־טבעון.

צישלי דוד בן אריינג (רוק) קנדה—צופית; פרוהופן ראציבה בת מיכאל (רוקה) ישראל—קרית־טבעון.

ברנשטיין שלמה בן אליעזר (רוק) ישראל—קרית־טבעון; רהנברג דינה בת לייבה (רוקה) ישראל—קרית־טבעון.

שביל כרמלי בן סרגא (אלמן) ליטא—יגור; דיים אידה בת מנהיים (גרושה) ליטא—יגור.

כנרי נחום בן יעקב (רוק) ישראל—דליה; מנגבאום נוגה בת אביל (רוקה) ישראל—דליה.

כבוב רפאל בן יוסף (רוק) ישראל—קרית־טבעון; כדבן כרמלה בת אברהם (רוקה) ישראל—תל־אביב.

קיגל בצלאל בן אלכסנדר זוסקינד (אלמן) פולין—פתח־תקוה; שורצה פנינה בת באזורי (גרושה) ליטא—אשדוד.

הגר משה יחיאל בן יהודה (רוק) ישראל—חיפה; גלוסקא שושנה בת מאיר (רוקה) ישראל—רמת־טבעון.

בן־בנבנשיין אברהם בן יוסף (רוק) ישראל—קרית־טבעון; תלויה עולכיה בת רובלס (רוקה) ישראל—קרית־טבעון.

קוסה־בנדוד מרדכי בן דוד (אלמן) רומניה—קרית־טבעון; לזר שושנה בת שלמה (אלמנה) רומניה—חיפה.

זאורי יוסף בן יהושע (רוק) מרוקו—קרית־טבעון; בשילקר אהובה בת ראיפמנד (רוקה) ישראל—באר־שבע.

לשכת הרבנות רמלה

ספריאשוילי יצחק בן יוסף (רוק) בריה"מ—רמלה; אליאשווילי נסלה בת שבתאי (רוקה) בריה"מ—רמלה.

לשכת הרבנות נשר

כץ הכי מנחם (רוק) מרוקו; איבגי צפורה (רוקה) ישראל.

אסולי איברים (רוק) ישראל; דהן פבי (רוקה) מרוקו.

אברג'אל משה (רוק) מרוקו; עטית בריה (רוקה) ישראל.

בהבני שלמה (רוק) מרוקו; אברהם חדה (רוקה) ישראל.

בסס גבריאל (רוק) מרוקו; עזרי שבחה (רוקה) מרוקו.

כלול אברהם (רוק) ישראל; חליפי בריה (רוקה) ישראל.

לוי שבעת (רוק) מרוקו; סוכול אד־לס (רוקה) מרוקו.

דוד דבי (רוק) ישראל; פטל מאיר (רוקה) ישראל.

דרחם דוד (רוק) מרוקו; סבח ער־שה (רוקה) ישראל.

מהודה יוסף (רוק) סוריה; שלאמי אהובה (רוקה) מרוקו.

אביטל שמעון (רוק) מרוקו; ברמשטן דוד (רוקה) מרוקו.

נסים כדורי (רוק) ישראל; אביטן צפורה (רוקה) ישראל.

לוי יעקב (רוק) ישראל; דעלין בר־סה (רוקה) מרוקו.

קולס אליעזר (רוק) רוסיה; פגל שר־בנה (רוקה) ישראל.

בלוחם יעקב (רוק) פולין; דנן חבבה (גרושה) מרוקו.

דוד אברים (רוק) ישראל; ספסיול חביבה (רוקה) רומניה.

דינבורג יורם (רוק) ישראל; בן אבו אביבה (רוקה) ישראל.

בלשכת הרבנות כפר הראה

יצחקי אילן בן שלמה (רוק) אליכין; לבן אסתר בת יהושע (רוקה) חיפה.

חוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965

הועדה המקומית לתכנון ולבניה — "לודים"

בהתאם לסעיף 149 — 151 (א) (1) נתנת בזה הודעה שהוגשה בקשה ע"י מר זרח רחמים לשימוש חורג בשטח הנ"ל.

להלן מטרת הבקשה:

בגוש 4014 מגרש: 21 בשטח מושב אחיסמך ליתן אישור לשימוש חורג/או הקלה להקמת בית מגורים חדש במקום זה שיהרס לאב וממשיך ב־חלק המגימוי של המגרש.

כל בעל בנין או קרקע הרואה עצ־מו נפגע כתוצאה מהקמת המבנה הנ"ל יוכל להגיש את התנגדותו ה־מנומקת תוך שבועיים מיום פרסום זה לועדה זו, בציון כתובתו המדו־יקת.

את תוכן הבקשה אפשר לראות ב־משרדי הועדה במושב בני עטרות.

ד. דוידוביץ

יו"ר הועדה המקומית להכנון ולבניה "לודים"

חוק התכנון והבניה התשכ"ה — 1965

מרחב תכנון מקומי "מורה"

הודעה בדבר הפקדת תכנית מפורטת

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה, התשכ"ה — 1965 כי במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז המרכז ובמש־רדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה "מורה" הופקדה תכנית מפורטת הנק־ראת: "תכנית מפורטת, מס. זמ/43" ביחד עם התשריט המצורף אליה.

מטרת התכנית היא להרחיב דרכים, לקבוע מגרש למגורים, מגרש למס־חר, שטח צבורי פתוח ומגרש חניה.

ביחד עם התשריט המצורף אליה.

ואלה הם השטחים הכלולים בתכ־נית גוש 3897 חלקות 65 עד 68 במו־כרת כתיה בפינת ההכבות רוטשילד והגורן בצד המזרחי.

כל הנעונין בתכנית רשאי לעיין בה, ללא תשלום, בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.

כל המעונין בקרקע, בבנין או בכל פרט תכנוני אחר הרואה עצמו נפגע על ידי התכנית וכן מהנדס הועדה מקומית שבמרחב התכנון שלה כלול בתחום התכנית או גובל אותו, רשאי תוך חודשים מיום פרסומה של הודעה זו ברשומות להגיש התנגדות לתכ־נית במשרדי הועדה המקומית הא־מורה.

תאריך: י"ז באב תשל"ד, 5.8.74

א. חזין

יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה — מחוז המרכז

בית הדין הרבני האזורי תל אביב — יפו

תיק מס. 12386/תשל"ד

מר פרץ אברבוביץ ת"ז 1511137 מבקש מכבי ביה"ד הרבני האזורי לת"א — יפו לאשר את נשואיו עם הגב' גלידה גוסטיצקי, ת"ז 1368500, שהתקיימו בעיר ארגנטינה בשנת כ"ו סיון תשל"ד.

המזכירות

בית הדין הרבני האזורי ירושלים

תיק תשל"ד/3007

הוגשה בפני בית הדין בקשה למתן צו ירושה על עזבון המנוחה עזרא־ גבאי, שנפטר בירושלים, ביום כ"ב אב, תשל"ד 13.8.74.

המבקשת אסתר גבאי.

בית הדין הרבני האזורי ירושלים

תיק תשל"ד/2970

הוגשה בפני בית הדין בקשה למתן צו ירושה על עזבון המנוחה רייס יר־הנה שנפטרה בירושלים, ביום 15.7.74 כ"ה תבה תשל"ד.

המבקשת: גיזלה רינרב.

הזמנה

כל החובע טובת הנאה וכל מעונין שיש לו סיבה להתנגד לבקשה הנ"ל יבוא לבית הדין וימסור טענותיו תוך 15 ימים מתאריך פרסום הזמנה זו, שאם לא כן יתן בית הדין צו כטוב בעיניו.

הרב רפאל הדס — עדים — המזכיר הראשי

מזכיר ההסתדרות מזהיר מפני "חילוקי דעות אידיאולוגיים" עם האוצר

האשמות מופרכות שהעלה באחרונה שר האוצר יהושע רבינוביץ, באמצעות ראיונות בעתונות, לגבי חלקה, בביכול, של ההסתדרות בהעלאת המס השולי הישיר בשנת תכספים הנוכחית, — עוררו מורת־רוח בהנהגת ההסתדרות, ושאיל־תות בנדון הוגשו למזכ"ל י. משל בישיבת הועדה המרכזת.

חברים בוועדה המרכזת הציעו להעמיד על סדר יומה של הועדה דיון מקיף ויסודי בנושא זה, תוך הבהרה חד־משמעית של עמדת ההס־תדרות בשאר למערכת המיסוי המס־לכתי ע"ם המדיניות הכלכלית החד־שה של הממשלה, ועמידתה הבלתי מתפשרת של ההסתדרות לפגיעה ב־מכשיר תוספת־היוקר.

משל נידרש לראיונות סוף־השבוע שהעניק שר־האוצר, ובדבריו בועדה המרכזת דחה את טענת שר האוצר באחריותה של ההסתדרות לשיעור המס־השולי הגבוה הוטל כיום על משלמי המס הישיר (מס הכנסה), וזאת — כפי שטוען השר — "משום סירובה של ההסתדרות להסכים לב־קשת האוצר להקפיא את מחצית תו־ספת־היוקר לתקופה של תשעה הח־דשים".

כנס גבאים וועדי בתי־כנסת בת"א יעסוק בחיזוק מערך רוחני ובטחוני

מאת סופרנו בתל־אביב

כנס גבאים וראשי בתי ה־כנסת בתל־אביב, שיוקדש ל־ענין חיזוקו של "המערך הרו־חני וההבטחוני" בתוך בתי ה־כנסת, יערך בשבוע הבא מ־טעם המועצה הדתית בת"א.

על כך מסר אתמול מר מנחם קלר־גמן, דובר המועצה הדתית. הכנס יערך ביום הרביעי, באולם הכינו־סים של המועצה הדתית, בשעה 8 בערב, ובמהלכו ישמיעו דברים ה־רבנים הראשיים לתל־אביב הגרי"י פרנקל, הגרח"ד הלוי והח"כ פנחס שינמן יו"ר המועצה הדתית.

כמפקד מרחב הירקון במשטרת יש־ראל ניצב משנה י. טיומקין ישמיע דברים על היערכות בטחונית בבתי הכנסת לרגל המצב. לבאי הכנס תח־לק המועצה הדתית שי — ספרי די־נים ומנהגים לשנה תשל"ה ולוח קיר שנתי.

המועצה הדתית הכריזה גם על חו־דש אלול כחודש בדיקת הפילין ו־מזוזות, בבנין המועצה הדתית בידי סופר סת"ם מומחה.

נעצר חשוד בגרימת בהלת־שוא

בן מיעוטים נעצר בתחנה המר־כזית בת"א כחשוד בגרימת בהלה, לאחר שאמר לשוטרת כי מצבה ב־סמוכה בבזוודתו.

החשוד, באבר זרוק מכפר עיל־בון שבגליל, הובא ביום ד' לבית משפט השלום בת"א, שם שוחרר ב־ערבות.

בציג המשטרה טען, כי החשוד בבטוחה ע"י שוטרת חיביה לפתוח את מזוודתו לביקורת ובעקבות זאת טען, כי היא מכילה פצצה.

עולים מציעים קורס למפעילי כליות מלאכותיות

בעקבות הפרסומים בעתונות על מחסור חמור במפעילי כליות מלא־כותיות, פנתה התאחדות עולי ברית המועצות בהצעה לפתוח קורס לעו־לים מרוסיה חדשים המוכנים לעבוד הסבה מקצועית ולשמש כמפעילי ה־מכשיר.

ההצעה כלולה במכתב שנשלח ל־מנכ"ל משרד הבריאות, ד"ר ברוך פדה, בחתימת מנכ"ל ההתאחדות, דניאל בלוזה. במכתב נאמר, כי ה־התאחדות רואה בכך הן מילוי חובה לאומית והן אמצעי למציאת תע־סוקה לעולים חדשים וקליטתם.

בקשת מעצר נגד חשוד בנסיון רצח

התביעה הכללית פנתה לבית המש־פט המחוזי בתל־אביב בדרישה ל־צוות על מעצרו של נאשם בנסיון רצח עד לסיום ההליכים נגדו.

המדובר בג'ורג פסגולין, בן 23 מיהוד, בנסיון לרצוח בירית אקדח רוכל יחשת בעקבות סכסוך ביניהם. הנאשם שוחרר בזמנו בערבות אך נאסר עליו לשהות ביהוד.

התביעה טענה, כי הוא הפר תנאי זה פעמים במספר ומכאן חשש לנקמה ברוכל שנפגע.

שר החינוך בפגישה עם ועד אגודת הסופרים

פורצים חסרי מצפון חדרו לבית הורי נרצח מינכן

פורצים חסרי מצפון חדרו לדירתם של הוריו של מאמן המתאבקים, משה וינברגר ז"ל, שנרצח על ידי מחבלים באולימפיאדת מינכן, וגנבו רכוש ברבבות ל"י.

ההורים יצאו מביתם ביום שני בשעות אחר הצהריים לביקור אצל ידידים בשכי־ציון. משחבו הביתה סמוך לשעה 11 בלילה, גילו אור מלא בכל חדרי הבית והדירה היתה הפוכה. חפצי הבית, המסמרים ב־ארונות נזרקו לרצפה ומהפיכה שררה בכל.

בני הזוג, הנרייטה ולודוויג מרקס, המתגוררים ברחוב אילחורוב 40, בקומת קרקע בחיפה, הזעיקו את המשטרה למקום, וזו פתחה מיד ב־חקירה, שבמהלכה נעצרו שני צעי־רים החשודים בביצוע ההתפרצות. לכתב עתיים נודע, כי החשודים מכחישים כל קשר לביצוע ההת־פרצות.

בני הזוג מתקיימים מקצבת זקנה, ואת התכשיטים שנגנבו, רכשו עוד לפני שנים רבות בעת היותם בחו"ל. ימים מספר לפני ביצוע ההתפרצות הוטרדו בני הזוג באמצעות טלפונים ללא מענה בשעות הלילה. בני הזוג פנו לפורצים בקריאה להחזיר את התכשיטים הגנובים שהם כל רכושם.

"אויס" ו"ארקיע" מפעילות תכנית "טוס־וסע" לאילת

חברות "אויס" ו"ארקיע" יחדשו החל מהחודש ספטמבר את תכנית ה־סיור הראשונה בישראל המציעה ל־תייר ולתושב הארץ נסיעה אל או מאילת במכונית שכורה וחזרה בדרך האויר.

בתכנית זו, שזכתה בהצלחה עד להפסקתה עקב המלחמה, הנהיגה ה־שנה "אויס" כמספר חידושים, ביניהם: — שילוב בתי־מלון באילת ב"חבי־לה", — הנהגת תעריף מוזל לזוגות בירח־דבש, — אפשרויות מיוחדות לאיש העסקים היורד לאילת ליום אחד בלבד.

חברת "אויס" כבר הוזלה למכור תכנית זו באמצעות רשת משרדיה ברחבי הבל והדבר נתקן אותותיו ב־כמספרים הרב של התיירים, בעיקר מצרפת, הנבדדיפים צורה זו של סיו־רים לדרום הארץ.

150.000 הושקעו בפיתוח סוליות נעליים ישראליות מקוריות

"פי־עור" סוליות נעלים המשלבת פי. וי. סי ועור, פותחה לאחרונה במפעל נעלי "זבוטר", בתל אביב. הסוליה החדשה מעניקה לנעל את ה־תכונות הטובות של העור מר יאיר פינגבלט שמסר על כך, אמר, כי המחקר עד להשגת סוליה ה"פי־עור" ארך מספר חדשים ובו הושקעו כ־150.000 ל"י, וכי ההישג הוא בקנה מידה עולמי.

לדבריו, הנעלים החדשות — הס־נדלדיות של "זבוטר", בעלות סו־לית ה"פי־עור" הינן באיכות מעו־לה.

יאיר פינגבלט מסר עוד, כי ההישג של מפעלו נובע מניצול מירבי של תכונות הציוד החדיש שנרכש לאח־רונה, המאפשר הזרקה ישירה של הסוליה המשולבת על הנעל (הנפה).

● ראש עיריית חיפה וצוות עוזריו ערכו מסורת באוש חיה, במסגרת המאמצים להגברת תודעת הבטחון. הח"כ יוסף אלמוגי הפתיע בכושר קליעתו למטרה, תוך ריענון הידע שרכש בתחום זה עוד בתקופת שרותו בצבא הבריטי במלחמת העולם ה־שניה.

מדינת ישראל

משרד הבטחון / אגף השקום

המחלקה להנצחת החייל

מחר, יום חמישי י"א אלול תשל"ד (29.8.74)

יובא לקבורת קבע

בבית הקברות — אלראי

רס"ן ששון אליהו ז"ל

בשעה 09.00

מדינת ישראל

משרד הבטחון / אגף השקום

המחלקה להנצחת החייל

מועדי הבאת חללי מלחמת יום הכפורים לקבורת קבע

ביום שישי י"ב אלול תשל"ד (30.8.74) יובאו לקבורה

בבית הקברות הצבאי — חיפה

רב"ט בן נון אשר ז"ל — בשעה 09.00

רב"ט בן עבו אלן ז"ל — בשעה 10.30

סמ"ר כהנא גד ז"ל — בשעה 12.00

סמל כספין שמואל ז"ל — בשעה 09.00

סמ"ר לניאדו נחום ז"ל — בשעה 13.30

סמ"ר סנדובסקי יוחנן ז"ל — בשעה 13.30

בבית הקברות הצבאי — עפולה

סמל דהבי יובל ז"ל — בשעה 10.30

בבית הקברות הצבאי — קרית שאול

סרן בלס דודו ז"ל — בשעה 09.00

סגן דיאמנט יעקב ז"ל — בשעה 09.00

רב"ט נימן מרניק ז"ל — בשעה 12.00

סגן נסים עודד ז"ל — בשעה 10.30

רב"ט סבת יוסף ז"ל — בשעה 12.00

סמל קוקן שמואל ז"ל — בשעה 13.30

סמל שבת אפרים ז"ל — בשעה 10.30

סמל תמרי מיכאל ז"ל — בשעה 13.30

תאום ההסעות נעשה בין המשפחות לבין קציני הערים

נרון להולכים

ריאל בירנבוים הי"ד

מערכת הגליל ברכת הגולן חיא תשרי תשל"ד — ליוב ע למנוחה עולמים בהר הרצל) א היה מלא חיים, מלא שוקקות ה. הוא היה כה עד תוסס ופועל יל. הוא היה איש חי במלא מובן ה.

ולם לא פרש מן הציבור, הי בתוך התברה, לכעמה, כאב אביה, הלבס בלבביה וביותר בשמחתה. מן הציבור, כן ה־, לא פרש, בן החיים פרש. ! הכואבים את כאב הכלל ר־פים שעמם בדאגותיו, והם מהל־קלונות וסבר פניהם ומזור ואף .שריאל, עם שכאב, עם שדאג, הסיר מפניו את הסבר הנעים, ת, המחיק, יש ומתוך קישורים יה כיום למוסכבות של גימוט בת. שריאל איש חברה כובחק ועם זאת כל הליכותיו אמרו ת הצילות.

תניש וטוב היה לו, טוב לכל, ן, לכוריו ולחניכיו — נוער להוד ות הרווחה, נוער מישראל ה־

ש מנגנת שירה שכבה בו. כי אהב לשתף את האחרים והיה עמו את שסבבוהו. לא אהב כלם, אך לא אהב הפך למרכז שולחן שבת, מרכזו של שירה ז, הוא אף פניו מהלהטים, וכמו ו, יפה היתה מוקרבת במגו. מפעלים היה.

ד עם חבריה, קלט את הוד ה־ה הגדולה ונענה לקריאתה. לפני שנים העפיל עם חבריו לברומי לייסד את ישיבת הר עציון. לי הדרך וממעצבי דמותה. רוחו ה הווה למשיב נפש מסלבי לה הקשים. קלט הרבה תורה, אמונה הרבה חזון.

משפים לימודיו זה קשור ב־בקשר נפשי עמוק, ובימי מועד מופיע ומשתף עצמו בסדרי ה־ה ובהוויותיה. אך טבעי היה תו שוב ביום הקדוש עומד ב־ה, חוגל כתמול שלשום, הוא בה בקרב חבריו. במוצאי החג לביתו, שם כבר ציפה לו צו אה. אך הוא לא נזקק לצו. נימי העתיק אותו לחוש לעזרת , אותו ד' שליוהו כל ימי חייו בו גם בפעם הזאת.

ימיו ציוה עלינו את החיים. ו על הגנת הגולן העניק לנו

יהודה שביב

משה ואהרון"

(סוף מעמוד 3)

לגובה של 12 — 10 מטר בהם ם עשרות רבות של בני מק־ וסולגים לעלות ולרדת, אולם נשאים את עינינו לבמה ולא ל. משה היה כבד פה ולכן לו שנברג תפקיד של דיבור משום דיסוגאנס בדו שיח עם המוטר. הבמה הגדולה של ם אינה מוסיפה ואף אולי גו־ נגדו הלוחות, בצדו עמוד ואף מן העגל נותר ראש נלבד. הרוקדים לא חשו את בכוב על הבמה המשופעת ם לא הרשימה כלל. תפאורה לא למעשה ה"מעין צמיגים" ש־ על הקירות לא יכלו למלא עוסר. גם צבע לא היה, הכל אפור וכללי. ה"אורגיה" אף לא עשתה את הרושם ודרוש היה למצוא הסבר להלבוש־ תהורה של הגברים.

זה לנו הזדמנות לבקר לפני אותות בגמת ההבגות של רה בהאמבורג והתרשמותנו מ־ היתה עבוקה. המלחין היהודי, ליבמן שהיה אז מנהל ה־ יה העלה אותה לדרגה גבוהה החות לכך הוזמן לשמש מנהל ירה המפורסמת בפאריס. זו ש־ לעניננו היתה מסום מה אופי־ תה. פראנק מאוורה היה משה , שוקן בכל רמיזה איברית. נת ממשלת גרמניה המערבית ; שבה. הרעיון נאה ומוצלת. עד העשמה המתאימה ארוכה .

תיקון

ידה על קיום מחזור ב׳ של ד׳ לחברות, בישיבת "בהיב ׳ "הצופה", ד׳ אלול) חלו זדויות: הושמט שמו של ד"ר סרבר, שהורצה בליל שבת על : "בהלוקת לשם שמים": על אבות הרצה בשבת ד"ר יהודה ל (ולא מוריה, כפי שנדפס).

היום

יום רביעי, י׳ אלול תשל"ד 28.8.74

פר׳ תצא

הפרק: צורא ז־ח; המשנה: מדות ג, ב־ג; הדף: חולין קד; ההלכה: אורח חיים שפב, ר"ה.

שידורי ישראל

חדשות בעברית — בגלים א, ב, צ — כל שעה.

09.55 (א) חדשות באנגלית
10.55 (א) חדשות בצרפתית
5.55 (א) חדשות באנגלית
6.50 (א) חדשות בצרפתית

שידורי תכניות לעולים (ב) עברית — 19.00; יידיש — 19.30; לאדינו — 20.00; מוגרבית — 20.15; רומנית 20.30; רוסית — 20.45

רשת א׳

08.05 קונצרט בוקר 11.15 שידורים להלמידים ולילדים בהוספה 12.05 פרקי נגינה 13.05 קונצרט צהריים 14.10 לאב לילד 15.05 דדיה"ס 16.06 באוזר הבליל — שיחה באר — תכנית די 17.05 הזכורנות כלי נשיפה 17.35 היזון בוליקאי 18.05 על אגבים ובסגרים 18.30 כתעיון קצין ההגד 19.25 קלאסי וקל 20.05 נגינה בצוותא 22.05 אבגב — התשובה — רציון הדרך 23.05 הקונצרט שלי

רשת ב׳

6.00 "מה עובר הזיר של יום 6.10 התעכלות בוקר 6.20 "מעון בוקיול־ 07.25 "זמר זכר לו־ 07.55 "אור יזוקי־ 08.10 "בוקר טוב־ 08.55 "בעקבות ה־ 09.05 "בוהר טובי הבוקר 10.05 "כאן בבית 11.40 לאן הערב 12.05 "בבקר צב יהור 12.30 בירים בזכלוו 13.05 בוזצי ביום 14.10 כאן אחד בבור 16.06 משירי הבכך הגדול 17.05 מה הקצר 18.05 לאור הזכרונות 21.05 אני הרב בארץ 21.30 בינת הבני 22.05 עד חצות בירושלים 00.05 לילה של כוכבים.

גלי צה"ל

06.05 שחר טוב 07.05 צלילי בוקר 8.05 יומן הבוקר 09.05 די"ש צב שיר 11.05 חכים ופשיט 12.05 יומן הצהריים 14.05 שהיים עד ארבע 16.05 כצעד הברב־ית 17.05 יומן הערב 17.40 פזמונים לכולם 18.05 הבנית היום של יום די בערב — בהמת צילות — "בם חוים בצורה הספר 19.05 בנוגנים — בעקרונים ופזמונים לפי בקשות 20.05 שירים יפנים לעולם אינם מחים 21.05 הקונצרט השבועי 22.05 הלילה 00.05 יומן חצות 00.30 צ׳יבורי לילה 02.00 שעה קטנה של בצינות 03.00 פזמונים אל תוך השחר.

טלוויזיה כללית

17.32 משפחת פרטרידג׳ 17.55 שיר אלף בית 19.00 פרקים בעבריית 18.32 "לנוער" 19.05 "כרסים ביקור" 19.30 חדשות 20.00 האוכנות הוצרומר 20.30 כבם להודשות 21.00 סרט קולנוע: "צביה של בלומע".

טלוויזיה לימודית

16.00 בחצר הפלפלים: כי נלכד במה 16.20 אנגלית לקראת כיתה ט 16.40 סינת הכבש: הקנגורו 17.06 אנגלית לקראת כיתה ה׳.

מחר הגרלת מפעל הפיס בשעה 19.00

מפעל הפיס

תיק עזבונות 4419/73

בענין עזבון המנוחה מינה רדומיר ז"ל.

הודעה

להוי ידוע כי בית המשפט המחוזי בת"א יפו ביום 14.7.74 את הח"ם כמנהל עזבונה של המנוחה מינה רדומיר ז"ל כל הטוען או תובע זכויות מהעזבון הנ"ל, מתבקש לפנות לח"מ לא יאוחר מאשר תוך 3 חודשים מהיום. לאחר המועד הנ"ל לא יוזקק מנהל העזבון לתביעות כל שהן ו־רכוש העזבון יחולק בין יורשי ה־מנוחה הנ"ל.

ד. שטייגברג

כמנהל עזבון המנוחה מינה רדומיר ז"ל רח׳ בילו 45 תל אביב

הועדה המקומית לתכנון ולבניה

הודעה על פי סעיף 140 (1) לחוק התכנון והבניה התשכ"ה — 1965

ניתנת בזה הודעה, כי הוגשה לו־עדת בנין ערים מקומית אשדוד בק־שה לכהן הקלה ב־1.5 אחוז בניה מ־התכנית המפורטת מס׳ ד/455 (1228) וחריגה ב־30 ס"מ בקו בנין צדדי.

מהות הבקשה: הקלה / וחריגה 30 ס"מ מקו בנין צדדי 1.5 אחוז בניה מהמותרים לפי התכנית הנ"ל בחלקה 40 גוש 3076 רח׳ האלמוגים.

כל מעונין יכול לעיין בבקשה זו בתכנית המצורפת אליה ללא תשלום, במשרד הועדה המקומית להכנון ו־לבניה אשדוד.

כל הרואה עצמו נפגע או עלול להפגע מענין ההקלה, רשאי להגיש התנגדות לבקשה האמורה תוך שבו־עיים ביום פרסומה של הודעה זו ב־עתון.

(חתימה)

אינג׳ צ. צילקר

יו"ר הועדה המקומית

תיאטרון ישראל

הערב 28.8.74

הבימה:

מ, מי ילים —

קרית ביאליק

הצפה

עתון יומי

HATZOFE DAILY

המו"ל: הצופה בע"מ. העורך: ש. דוקיזיאג. מערכת והנהלה: תל־אביב, רח׳ המסגר 66, טל. 35421. ת"ד: 2045. חשבון בנק הדואר 41144 ✤ סניף ירושלים: רח׳ בן־יהודה 3, ת"ד 1148, טל. 234910, בערב טל. 528344 — 33609 ✤ סניף חיפה רח׳ ארלוזורוב 3, טל. 663628 דפוס הפעשר בע"מ, ת"א. רח׳ המסגר 66, טל. 31554.

●

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות והפרסומות

הצופה מנו-עלם

רוצחי זוג הקשישים עמדו לרצוח עוד אשה ש„ידעה יותר מדי"

חקירת המשטרה מסתעפת ✡ האחים הרוצחים משתפים פעולה

„הרצח הכפול" שארע בראשית השבוע בתל-אביב עלול היה להפוך לרצח משולש. חוקרי המשטרה סבורים, כי לו לא נעצרו שני החשודים ברצח זוג הישישים, היה מתחולל מעשה רצח נוסף, נגד אשה מסויימת „שידעה יותר מדי".

אתמול הובאו לבית משפט השלום בת"א שני החשודים ברצח: גבריאל ביטון, בן 25 ואחיו יצחק (זיק) ביטון בן 18, בעלי מכון להבראות „גבי" ברחוב ריזל 10 בתלאביב.

חוקר המשטרה, מפקח שמואל כרמלי, טען בבית המשפט כי המניע לרצח היה בין היתר, דמי שכירות בסך 2000 ל"י שהיו האחים חייבים לזוג הנרצחים, שמואל הורש ורעייתו רגינה.

סרבו לשלם חוב שכר הדירה

לדברי הקצין סרבו האחים לשלם את הסכום הזה, אשר נדרש מהם בתורת חוב ל-3 חדשים, כדמי שכירות לדירה ששכרו ממשפחת הורש ברחוב עילה. הם טענו, כי השקיעו בדירה ושיפצו אותה ואין להם עתה כסף.

החוקר טען, כי האחים ביטון הם שעשו את מעשי הרצח המזעזעים, שלא היה כדוגמתם. לדבריו, לולא הצליחה המשטרה לעצור את החשודים זמן קצר לאחר גילוי הרצח — עלול היה להיות מעשה רצח נוסף. אך החוקר נמנע מלהרחיב את דבריו בנושא זה.

שני החשודים הובאו לאולמו של השופט התורן ד"ר יוסף מגורי כהן, כל אחד לחוד. שניהם נראו נרגשים לכאורה, אך דיבורם היה יציב ובוטח.

תחילה הובא החשוד גבריאל ביטון, המבוגר משני האחים. לגביו סיפר הקצין כרמלי, כי הוא משתף פעולה עם המשטרה וכי מסר הודעה מלאה על מעשי הפשע. הוא גם שיחזר לפני החוקרים את 2 מקרי הרצח.

חשוד זה, שהיה לבוש בחולצה שחורה, הצהיר שהוא רווק וכי אין לו מה לומר ביחס לבקשת המעצר של הקצין.

השופט הורה לעצרו ל-15 יום.

אחריו הוכנס החשוד הצעיר יצחק ביטון (זיק) הוא היה לבוש בחולצת פסים ונבכם כל העת לדברי הקצין.

חשוד זה טען כי אין לו כל קשר לפרשה. לדבריו הוא גר בבית הוריו בבת-ים. הוא טען כי הסתכסך עם אחיו הבכור ומזה שבועיים כלל לא היה בביתו ברח' שילה. הוא הוסיף, כי בא רק לעבודתו במשרדם המשותף שם נעצר מאוחר יותר.

יצחק ביטון אמר, כי סייע לאליבי שלו ניתן למצוא אצל נהג אוטובוס, מכר שלו, מלצר בקפה „רוולי" וכן מספר עובדים במועדון „רספוטין" ברחוב הירקון.

הקצין כרמלי טען לעומת זאת, כי האליבי של החשוד נחקר והופרך ע"י החוקרים, לדברי הקצין, רב חלקו של החשוד בתכנון מעשי הרצח וביצועם. גם חשוד זה נעצר על ידי השופט ל-15 יום.

נודע, כי המשטרה תבדוק אם קיים קשר בין הפרשה הנוכחית לבין מקרי הצלמן של נשים שהיו קשורות למשרד הכרויות. יתכן שתיקי רצח של נשים שלא פוענחו — יעברו עיון מחדש.

אשה וששה ילדיה נחטפו ונחנקו למוות בידי אדם בשבט בדואי ליד בית לחם

אשה וששה ילדיה, שהגדול בהם בן 10, נחטפו ונחנקו למוות בשבט עראב אל תעאמרה שבאיזור בית לחם.

הידיעה בדבר חטיפת האשה, על ילדיה, נתקבלו במשטרה בית לחם משבט עראב אל תעאמרה, שם ידעו לספר כי כל השבעה נחטפו ע"י אדם אחד, אחי בעל האשה, ויש חשש כי רצחם נפש בהיותו מסוכסך עם אחיו.

מפקד המשטרה בנפת יהודה, סגן-ניצב אברהם ששתיאל, הזעיק מיד כוחות מוגברים של אנשי משטרה, אנשי כיבשל ומשמר הגבול השתתפו בחיפושים אחר הנחטפים, שהתנהלו באיזור ואדי חריטון שלרגלי הר-הורדוס (הרודיון) בקרבת תקוע.

נמצאו במערה

לאחר חיפושים ממושכים נסרקו אחת אחת כל המערות הלרובות שבאיזור בתקוה שבאחת מהן מוחזק החוטף את קרבנותיו. ואמנם נתגלו באחת המערות, נמצאו כולם מתים. בדם, בו חנק החוטף את האשה ואחריה, אחד אחר, את ששת הילדים, בגיל: 10, 8, 6, 4, 3 ו-2. החיפושים היו קשים ביותר שכן היה צריך לרדת לתהומות אליהם אף רכב אינו מגיע והקרבנות הועלו בידים, אחד אחד, למכונית שהיכתה בכביש המוביל להרודיון. הגופות הועברו לבית חולים.

צוות חקירה מיוחד, שהוקם ע"י סג"נ ששתיאל בראשות רב-פקד אריאל, ראש לשכת החקירות ופקד מיאל מפקד תחנה בית-לחם ניגש לברר את נסיבות המקרה ולחפש אחר החשוד ברצח כפול שבע זה.

לדעת אנשי השבט זהו אחיו של אבי הילדים ובעל האשה המסוכסך אתו בענין כספים אשר בעבר כבר הועמד פעם לדין באשמת רצח ויצא זכאי.

לכתב עתים נמסר, כי אתמול התייצב במשטרת בית לחם בוכהר הטבח והודיע שבידו שני בניבר חוד עלי דאוד סאבח, בן השבט, לביתו ולא מצא בבית את אשתו, הכאם בת 27, ואת ששת בניו בגיל שנתיים עד 10 שנים. משהמתינו להם שעה קצרה ולא הגיעו, התחיל לחפש בסביבה, ומשלא מצאם הוא הזעיק את בני השבט, שיצאו מיד כדי לחפש את הנעדרים. החיפושים נמשכו כל הלילה, ומשלא הצליחו יצא המוכתר בבוקר למשטרת בית לחם.

במשך היום ערכו כוחות הבטחון חיפושים רבים באיזור כדי למצוא את האח, אולם הוא לא נמצא.

תושבי מצפה רימון יקימו שביתת רעב בת יממה

במחאה על הזנחת הישוב

מאת סופרנו בתל-אביב

כל תושבי מצפה רימון נערכים לקיים במשך 24 שעות שביתת רעב וכל המפעלים במקום יושבתו, כאות מחאה על כי מוסדות הממשלה אינם נענים לפניות התושבים לפתח את הישוב — על כך נמסר אתמול במסיבת עתונאים בתל-אביב.

מר יצחק ברנשטיין, חבר הועד הציבורי לקידום מצפה רימון מסר, כי אם שביתת אזהרה זו לא תוציא את הממשלה וכל הגורמים האחרים הנוגעים בדבר משלוותם, הרי שכל התושבים יבואו להפגין בחוצות הערים, כדי לקיים השביתה המפורשת.

במסיבת העתונאים השתתפו חברי המועצה המקומית וראשיה, ובמהלכה הוזכרו הקורבנות על הזנחתו של ישוב זה. ראש המועצה המקומית מר אליהו שפירא, סקר יסודו של הישוב לפני 18 שנה בתקוה כי הישוב ילך ויתפתח בקצב משביע רצון. אך לאחר שהועתק הכביש לאילת מדימונה לסדום, החלה הנסיגה של הישוב וגם תשומת לבה הועתקה למקום אחר — אמר.

לדברי ראש המועצה יש צורך דחוף לכונן עולים חדשים ותיקים למקום וכן לפתח תעשיה ומפעלי יצור אחרים. לדבריו כמה וכמה ועדות כבר דנו בעתידו הגורלי של הישוב אולם שום דבר ממשי לא בוצע עד כה.

כינוס עולמי של פולקלור יערך בארץ

מאת סופרנו בחיפה

הקונגרס של האיגוד העולמי לפולקלור ופסטיבלים החליט לקיים את כינוסו ב-1976 בחיפה.

ההחלטה נתקבלה על דעת כל המשתתפים לרבות הנוף המורוי. על כך נודע ממברק שהגיע מהנציג הישראלי שם מר ש. ביאליק מנהל האגף לתרבות של עיריית חיפה, המשתתף בישיבת הקונגרס.

הקבלנים שוקלים קיום שביתה של שבועיים כמחאה על ההגבלות בענף הבניה והטלת מס רכש

מאת סופרנו הכלכלי

כנס חירום של מרכז הקבלנים, שנערך אתמול ב„בית כר-קוזוב" בת"א, כמחאה נגד ההגבלות על ענף הבניה והטלת מס רכש, הטיל על נשיאות המרכז לבדוק את האפשרות, אם יהיה צורך בכך, לקיים שביתה של שבועיים ומדי אחריה של אי תשלום מסים.

הכנס, שהוטל על נשיאות המרכז להאבק בכל הדרכים נגד המדיניות המפלה של הענף, הביע דעתו כי קריסה מגמה לחיסול הקבלנות הפרטית בארץ לטובת קבוצות להון אחרות.

סגן נשיא מרכז הקבלנים, מר א. שפרלינג, שפתח את הכנס האשים את הממשלה באפליה חמורה וברורה של ענף הבניה ובקוצר ראות כלכלית ומהשלכות שיביאו למשבר בענף. משבר כזה יגרור אחריו משבר בענפים אחרים ובכל הכלכלה הישראלית, הוא אמר כי הממשלה עצמה נהגה יד להתלות של בנייה פרוצה באוניברסיטאות ובתי הפארת שבאו מתקציבי הממשלה.

בדברו על מס רכש אמר כי מס זה פוגע יותר בענף הבניה מאשר בענפים אחרים.

בהטלת מס הרכש על הבניה לא פעל הענין אלא שיבואה עיוורה לציבור הקבלנים — אמר נשיא הכבוד של מרכז הקבלנים, מר א. גולדשטיין. הוא אמר כי צפויות סכנות חמורות לציבור הקבלנים.

נסתיים קורס קציני הג"א

טקס סיום קורס קציני הג"א נערך בבסיס ההדרכה הארצי של הג"א.

ראש הג"א, תת-אלוף יצחק זייד, קבל את הכבוד, חשף את דרגותיהם של החניכים המצטיינים: סג"מ יעקב צבבר וסג"מ ישראל גפרי, ובירך את המסיימים: הנכם מצטרפים למערך הקצונה של הג"א ותטלו חלק פעיל במאבק הנוכחי להכין את העורף לימי חרום אם וכאשר יבואו. אני בטוח שאם תפרוץ המלחמה — העורף יעמוד איתן.

קדם לטקס תרגיל מסכם של הקורס שבו הציגו החניכים הפצלת כ-לים חדשים שבמבוש הג"א בפעולות חילוץ נפגעים ותלכדים וכיבוי דליקות שפרצו בבנינים שבספטור הבונים.

שר החוץ של האיטי — אורח שר הדתות

שר הדתות מר חיים צדוק, אירח אתמול בלשכתו בירושלים את שר החוץ של האיטי מר אדגר ברוטוס והשגריר האיטי בישראל, מר ב. פייאר-ז'ראום.

שר החוץ של האיטי הביע בפני מר צדוק את שמחתו לבקר בישראל וציין שזה לו ענג מיוחד לבקר במשרד הדתות בירושלים. מר א. ברוטוס מסר לשר הדתות את הערכת ממשלתו ליחסי הידידות השוררים בין שתי המדינות.

שר החוץ של האיטי דיבר על הדמיון בין העם האיטי והעם היהודי כשוברי מסורת עבדות ודיכוי, וציין כי העובדה שהיהודים התפללו במשך אלפיים שנה „לשנה הבאה בירושלים" נותנת למדינת ישראל עוצמה מוסרית רבה. לבקשת האורח הסביר מר צדוק את בעיית מיהו יהודי.

שר הדתות מר חיים צדוק, הביע בפני השר את תקוותו שיחסי הידידות בין שתי המדינות ילכו ויתחזקו.

מתייחדים אנו עם זכרו של
מדריכנו החביב האהוב והבלתי נשכח
אשר נפל במלחמת יום הכיפורים ונשבא למנוחת עולמים

שריאל בירנבוים הי"ד

ומשתתפים באבל המשפחה

בית מדרש לתורה וללימודי היהדות
המנהל, הרמי"ם, המורים, תלמידים
מהארץ ומחו"ל וכל צוות העובדים.

חקלאי העתיד ישתמשו במחשבים לצרכי הדברת מחלות בגידולים

חקלאי העתיד ישתמשו במחשבים לצורך הדברת אפידמיות העלולות להשמיד יבולים שלמים של צמחייה חקלאית. בסיס על מחקר בנושא זה המתקיים באוניברסיטת בר-אילן בשיתוף עם מכון וולקני נמסרו ע"י ד"ר יגאל כהן בכנס השנתי של החברה הפיטופתולוגית הישראלית, שהתקיים באוניברסיטת בר-אילן.

לצורך מחקר זה הוקמו במחלקה למדעי החי מיני אפידמיות בתוך תאי צמיחה מבוקרים והם נבדקים תנאי התפשטות ה-אפידמיה, מהירות התפשטותה והעיתוי שלה.

כנס החברה הפיטופתולוגית הוקדש למסירת דו"ח על החידושים המדעיים שהוצגו בקונגרס הבינלאומי האחרון לפיטופתולוגיה (מדע העוסק בחקר מחלות הצמחים) שהתקיים במינסוטה בארה"ב.

הנושאים שנדונו כללו חידושים בתחומי הוירוסים מפי פרופ' י. הרפז, דיקאן הפקולטה לחקלאות ברחובות, הגנטיקה ע"י פרופ' צ. דינור, הנמטולוגיה ע"י פרופ' ד. אוריון ופטריות הקרקע ע"י ד"ר ז. פרנק שניהם ממכון וולקני. הכנס נפתח ונוהל ע"י פרופ' י. הניס יו"ר החברה וראש המחלקה למיקרוביולוגיה ופתולוגיה בפקולטה לחקלאות ברחובות.

לקראת פתיחת שנת הלימודים בראשית השבוע הבא

63 אלף תלמידים ילמדו בתל-אביב

לראשונה חל גידול במספר תלמידי כיתות א' בת"א ✡ צפויים שיבושים במערכת הלימודים בארץ

מאת סופרנו בתל אביב

לראשונה מזה שנים מסתמן גידול במספר תלמידי כיתות א' בתל אביב והשנה יגיע מספרם ל-5200 מכלל 63 אלף התלמידים שילמדו, עם פתיחת שנת הלימודים הקרובה ב-366 מוסדות החינוך בעיר — זאת מסר אתמול עו"ד ח. ש. בסוק, סגן ראש עיריית תל-אביב וראש האגף לחינוך במסיבת עתונאים שהתקיימה ב„בית סוקולוב" בתל אביב.

עו"ד בסוק מסר על חידושים העתידים להיות מונהגים באגף החינוך, לקידום שירותיו.

תקציב העיריה לעניני חנוך מגיע השנה ל-110 מיליון ל"י, מזה 20 מיליון ל"י תקציב פתוח. מר בסוק הודיע בהקשר לכך, כי בימים אלה נערכים דיונים בעיריה על צמצומים בתקציב הכללי ובתוך כך נשקלים גם צמצומים בהוצאת הפיתוח של מבני חינוך חדשים. הדיונים בנושא זה יסתיימו בימים הקרובים.

ראש אגף החינוך הודיע להלן כי יציע להנהלת העיריה לבטל את אגרת החינוך העירונית, שהכנסותיה מנות למדי ביחס להוצאת העיריה לגבי כל ילד וילד ברשת החינוך בעיר.

בימים אלה נערכים דיונים של שינויים במבנה אגף החינוך במטרה לשחרר את מנהלי המחלקות מהצורך לטפל בענינים אדמיניסטרטיביים ולאפשר להם לעסוק בצדדים הפדגוגים של עבודתם.

מר בסוק הרחיב את הדיבור על טיפול העיריה בגילאי 4 ובילדי החינוך המיוחד, חטיבות הבינים ואמצעי הבטחון במוסדות החינוך. עפ"י חוק חנוך חובה חייבת העיריה להעניק חנוך גן לגילאי 5 והשנה ייהנו מכך 5600 ילד, בשלוש מאות יותר מאשר אשתקד. 2/3 מגילאי 4 (3500 ילד) ילמדו השנה בגנים עירוניים.

מ. בסוק הודה, כי יש קשיים בקליטת גילאי התהזובה בכמה אזורים בעיר, כמו שכון בבלי, יד אליהו ושכון דן. הקשיים נובעים לדבריו מגודל האוכלוסיה באזורים אלה.

4 בתים של החינוך המיוחד יועברו השנה למבנים מרווחים יותר, שנתפנו לאחר סגירת בתי ספר באזורים בהם חלה ירידה במספר התלמידים. ב-1 בספטמבר יפתחו 4 חטיבות ביניים חדשות. סך הכל יפעלו בתשל"ה 23 חטיבות ביניים ובהן 7,380 תלמידים, לעומת 19 חטיבות אשתקד עם 6152 תלמידים. ובהרצות שנת הלימודים הקרובה תושלם בניית מקלטים ל-17 בתי ספר.

במסגרת הקייץ אמר מבצע מקיף להתקנת גדרות לבתי ספר. עיריית ת"א החליטה להשלים מבצע זה אע"פ שמשרד החינוך הודיע כי אין בידו התקציב הדרוש להשלמת התכנית. אגף החינוך גם יפעיל קציני בטחון, שיפקחו על סידורי הבטחון בבתי הספר בעיר.

בתי הספר בעיירות הפיתוח יפתחו ביום ראשון כסדרם

בתי הספר העל יסודיים בעיירות הפיתוח יפתחו ביום ראשון הקרוב כסידרם — על כך סוכם בפגישה שקיים אתמול שר החינוך והתרבות, מר אהרון ידלין, עם נציגי ראשי עיירות הפיתוח.

בפגישה סוכם על הקמת ועדה משותפת של ראשי עיירות הפיתוח ומשרד החינוך והתרבות בראשות המשנה למנכ"ל המשרד, מר אליעזר שמואלי.

מערכת החינוך גדלה פי עשרה

מערכת החינוך בישראל גדלה פי עשרה מיום קום המדינה, בעוד שהאוכלוסיה גדלה רק פי שישה. אמר שר החינוך והתרבות, מר אהרון ידלין, בהופיעו כאורח איגוד הדוברים בבית אגרון בירושלים.

שר החינוך אמר, כי הוא מודאג מקיצוץ חלקו היחסי של תקציב החינוך וציין, כי הוא ינסה בכל מאודו להאבק כדי להעלות את ענף החינוך בסולם העדיפויות של החברה הישראלית.

צו מניעה שלישי נגד פתיחת גן בבית מגורים

צו מניעה זמני — השלישי במספר — נגד פתיחת גן ילדים בבית מגורים, ניתן בבית משפט השלום בחיפה נגד עיריית חיפה.

צו המניעה הראשון ניתן בשבוע שעבר לבקשתו של פרופסור בטכניון המתגורר ברחוב רחל שעל הר הכרמל. הצו השני ניתן לבקשתם של דיירי בית ברחוב דרך צרפת 24 בקרית ספרינצק. הצו הנוכחי ניתן לבקשתם של 11 דיירי בית משותף ברחוב ארזן 31 בשכונת רמת בן גוריון (שכונת רוממה לשעבר).

סכנה להשבתת למודים בנתיבות

ועד ההורים המרכזי בנתיבות הודיע ביום ג' כי יש בדעתו להכריז על השבתת למודים אם משרד החינוך לא יתן תשובה חיובית באשר לבניית בית ספר תיכון מקיף בנתיבות, או בית ספר דומה משותף עם המועצה האזורית עזתה.

ההשבתה המתוכננת מועדה להקיף כתות ז' ח' בעיירה וכן 150 בנות העיירה הלומדות במוסד החינוכי בעותה.

צוות חקירה משטרתי בודק השריפה בסיבי דימונה

צוות מלשכת החקירות של משטרת מרחב הנגב יצאה אתמול בבוקר לדימונה כדי לבדוק את נסיבות השריפה שפרצה במחסן קרטונים במפעל „סיבי דימונה".

השריפה כובתה אחר הצהריים ע"י מכבי אש ובעזרת עובדי התשלובת. כתב עתי"ם מוסר כי מנכ"ל התשלובת איתן צור הורה להקים ועדת חקירה שתבדוק נסיבות הדליקה שפרצה, עם זאת אמר כי הוא אינו סבור שהיתה זו הצתה של תמום-מה מקרב העובדים המפוטרים בתשלובת.

חקירת הדליקה העלתה כי היתה זו הצתה. זאת מסר מ"מ ראש לשכת החקירות במשטרת מרחב הנגב, רב פקד שמעון מלכה, בשיחה עם כתב עתי"ם.

חקירת הדליקה מתנהלת על ידי צוות מלשכת החקירות של משטרה מרחב הנגב. יחד עם צוות החקירה עובד רב פקד רוסק מהמטה הארצי המומחה המשטרתי לעניני הצתות. הוא דיווח לממלא מקום ראש לשכת החקירות, על פי נתונים בכניים שמצא באיזור מחסן הקרטונים, כי היתה זו הצתה מכוונת.

קודם לכן אמר מנכ"ל התשלובת, איתן צור, כי אין הוא מאמין שהדליקה נגרמה כתוצאה ממעשה הצתה של תמום מזה מקרב העובדים שפוטרו. עתה, בתגובה על מימצאי צוות-החקירה, אמר מר צור, כי אם אמנם נכונה מסקנה זו הרי שהוא רואה את הדבר בחומרה.

יוכלו להזמין מקומות שמורים ברכבת — בטלפון

מאת סופר „הצופה" בחיפה

נוסעים ברכבת ישראל יוכלו מעתה להזמין מקומות שמורים בתחנות הגדולות, באמצעות הטלפון. על שרות חדש זה מסר אתמול דובר רכבת ישראל, לקראת כניסתו של לוח זמנים חדש לתוקפו לעונת החורף, השל מוצאי שבת הקרובה.

הוא ציין כי הלוח תוכנן כהרחבה ללוח החורף שתוכנן לפני מלחמת יום הכיפורים.

בקו חיפה — ת"א יופעלו 28 רכבות בשני הכיוונים, מהן 13 מהירות ו-4 ישירות בלי החנות ביניים. לקו ירושלים יופעלו 9 רכבות, מהן 2 אקספרס בקטע שבין ת"א לחיפה, ועוד 3 רגילות.

חוזר בדבר הטיפול בגילויי אלימות נשלח ע"י מנכ"ל משרד הסעד

בעקבות ההתפרעויות שנערכו לאחרונה בכמה מלשכות סעד שלח אתמול מנכ"ל משרד הסעד חוזר דחוף למנהלי מחוזות משרד הסעד.

בחוזר מובא לידיעת מנהלי הלשכות סיכום דיון בענין טיפול בגילויי אלימות בלשכות סעד, שנערך לפני שנתיים בין היועץ המשפטי לממשלה, מנכ"ל משרד הסעד, נציג משטרת ישראל ונציגי העובדים הסוציאליים לפיהם: היועץ המשפטי לממשלה יבדוק עם ראש מחלקה החקירות מידת הביצוע של ההנחיה מיום 3.11.72 שניתנו לראשי ענפי החקירות בדבר עבירות אלימה, בצירוף הנויהדי של העבריינים והבאתם כאשמים לדין תוך זמן מעצרם.

לשכת הסעד תמציא למשטרה יחד עם פתיחת התיק בעקבות תלונה על אלימות או זמן קצר בעקבותיה, גם גליון טיפולים בחשוד. בו יפורטו כה הצעדים שנינקטו ע"י לשכת הסעד לגבי החשוד. גליון זה נועד לשימוש התובע בזמן החקירה במשפט כמקור לסיכום של עדויות שיתבקשו ע"י הלשכה. המשטרה תבדוק אפשרות לקיים הסדר קבע של דיווח ללשכות הסעד על תוצאות הטיפול המשטרתי המשפטי.

בקרים ספציפיים של טיפול משטרתי שלא בהתאם להנחיות מיום 3.11.71 ידונו במישרין בין היועץ המשפטי למשרד הסעד לבין יוה"ח סיור ומבצעים במשטרה.

עקרות בית התנדבו לעבוד במחלקה לריפוי כליות בחיפה

מאת סופר הצופה בחיפה

20 עקרות בית בחיפה התנדבו לפעול במחלקה לדיאליזה לריפוי חולי כליות בביה"ח רמב"ם.

ביוזמתה של מועצת פועלי חיפה יוצעו המתנדבות שהן בעלות כ-שורים מתאימים לביה"ח והן הלכה לעבוד עם הצוות הרפואי לאחר שתקבלנה הכשרה מתאימה לכך. וזאת במסגרת המתייצה של מצוקת חולי הכליות הזקוקים לטיפול בכליה המלאכותית.

נחתם הסכם עבודה עם פועלי התפעול בנמל חיפה

מאת סופר „הצופה" בחיפה

הסכם עבודה נחתם אתמול בין 1500 פועלי התפעול בנמל חיפה ו-בין ההסתדרות לבין רשות הנמלים.

דובר מועצת פועלי חיפה מסר כי הסכם זה מוסדר על החתימה ההסכם נגד 3 חדשים ונטלו בו חלק נציגי כל הנמלים. אבל ההסכם שנחתם אתמול הוא רק עם פועלי חיפה בלבד.

המשפחה השובתת בפתח בנין הסוכנות היהודית בת"א עלתה לפני 22 שנה

הסוכנות היהודית ביקשה ממשטרת תל-אביב לפנות את משפחה חיים מכתה, השובתת לפני דלת הכניסה של בנין הסוכנות היהודית ברחוב קפלן 17.

משפחת חיים מכתה עלתה ארצה בשנת 1952, הנקלטה על ידי במושב אילניה, עם סיבלה מהסוכנות היהודית משק חקלאי עם הציוד הדרוש ואינוונטר חי. המשפחה היתה במושב זה 15 שנה, ובנובמבר 1973 עזבה מרצונה וסוב את המושב.

משפחת חיים בנתה התנגמה על המודיעה שליח הסוכנות להבין היסכנות היהודית. בהביאה איתה היהודים שונים כבית, ביטוח, ביסאות ד-ארגוט.

הסיכוי לריפוי מחלות דם ממאירות יידון בכינוס הבינלאומי למדע המטולוגיה

סיכויי הריפוי של מחלות דם ממאירות והתקדמות שנעשתה בתחום זה עם התקדמות המחקר המדעי הרפואי יעלו במהלך דיוני הכינוס ה-15 של האגודה הבינלאומית להמטולוגיה שיתקיים בשבוע הבא בבנייני האומה בירושלים. על כך נמסר במסיבת עתונאים שהתקיימה אתמול ב„בית אגרון" בבירה.

נשיא הכינוס פרופ' משה רחמילביץ מביה"ס לרפואה של האוניברסיטה העברית ו„הדסה" בירושלים, אמר כי מצפים לבואם של כ-1500 רופאים וחוקרים, מרביתם מגדולי ההמטולוגים בעולם מ-40 ארצות. בין הבאים יהיו גם מדענים מרומניה והונגריה. כן הוזמנו המטולוגים מבריה"מ להשתתף בכינוס, אולם הם לא הודיעו על בואם ורק שלחו שלש עבודות מחקר שנעשו בבריה"מ בתחום ההמטולוגיה.

הכינוס ימשך 5 ימים

דיוני הכינוס יימשכו 5 ימים ויכללו הצגת כ-1400 סקירות, הרצאות על תוצאות של מחקרים ודרכי טיפול במחלות דם, ובהן מחלות ממאירות כמו לוקמיה (סרטן הדם) ומחלת הוציקין, שעד כה מקובל להגדירן כמחלות מרצא.

מחלה הוציקין נקראת על שמו של הרופא הבריטי תומס הוציקין שגילה וחקר אותה. הוא מת לפני 108 שנים ממחלת הדיזנטריה בעודו בארץ, ונקבר בבית הקברות ביפו. ד"ר ה. הוציקין היה ידידו ורופאו האישי של מר משה מונטיפיורי וליווהו במסעותיו וביקוריו בארץ.

פרופ' רחמילביץ ציין, כי רק הרצאה אחת והיחידה תושמע בפני מליאת הכינוס הבינלאומי הנוכחי, בנושא: „האם מחלה הלוקמיה ניתנת לריפוי". המרצה יהיה המדען האמריקאי, פרופ' ויליאם דמשק מבית החולים הלאומי בוושינגטון. הוא יסקור את השגי המחקר החדשים בפני פורום מדעי ברמה בינלאומית.

„ישראל ידועה במחקרי הדם"

בהדגישו את חשיבותו המדעית של כינוס החברה הבינלאומית להמטולוגיה בישראל, אמר פרופ' רחמילביץ כי ישראל מהווה נקודה ידועה ומוכרת על מפת העולם המדעי בתחומי מחקר ההמטולוגיה. הוא יכול לשמש אכסניה לכינוס בינלאומי זה.

פרופ' גבריאל איזק, מנהל המחלקה להמטולוגיה במרכז הרפואי „הדסה" ויו"ר הועדה המארגנת של הכינוס, ופרופ' נבי ברכה רמות, יו"ר ועדת התכנית של הכינוס, מסרו כי המבנה ההמטולוגי של אוכלוסיית הארץ נתן לישראל מעמד של „מעבדה" רבת אפשרויות לביצוע מחקרים, תצפיות וניסויים במדעי תורת הדם של יוצאי ארצות שונות. בתחום זה, הדגיש פרופ' איזק, עולה תרומתה של ישראל לעולם המדעי לאין ערוך על מה שניתן לצפות ביחס לגודלה של המדינה.

בהמלך הכינוס יתקיימו גם 28 „סדנאות עבודה" מקבילות שבהן יערכו דיונים מרוכזים ובלתי פורמליים בחקר ההמבוליזציה הכוללים תופעות בלתי נורמאליות בתהליכי יצור הדם, וריפוי ומנגנוני הקרישה בגוף, סיירות דם מופרעת, הנוטה לטרומבוזה, וכן דיכום וסכנת אבדן דם במקרה של לקוים בקרישה.

● עוללות ●

„מסע התעוררות" בין תלמידים בת"א

מאת סופרנו בתל אביב

„מסע התעוררות" מקיף בין תלמידי בתי הספר בתל אביב, ובמיוחד בתי הספר הכלליים, יערך עם פתיחת שנת הלימודים, ובו ישתתפו עשרות מרבניה הצעירים של העיר.

המבצע יקיף את בתי הספר היסודיים והעל יסודיים והדגש יושם במסע התעוררות זה על הצורך בחיזוק הרוחני בקרב בני הנעורים.

●

שוק ספרי למוד משומשים בחיפה

שוק ספרי למוד משומשים נפתח אתמול בשעות הבוקר ברחבת התיאטרון העירוני בחיפה, והוא מופעל זו השנה הראשונה בעיר הכרמל.

ראש העיריה מר יוסף אלמוגי, ביקר בשוק ואמר כי מגמת השוק היא לאפשר לתלמידים להחליף ספרי למוד ביניהם ולרכוש ספרי למוד בהנחה ניכרת, כדי להקל בכך על תקציב ההורים. עירית חיפה אשר הכשירה את הרחבה לצורך השוק, התקינה במקום דוכני מכירה והעמידה אותם לרשות התלמידים.

✡ אקים, אגודה לקימום מפגרים מיחתה בתוקף על החלטתה של הועדה לרישוי הבניה, להפסיק את בנייתו של מבנה לילדים מפגרים בדימונה. מברק על כך שוגר לשרי האוצר, השיכון והבריאות, לח"כ חיקה גרוסמן יו"ר הועדה לשירותים ציבוריים של הכנסת ולגורמים נוספים.

סמל יגאל רוזנבלום ז"ל למנוחות

סמל יגאל רוזנבלום ז"ל שנפל במלחמת יוהכ"פ הובא אתמול למנוחת עולמים בחיפה בהשתתפות אלפים, בתוכם רבנים, אישי ציבור קרובים וידידים מכל שכבות הציבור.

סגן הרב הראשי לצה"ל תת-אלוף הרב ג. גבין אמר כי קשה להספיד ולנחם את הורי המנוח ומשפחתו כשמכיר אותו מילדות וגידלו לתפארת.

רב סרן, מפקד יחידה של יגאל ז"ל עמד על כשרונותיו ותכונותיו כחייל, כאדם וכחבר בקרב, שמסמנו רבים לא חזרו.

חבר גרעין בני עקיבא יהראל שמשוני, עמד על האסון שאחד מבני החבורה נפל. אבי המנוח יורב רה"ב בלום אמר קדיש והחזן צבאי אמר התפילה „אל מלא רחמים".

עולים חדשים מגלים:

מוהל אחד נותר בקרפטו-רוסיה

מאת כתב „הצופה" בירושלים

עולים חדשים שהגיעו אמש ארצה מהעיר חוסט שבחבל קרפטו-רוסיה סיפרו לאנשי המחלקה לקליטת עולי רוסיה שע"י ארגון פעילים „יד לאחים", כי בכל חבל קרפטו-רוסיה לא נותר אף מוהל אחד ואת הילדים היהודים מכניסה בבריתו של אברהם אבינו — מוהלת.

דובר ארגון פעילים „יד לאחים" מסר לכתבנו כי אנשי הפעילים התקשרו טלפונית עם המרכז של הפעילים „יד לאחים" בכנהטן שבניו יורק, וביקשו שישלחו מוהל שיכשיר צעיר מקומי לליצור מילה בחבל קרפטו-רוסיה.

האדמו"ר מליובביץ שולל תוכנית ה„מורטוריום" המוצעת לפתרון בעיית „מיהו יהודי"

„התכנית תיצור מחלוקת, קרע ובעיות רציניות"

האדמו"ר מלובביץ שולל את תכנית ה„מורטוריום" לפתרון בעיית מיהו יהודי. לא יאומן שהועלתה הצעה כזו — „התכנית תיצור מחלוקת, קרע ובעיות רציניות" — הרבי מדגיש שאין בסמכותם של רבנים לבטל גיורת של מי שנתגייר כהלכה.

בשיחה הרבי שהגיעה לאחרונה לישראל, הגיב בחריפות על התכנית שהועלתה לפיה, תיפתר בעיית מיהו יהודי על ידי הכרזת „מורטוריום" על קבלת גרים בישראל למשך חמש שנים.

בהתוועדות פומבית, רבת משתתפים, אמר הרבי, כי לא ניתן להאמין שרב בישראל הגיש הצעה כזו, שאינה מבוססת לא מבחינה הלכתית ולא מבחינה מעשית. יתכן שדברי הרב לא הובנו כראוי. יתכן שהמקבל הרישם כאילו הציע את התכנית האמורה.

האדמו"ר הצביע על כך שבתקופת דוד ושלמה — שעליה מסתמכת התכנית האמורה — לא נתקבלו אמנם גרים כצוח שלא התגיירו כהלכה, ברם, גרים שהתגיירו כהלכה נתקבלו — כפי שהדבר מוכח בתלמוד (מסכת יבמות, דף כ"ו ע"א, וברמב"ם).

הרבי אמר שגר המתגייר על פי התורה — אין שום רב מוסמך לבטל את גיורתו ולשלול את יהדותו.

על פי הצעה זו — אמר הרבי — עלול להיות מקרה שגר שהתגייר כהלכה בחוץ לארץ גיור כהלכה יתחתן ויעלה לארץ, ואילו הרבנים בישראל לא יכירו בגיור זה, לאור ה„מורטוריום". כך יאלצו לקבוע שאין הנישואין תקפים, והאשה תוכל להנשא למי שתרצה. בדרכון ירשם גר זה כבעל המותר להינשא לגויה. אפשר לשער את אשר עלול לצאת מזה.

נוסף על כך — תביא הצעה זו למשך חמש שנים לקרע בעם היהודי: יהודי חו"ל ינהגו לפי הלכות גירות, והיהודים בישראל לא יכירו בגירה זו.

הרבי הוסיף ואמר: חכמינו אומרים ב„פרקי אבות": „חכמים, היזהרו בדבריכם". מחשש שתלמידים יבינו את דברי החכמים שלא כראוי. מתלמידים טובים אין מה לחשוש, אך החשש הוא מתלמידים רעים. ובעקרה עלינו: אמנם ההצעה אינה בת ביצוע כלל, והיא עלולה להביא אתה משברים לאין ספור.

והיא מנוגדת לשיטה של הנהגת הקליטה. אך ההתבדדים הרבים עלולים להיהפך לדברים בשיטה של „פלוגתא דיבורא" והצעה „המרים לתמביים, עשיה „בירוחיים" להכרה. אי לשנה אחת, והשלילה עם „הסטאטוס קוו", יקף פניותו, כבר יכול. הדרך להיות שוב „שרי ממשלה וכו', מבלי לנסות להשתמש בכוח הפשוט בהתאם ל„דבר ה' זו הלכה".

אישים ומוסדות

— שר התחבורה מר גד יעקובי, יצא לאנגליה וצרפת. הוא ייפגש עם שרים נוספים בשתי הממשלות ועם אישים פוליטיים שונים בצרפת ובאנגליה ויופיע בלונדון בפני החברה לידידות בריטניה—ישראל. ויופיע בפני חברי ארגונים שונים וגם בפריז ולון ברליגדון.

לרפאל בן נתן ורעיתו

הרבה ברכות להולדת הנכד

משה אונגר
ודב טנא
נתניה

רבקה וישראל גרינץ | **פרידה וצבי ברונשטיין**

רחל ועו"ד י. ד. גרינץ

מודיעים בשמחה על הולדת
הנכדה-הבת
אחות לשרית, צפורה, ושלמה

שבת, פר' שפטים

ב"ה

להברינו הנכבד

מר שלמה בוקאי נ"י ורעיתו

יו"ר סניפי הפוהמ"ז של יפו וגב"ע
וסגן יו"ר המועה"ד לת"א—יפו

ברכת מזל-טוב נאמנה
להולדת הנכד שיחי'

יזכו ביחד עם ההורים לגדלו ולחנכו לתורה ולחופה ולמעש"ט מתוך הרבה נחת אושר וכבוד

המועצה, המזכירות והנשיאות
של סניפי הפוהמ"ז ביפו וגב"ע

מלגזת-ענק לשינוע מכולות מיובאת ע"י המשביר המרכזי

מלגזת-ענק לשינוע מכולות, בעלת כושר הרמה של 30 טונות, יובאה בימים אלה ע"י המשביר המרכזי עבור נמל חיפה.

מלגזה זו, מתוצרת „קראלק", היא מהגדולות בעולם כסוגה, ומסוגלת לערום את המכולות אחת על גבי השניה, עד לגובה של 3 מכולות. בקרוב יגיעו מלגזות נוספות לשימוש בשאר הנמלים.

אורך המלגזה הוא — 40 רגל ולמרות מימדיה הגדולים, יחסית, מגיעה מהירות הנסיעה שלה ל-25 קמ"ש ללא עומס ו-15 קמ"ש בעומס.

המלגזה מצוידת במערכת הידראולית מתאימה, המפעילה את הכננות המרימה אוטומטית את המכולה, בבלי צורך בטיפול ידני.

● פעוט בן שנתיים מצא את מותו בהתמוטטות של בית בקרבת מסוף מגורים.

המקרה אירע בכפר ביה מנט בצפון הרצועה כאשר הילד שיחק עם אחרים כשלפתע החלה ההתמוטטות והפעוט נקבר תחת המפולת. שכנים שניסו להציל לא הספיקו להוציאו מתחת המפולת.

המשטרה פתחה בחקירה.

חבורות קליטה בישראל

בהתאם להחלטות כנס חבורות הקליטה אשר התקיים בקרית-מוריה בירושלים, משפחות המעוניינות להצטרף לחבורות הקליטה ברחבי-הארץ, מתבקשות

לפנות אל:
חבורות קליטה בישראל
דור ההמשך
רחוב רמב"ן 30, ירושלים.

נא לציין פרטים: עם כתובת וגיל
אם נושא הקליטה הביתית בענייך איתך — הצטרף אלינו!

ההסתדרות הציונית העולמית
דור ההמשך
האגף לתנועות העליה

כל מה שרצית לדעת על זמני הרכבת...

תמצא בלוח הזמנים החדש של רכבת ישראל

במוצאי שבת, 31.8.1974 נכנס לתקפו לוח הזמנים החדש של רכבת ישראל.

לשרותך בלוח החדש:

✡ 28 רכבות בקו תל-אביב—חיפה (כולל 17 רכבות מהירות)
✡ 8 רכבות בקו תל-אביב—ירושלים
✡ 8 רכבות בקו תל-אביב—באר-שבע (מהן 4 לדימונה)
✡ 4 רכבות בקו חיפה—ירושלים
✡ 11 רכבות בקו חיפה—נהריה

חדש:
מקומות שמורים בקו תל-אביב—חיפה תוכל להזמין לנוחיותך בטלפון:
תל-אביב 03-253548
חיפה 04-662548

רכבת ישראל

מוסד חינוכי דתי
מחפש
מדריך חברתי
לגיל 10—12

מנהלת מטבח
דיור במקום

● ... טל' 663184